

DOLNOŚLĄSKA
INSTYTUCJA
POŚREDNICZĄCA

dotacje
inwestycje
partnerstwo

74 PROJEKTY DOKOŁA
DOLNEGO ŚLĄSKA

Projekty zrealizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego

Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013

Dolny Śląsk w perspektywie lat 2007-2013 str. 5	
Dolnośląskie powiaty str. 7	
Miasta na prawach powiatów str. 12	
Projekty unijne i Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca str. 13	
Innowacyjność str. 16	
Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) w przedsiębiorstwach str. 49	
Doradztwo w zakresie B+R i inwestycje dla instytucji otoczenia biznesu (IOB) str. 50	
Turystyka. Centra pobytowe str. 58	
Uzdrowiska str. 71	
Mikroprzedsiębiorstwa str. 77	
Targi i misje gospodarcze str. 91	
Doradztwo dla MŚP str. 94	
Odnawialne źródła energii. Ciepłownictwo i kogeneracja str. 96	

„Dolny Śląsk jest regionem, gdzie warto inwestować. Odgrywa ważną rolę nie tylko w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, ale również centralno-wschodniej części Europy. Dobre położenie geograficzne, bogactwo surowców naturalnych, potencjał naukowy, a przede wszystkim otwarcie na inwestorów sprawiają, że przyciągamy takich potentatów jak Volkswagen czy BASF.

Cezary Przybylski - Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Tempo rozwoju Dolnego Śląska zdecydowanie przyspieszają działania realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Są wśród nich inwestycje w innowacje oraz badania i rozwój, wspieranie ośrodków akademickich, rozbudowa infrastruktury transportowej, poprawiającej dostępność komunikacyjną regionu oraz wspieranie rozwoju turystyki, w tym także turystyki biznesowej i uzdrowiskowej. Inwestujemy też w odnawialne źródła energii, zgodnie z założeniem, że nadchodzące lata to dla energetyki czas przemian. Podsumowując można stwierdzić, że dzięki unijnemu wsparciu nie tylko poprawia się jakość naszego codziennego życia, ale Dolny Śląsk na naszych oczach pięknieje.

W sumie w ciągu ostatnich siedmiu lat zrealizowanych zostało ponad 2100 inwestycji. Ponad miliard złotych trafił do dolnośląskich przedsiębiorstw, a kolejny przeznaczony został na budowę dróg, kolej i komfortową komunikację miejską. Setki milionów złotych zainwestowane zostały w edukację, ochronę zdrowia, ochronę środowiska i wiele innych obszarów naszego codziennego życia. Inwestycje wsparte dotacjami unijnymi pobudziły ambicje i generują nowe wyzwania dla Dolnego Śląska. To niezwykle ważne, ponieważ w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 na Dolny Śląsk trafi ponad 2 mld euro. Nie mam wątpliwości, że te pieniądze zostaną dobrze zainwestowane, a nasz region stanie się jednym z najlepiej rozwiniętych w Europie”.

VW - otwarcie produkcji silnika nowej generacji w technologii MDP w fabryce Volkswagena w Polkowicach, fot. Dolnośląski Urząd Wojewódzki

BASF – otwarcie nowej fabryki w Legnickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, fot. BASF

Zamyka się unijna perspektywa finansowa lat 2007-2013. Wielu przedsiębiorców, wiele gmin i powiatów Dolnego Śląska skorzystało z unijnego dofinansowania i zakończyło - lub zakończy w najbliższym czasie - realizację swoich projektów.

To oczywiste, że nadchodzi czas podsumowań, pytań o rezultaty realizowanych przedsięwzięć. Zastanawiamy się, jakie są wymierne efekty społeczno-ekonomiczne dla mieszkańców naszego regionu. Siedem minionych lat to ponad tysiąc podpisanych umów, miliony zainwestowanych złotych, uzyskanych dzięki unijnemu wsparciu, projekty realizowane w wielu obszarach - od nowoczesnych technologii po turystyczną infrastrukturę.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca - DIP - patronowała wdrażaniu części Priorytetu 1: Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw („Przedsiębiorstwa i Innowacyjność”) oraz Priorytetu 5: Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku („Energetyka”), wspierając ducha innowacyjności dolnośląskich przedsiębiorstw.

Warto zadać pytanie o zasięg inwestycyjnych dotacji, przy uruchomieniu których DIP odgrywała znaczącą rolę. Inwestycje dla przedsiębiorstw to nie tylko dotacje wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie regionalnym i na poziomie przedsiębiorstwa; nie tylko dotacje dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej. To także fundusze przyznane tym inwestycjom, które zwiększyły atrakcyjność turystyczną regionu oraz przedsiębiorstwom prowadzącym działalność uzdrowską. Inwestycyjne dotacje objęły również mikroprzedsiębiorstwa, wspierając ich rozwój i aktywizując przedsiębiorczość.

Drugi z kierunków, ku któremu skierowane zostały unijne fundusze, został wyznaczony przez Priorytet 5 i objął swoim działaniem projekty związane z odnawialnymi źródłami energii oraz ciepłownictwem i kogeneracją.

Cieszy nas świadomość, że - pytani dziś o efekty zainwestowanych dotacji - możemy z dumą

Renata Granowska - dyrektor Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej

mówić o rezultatach. Z satysfakcją przychodzi nam odnotować wiele projektów, które owocują wdrożeniem innowacji o charakterze międzynarodowym, czy też wdrażają niestosowane dotąd w Polsce innowacyjne technologie. Mamy wiele przykładów przedsiębiorstw, które sięgają do współpracy z uczelniami wyższymi, instytutami badawczymi. Udział nauki w rzeczywistości gospodarczej stymulowany jest także poprzez dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw, związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej. Tworzą one sprzyjający klimat dla współpracy przedsiębiorców z kadrą naukową. Nie ma przesady w stwierdzeniu, że inwestycje te decydują w dużej mierze o rozwoju Dolnego Śląska. Fundusze unijne z Priorytetu 1, w których pozyskaniu DIP pośredniczy, aktywizują

region pod jeszcze jednym, poza innowacyjnością, doradztwem dla przedsiębiorstw, względem. Przeznaczone dla inicjatyw związanych z turystyką, z centrami pobytowymi, zwiększają atrakcyjność turystyczną regionu. Nie tylko pomagają w utworzeniu nowoczesnych ośrodków turystycznych, hotelowych, tworząc nowe miejsca pracy, ale część z nich ma na celu rewitalizację historycznych obiektów, kształtujących kulturowe dziedzictwo regionu. Tworzą też zaplecze dla turystyki biznesowej.

Dotacjami inwestycyjnymi objęty został potencjał lecznictwa uzdrowskiego. Modernizacja dolnośląskich kurortów zwiększa ich konkurencyjność, przyciągając tu również zagraniczny kapitał.

Obecność Priorytetu 5 w działaniach Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej związana jest z trendami ogólnosiłowiatowymi w energetyce. Takie inwestycje jak *Budowa biogazowni w Łągowicach* na potrzeby produkcji energii elektrycznej przez IZIS to tylko jeden z przykładów odchodzenia od tradycyjnych źródeł energii.

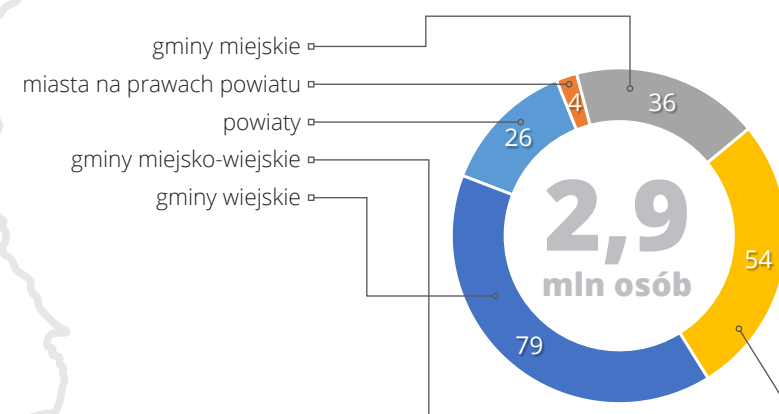
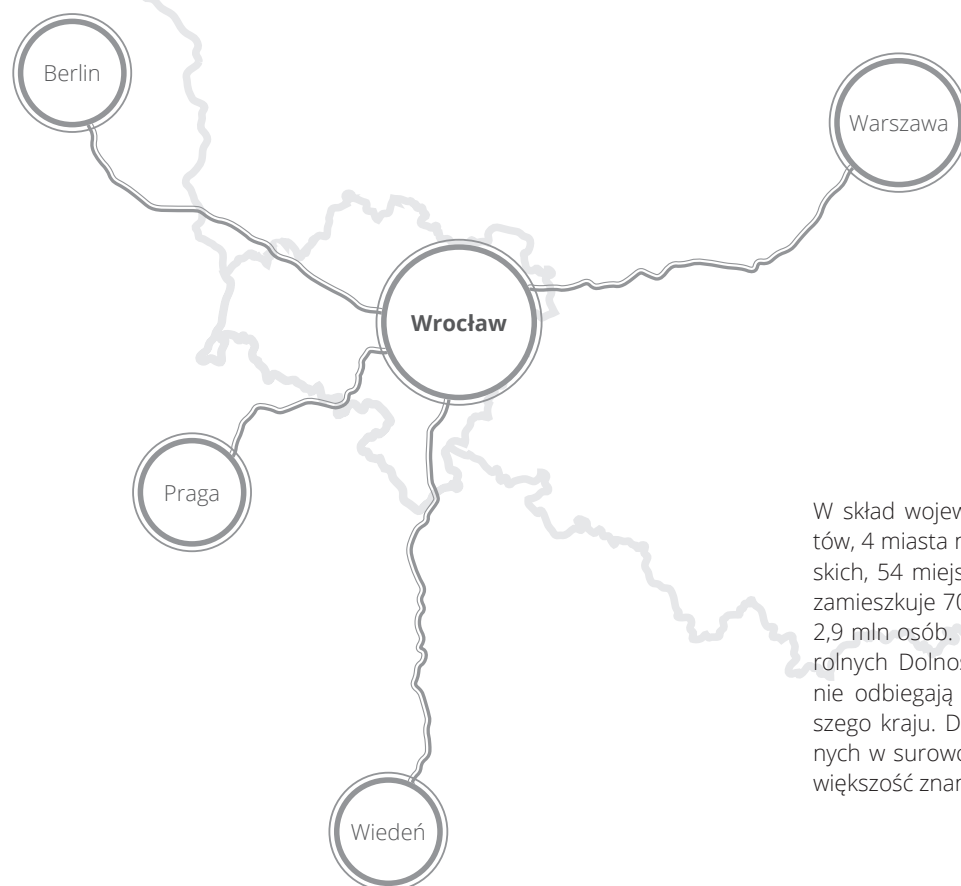
Inwestycjami unijnymi Dolny Śląsk osiąga przewagę cywilizacyjną. Każda złotówka zainwestowana w projekty, to inwestycja w przyszłość.

Fundusze unijne się potrzebne, a rezultaty realizowanych projektów zaczynają przynosić wymierne efekty społeczno-ekonomiczne dla mieszkańców regionu. Wiele gmin i powiatów z terenu Dolnego Śląska już skorzystało z dofinansowania i zakończyło realizację swoich projektów. Na chwilę obecną w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej zostało podpisanych ponad 1000 umów o całkowitej wartości dotacji ponad 1 mld zł. Zrealizowane projekty to nie tylko cyfry, ale przede wszystkim konkretne inwestycje. Z grona prawie 1000 zrealizowanych projektów w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej, w albumie przedstawiamy 74 beneficjentów.

Wrocław, 30 września 2014 r.

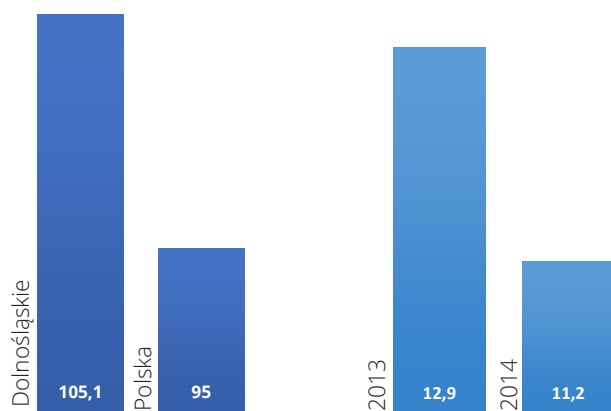
Dolny Śląsk w perspektywie lat 2007-2013

Położone w południowo-zachodniej części Polski województwo dolnośląskie zajmuje obszar 19 948 km². Jest to strategiczne miejsce zarówno Polski, jak i Europy, ponieważ przecinają się tu historyczne szlaki komunikacyjne wschód-zachód i północ-południe. Stolicą regionu jest Wrocław, który od stolic sąsiednich krajów europejskich dzieli niewielką odległość: Wrocław-Warszawa - 350 km; Wrocław-Berlin - 350 km; Wrocław-Praga - 300 km; Wrocław-Wiedeń - 400 km.

W skład województwa dolnośląskiego wchodzi 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 169 gmin (36 miejskich, 54 miejsko-wiejskich i 79 wiejskich). W 91 miastach zamieszkuje 70,9% ludności regionu z ogólnej liczby blisko 2,9 mln osób. Proporcje lasów, gruntów leśnych i użytków rolnych Dolnośląskiego w stosunku do całej powierzchni nie odbiegają od występujących w innych regionach naszego kraju. Dolny Śląsk jest jednym z najbardziej zasobnych w surowce mineralne regionów Polski. Występuje tu większość znanych rodzajów kopaliny: jedyne w Polsce złoża

rud miedzi i srebra, strategiczne zasoby węgla brunatnego, złoża gazu ziemnego, liczne i różnorodne surowce skalne, duże złoża najwyższej jakości piasków i żwirów. Warunki naturalne Dolnego Śląska: ukształtowanie geograficzne, warunki środowiska przyrodniczego, zasoby wód leczniczych (Bystrzyca Kłodzka, Jedlina-Zdrój, Duszniki-Zdrój, Jelenia Góra, Kudowa-Zdrój, Łądek-Zdrój, Niemcza, Polanica-Zdrój, Świeradów-Zdrój, Szczawno-Zdrój) oraz walory historyczno-kulturowe są przesłanką dla rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego.

Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1 000 osób*

*Stan na 08.2014

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie dolnośląskim*

Zasoby kopalin użytecznych (rudzie miedzi, węgla brunatnego) stanowią podstawę dla przemysłu wydobywczego oraz innych gałęzi gospodarki. To powód, dla którego województwo dolnośląskie należy do jednego z najbardziej uprzemysłowionych regionów Polski. Najważniejsza dla gospodarki jest tutaj eksploatacja rud miedzi i srebra („Polska Miedź” S.A. w Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym), węgla brunatnego, kamieni drogowych i budowlanych, glin ogniotrwałych oraz gazu ziemnego.

Na pozytywne zmiany gospodarczej kondycji regionu istotny wpływ miała i ma **przedsiębiorczość**. Wskaźnik przedsiębiorczości Dolnoślązaków (liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 osób) w grudniu 2006 roku, a więc bezpośrednio przed wdrożeniem unijnych funduszy lat 2007-2013, był w województwie wyraźnie wyższy (105,1) od przeciętnego dla kraju (95). Pod tym względem Dolnośląskie zajmowało 3. pozycję w Polsce (po województwie zachodniopomorskim i mazowieckim).

W strukturze podmiotów gospodarczych znaczącą część stanowiły i stanowią mikroprzedsiębiorstwa (o liczbie pracujących do 9 osób). W regionie dolnośląskim ich udział (w grudniu 2006 roku) wyniósł 95,9%.

Tendencją wzrostową charakteryzuje się **aktywność badawczo-rozwojowa**. Jej znaczenie w regionie systematycznie się zwiększa. Zgodnie z tendencją ogólnokrajową przedstawioną w Krajowym Programie Reform widoczny jest stopniowy wzrost nakładów na działalność badawczo-rozwojową.

W działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej Dolnego Śląska znaczącą rolę odgrywa Wrocławskie Centrum Transferu Technologii Politechniki Wrocławskiej, Wrocławskie Centrum Badań EIT+. Na Politechnice Wrocławskiej działa Centrum Zaawansowanych Technologii oraz Centrum Nanotechnologii.

Wspieraniem rozwoju regionalnej gospodarki Dolnego Śląska zajmuje się szereg instytucji: agencje rozwoju, inkubatory przedsiębiorczości (Wrocław, Nowa Ruda, Wałbrzych), parki przemysłowe (Legnica, Nowa Ruda, Dzierżoniów, Wałbrzych, Świdnica,

Bukowice), parki technologiczne. Na rozwój gospodarczy wpływają również cztery Specjalne Strefy Ekonomiczne, działające na Dolnym Śląsku (Wałbrzyska SSE, Kamiennogórska SSE, Legnicka SSE oraz podstrefa Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - jedynej, której zarząd zlokalizowany jest poza terenem województwa dolnośląskiego).

W perspektywie lat 2007-2013 odnotowano **wzrost ilości podmiotów gospodarki narodowej** zarejestrowanych w rejestrze REGON: w grudniu 2007 ich liczba wynosiła 308 308, w sierpniu 2014 - 349 306.

Pomimo widocznych pozytywnych symptomów przemian społecznych i gospodarczych - Dolny Śląsk wciąż boryka się z problemami. W końcu sierpnia 2014 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie dolnośląskim osiągnęła wielkość 129,0 tysięcy. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Dolnośląskim w końcu sierpnia wyniosła 11,2% i w porównaniu z sierpniem ubiegłego roku zmniejszyła się o 1,7 punktu procentowego. W porównaniu z innymi województwami, Dolnośląskie pod względem wysokości stopy bezrobocia zajmowało 5. miejsce.

Pozytywne symptomy przemian społecznych i gospodarczych:

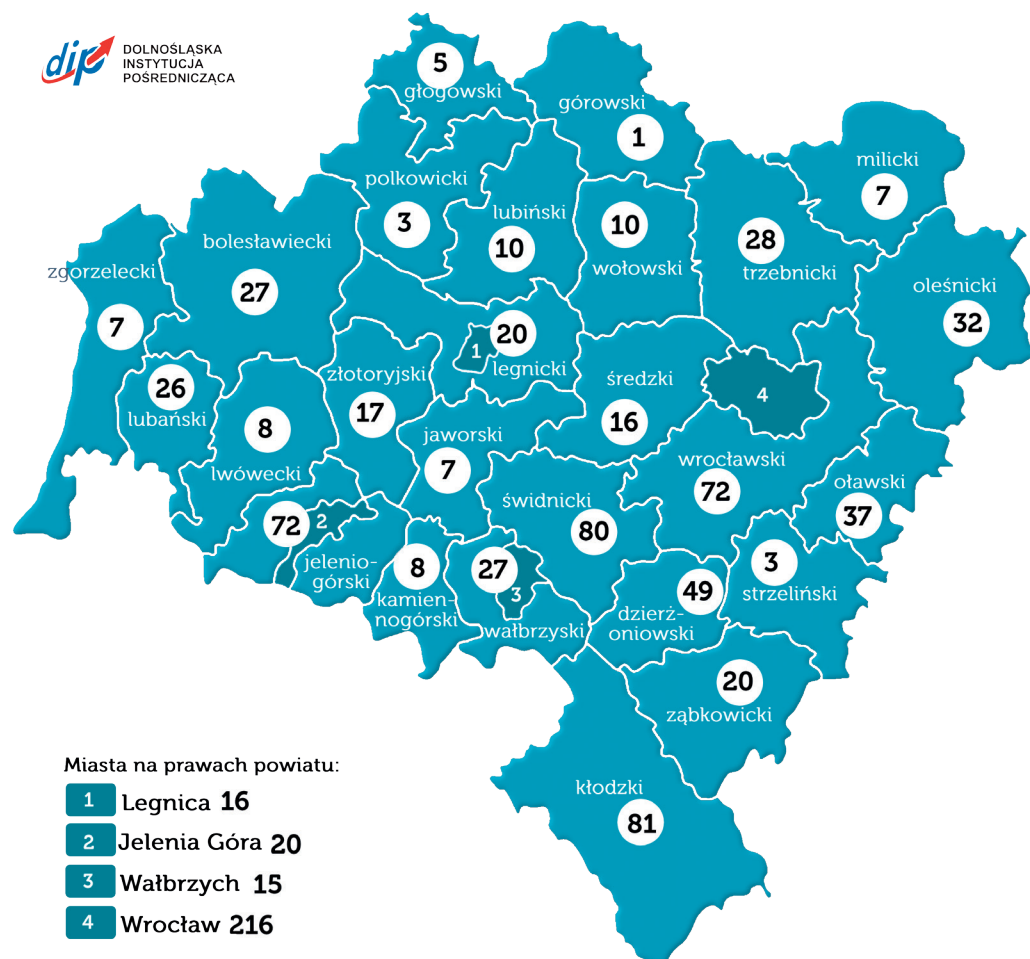
- wzrastająca innowacyjność dolnośląskiej gospodarki,
- napływ kapitału zagranicznego,
- dynamicznie funkcjonujące specjalne strefy ekonomiczne,
- rozwijający się sektor małych i średnich przedsiębiorstw,
- wysoka aktywność samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

Problemy regionu:

- narastający spadek zaludnienia,
- poziom bezrobocia,
- dysproporcje w jakości życia mieszkańców Dolnego Śląska, widoczne w przekroju podregionów, powiatów i gmin.

Dolnośląskie powiaty

dip DOLNOŚLĄSKA
INSTYTUCJA
POSREDNICZĄCA

Dane na dzień 30.09.2014r.

BOLESŁAWIECKI

- 90 306** liczba mieszkańców
- 2 966** bezrobotni zarejestrowani
- 9,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 8 123** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 27** liczba zawartych umów o dotację w DIP

27
UMÓW

Ceramika od stuleci jest nieodłącznym elementem dolnośląskiej kultury. Na terenie powiatu występują surowce do wyrobu ceramiki szlachetnej dla przemysłu szklarskiego (złoża glin ceramicznych i kaolinu, gipsu, anhydrytu, wapienia i margli). Położenie w pobliżu bogatych złóż gliny i innych surowców sprawiło, że Bolesławiec uznawany jest za światową stolicę ceramiki i wyrobów garncarskich.

DZIERŻONIOWSKI

- 104 613** liczba mieszkańców
- 5 094** bezrobotni zarejestrowani
- 17** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 10 552** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 49** liczba zawartych umów o dotację w DIP

49
UMÓW

Powiat dzierzoniowski obejmuje swoim zasięgiem północno-wschodnie stoki Gór Sowich i część Masywu Ślęży. Ze względu na walory przyrodnicze powiat jest atrakcyjnym terenem do uprawiania turystyki. Obszary prawnie chronione zajmują 19% powierzchni powiatu. Lasy pokrywają 20,7%. Na terenie powiatu - w Dzierżoniowie, Bielawie i Piławie - zlokalizowane są podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

GŁOGOWSKI

- 90 302** liczba mieszkańców
- 4 192** bezrobotni zarejestrowani
- 13,9** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 8 257** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 5** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

5
UMÓW

Teren powiatu bogaty jest w złoża rudy miedzi oraz inne kopaliny naturalne, obejmujące trzy grupy surowców: energetyczne, metaliczne i skalne. Największe znaczenie gospodarcze mają surowce metaliczne - rudy miedzi. Na terenie Głogowa zlokalizowana jest podstrefa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W subregionie dominują kopalnie. Ziemia, oprócz rud miedzi, kryje inne cenne kopaliny, co tworzy pomyślne prognozy dla dalszego rozwoju przemysłu wydobywczego i związanego z nim przetwórstwa.

JAWORSKI

- 52 070** liczba mieszkańców
- 3 403** bezrobotni zarejestrowani
- 20,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 4 821** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 7** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

7
UMÓW

Powiat o charakterze rolniczo-przemysłowym. Z uwagi na walory rekreacyjne i przyrodniczo-krajobrazowe (Park Krajobrazowy „Chełmy”) w powiecie rozwija się agroturystyka. Ziemia jaworska stanowi część Krainy Wygasłych Wulkanów, jak nazywane są Góry i Pogórze Kaczawskie.

JELENIÓGÓRSKI

- 65 171** liczba mieszkańców
- 3 241** bezrobotni zarejestrowani
- 17,2** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 11 079** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 72** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

72
UMÓW

Na terenie powiatu rozwijają się wszystkie formy turystyki i rekreacji oraz lecznictwa uzdrowiskowego. Powiat jeleniogórski wraz z Jelenią Górą to kraina pałaców, zamków i ogrodów o największej ilości tego typu obiektów w środkowo-wschodniej Europie. Unikalność flory, fauny i przyrody nieożywionej sprawiły, że już w 1933 roku utworzono tu pierwsze rezerваты przyrody, a w 1959 roku - Karłowoski Park Narodowy. Ponadprzeciętne walory i znaczenie ekosystemu górskiego było podstawą uznania tego obszaru za Światowy Bilateralny Rezerwat Biosfery.

GÓROWSKI

- 36 391** liczba mieszkańców
- 2 792** bezrobotni zarejestrowani
- 24,3** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 2 741** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 1** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

1
UMÓWA

Wielki kapitał powiatu stanowi przyroda: obszary prawnie chronione stanowią ponad 70% powierzchni powiatu. Nie jest on jednak wykorzystywany. Problemem powiatu jest bardzo wysokie bezrobocie. Notuje się tu najniższą gęstość zaludnienia w województwie.

KAMIENNOGÓRSKI

- 45 039** liczba mieszkańców
- 2 243** bezrobotni zarejestrowani
- 16,1** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 4 412** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 8** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

8
UMÓW

Teren powiatu bogaty jest w złoża kruszywa naturalnego (żwiru, piaski) oraz w inne surowce m.in.: piaskowce, dolomity, melafiry, amfibolity, gliny i surowce skalne - porfiry. Lokalizacja na terenie powiatu Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości zwiększa możliwości rozwoju działalności produkcyjnej.

KŁODZKI

- 164 680** liczba mieszkańców
- 12 667** bezrobotni zarejestrowani
- 23,8** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 17 690** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 81** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

81
UMÓW

Powiat charakteryzują wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe: blisko 38% powierzchni zajmują obszary prawnie chronione. Znajduje się tu 186 pomników przyrody i wiele zabytków kultury materialnej. Te atuty, a także bogate złoża wód mineralnych, sprawiają, że powiat kłodzki z powodzeniem realizuje funkcję turystyczno-wypoczynkową oraz uzdrowiskową.

LEGNICKI

- 54 869** liczba mieszkańców
- 3 251** bezrobotni zarejestrowani
- 19,1** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 4 787** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 20** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

20
UMÓW

Powiat z Legnicką Specjalną Strefą Ekonomiczną, co otwiera znaczne możliwości rozwoju działalności gospodarczej i produkcyjnej. Na jego obszarze występują bogate złoża surowców naturalnych. Największym z nich jest położone w północnej części, dotychczas nieeksploatowane, złożo węgla brunatnego LEGNICA, zalegające na głębokości od 142 m do 192 m. Duże znaczenie gospodarcze mają również zasoby kruszyw budowlanych. Powiat jest korzystnie usytuowany - na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych.

LUBAŃSKI

- 56 117** liczba mieszkańców
- 3 316** bezrobotni zarejestrowani
- 18,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 5 765** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 26** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

26
UMÓW

Powiat należy do turystycznego subregionu Nysa-Kwisa-Bóbr, częściowo obejmując Sudety Zachodnie i do Przedgórze Sudeckie. Wielkim bogactwem tych terenów są zasoby podziemnych wód leczniczych i mineralnych, co w połączeniu z warunkami klimatycznymi jest bodźcem dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego.

OLEŚNICKI

- 106 088** liczba mieszkańców
- 4 782** bezrobotni zarejestrowani
- 13,1** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 9 860** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 32** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

32
UMÓW

Powiat oleśnicki należy do podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” (Oleśnica, Twardogóra, Syców). Zwiększa to możliwości rozwoju działalności gospodarczej, co jest tym ważniejsze, że turystyka nie odgrywa istotnej roli w gospodarce powiatu. Ważną w powiecie branżą jest przemysł drzewny i meblarski, skoncentrowany głównie w Twardogórze i w gminie Międzybórz. Znaczącą gałęzią przemysłu oleśnickiego jest produkcja obuwia.

LWÓWECKI

- 47 317** liczba mieszkańców
- 3 482** bezrobotni zarejestrowani
- 23,4** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 4 045** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 8** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

8
UMÓW

W powiecie rozwija się turystyka i rekreacja. Obszar jest zasobny w eksploatowane złoża bazaltu oraz kruszywa naturalne, jak: piasek, żwir. Na terenie Lwóweckiego znajdują się kopalnie bazaltu, a produkowane kruszywo bazaltowe znajduje zastosowanie w budownictwie.

LUBIŃSKI

- 106 512** liczba mieszkańców
- 3 658** bezrobotni zarejestrowani
- 9,6** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 10 046** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 10** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

10
UMÓW

Na terenie powiatu dominuje funkcja przemysłowa. Podstawę gospodarki powiatu stanowi przemysł oparty na wydobyciu, wzbogacaniu i przetwarzaniu rud. Działa tu jedno z największych i najlepszych polskich przedsiębiorstw - KGHM Polska Miedź S.A.: 6. na świecie i największy w Europie producent wysokiej jakości miedzi elektrolitycznej.

OŁAWSKI

- 75 793** liczba mieszkańców
- 3 300** bezrobotni zarejestrowani
- 9,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 7 445** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 37** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

37
UMÓW

Powiat z tradycjami motoryzacyjnymi, które reprezentują Jelczańskie Zakłady Samochodowe, znany w kraju i za granicą producent autobusów i samochodów ciężarowych. Na terenie powiatu funkcjonuje podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”, zlokalizowana w Oławie, Jelczu-Laskowicach i gminie Oława.

MILICKI

- 37 320** liczba mieszkańców
- 2 074** bezrobotni zarejestrowani
- 16** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 3 434** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 6** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

6
UMÓW

Większość powiatu leży w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”, największego parku krajobrazowego w Polsce. Jego powierzchnia wynosi 87 tys. ha. Lasy stanowią 40,4% ogólnej powierzchni powiatu, a obszary prawnie chronione - 67,8%. Znajdują się tu także Stawy Milickie - największy ośrodek hodowli karpia w Polsce. W 2000 roku Stawy Milickie, jako jedne z 13 obszarów wodnych, zostały objęte światowym programem ochrony jezior Living Lakes. Z uwagi na specyfikę położenia preferowane działania inwestycyjne w powiecie mają związek z turystyką i rekreacją.

STRZELIŃSKI

- 44 393** liczba mieszkańców
- 2 379** bezrobotni zarejestrowani
- 16,3** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 3 791** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 3** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

3
UMÓW

Powiat, obok powiatów górskiego i milickiego, jest jednym z najmniejszych pod względem liczby mieszkańców na terenie województwa dolnośląskiego. Na korzystne położenie powiatu wpływa aktywizująca bliskość dużego ośrodka, jakim jest Wrocław. Rozwija się tu przetwórstwo rolno-spożywcze, działa kilka kopalni i przedsiębiorstw produkujących materiały budowlane (duże zasoby surowców mineralnych: kamienie budowlane, łupki kwarcytowe, marmur).

ŚREDZKI

- 52 445** liczba mieszkańców
- 2 054** bezrobotni zarejestrowani
- 11,1** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 5 216** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 16** Liczba zawartych umów o dotacje w DIP

16
UMÓW

Powiat, pomimo zlokalizowanej na jego terenie podstrefy Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, o charakterze typowo rolniczym. Na obszarze powiatu znajduje się fragment Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” oraz rezerwat przyrody „Zabór”, jednak zaplecze turystyczne powiatu jest niskie i w małym stopniu wykorzystuje atuty krajobrazowo-środowiskowe.

POLKOWICKI

- 63 240** liczba mieszkańców
- 2 958** bezrobotni zarejestrowani
- 7,9** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 4 565** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 3** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

3
UMÓW

Teren powiatu bogaty jest w złoża strategicznych surowców, spośród których do najważniejszych należy ruda miedzi. Gospodarka powiatu związana jest przede wszystkim z wielkim przemysłem wydobywczym. W polkowickim obszarze Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej działają fabryki międzynarodowych koncernów. Powiat o jednej z najniższych na Dolnym Śląsku stóp bezrobocia.

TRZEBNICKI

- 83 041** liczba mieszkańców
- 2 971** bezrobotni zarejestrowani
- 11,1** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 8 663** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 28** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

28
UMÓW

Możliwości rozwoju powiatu trzebnickiego związane są z obecnością na jego terenie podstrefy Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Żmigród, Prusice). W gospodarce powiatu dominuje działalność budowlana i przemysłowa. Większość stanowią podmioty o profilu usługowym.

ŚWIDNICKI

- 160 932** liczba mieszkańców
- 6 620** bezrobotni zarejestrowani
- 11,5** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 18 162** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 80** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

80
UMÓW

Powiat świdnicki plasuje się na 2. miejscu w województwie pod względem wielkości środków pozyskanych z Unii Europejskiej w przeliczeniu na mieszkańca. Na terenie powiatu usytuowane są podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” (gminy: Żarów, Świebodzice i Świdnica).

WAŁBRZYSKI

- 57 834** liczba mieszkańców
- 3 538** bezrobotni zarejestrowani
- 25,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 6 224** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 27** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

27
UMÓW

Walory krajobrazowe, klimatyczne oraz bogate złoża wód mineralnych sprawiają, że nacisk w powiecie kładziony jest na funkcję turystyczno-wypoczynkową i uzdrowiskową. Znaczenie dla rozwoju powiatu ma Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK”, gdzie rozwija się między innymi przemysł motoryzacyjny.

WOŁOWSKI

- 47 569** liczba mieszkańców
- 3 015** bezrobotni zarejestrowani
- 18,3** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 3 933** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 10** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

10
UMÓW

Powiat o jednej z najniższych gęstości zaludnienia w województwie. Z atrakcji krajobrazowych należy wymienić Park Krajobrazowy „Doliny Jezierzycy” oraz dwa rezerваты przyrody „Odrzyska” i „Jodłowice”. Możliwości rozwoju aktywności gospodarczej powiatu łączą się z lokalizacją na jego terenie podstref Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” (Wołów, Brzeg Dolny).

WROCŁAWSKI

- 127 896** liczba mieszkańców
- 2 720** bezrobotni zarejestrowani
- 4,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 16 179** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 72** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

72
UMÓW

Powiat o rolniczym charakterze. Wskaźnik zamieszkania na terenach wiejskich wynosi 85,1% ogółu mieszkańców powiatu (dla województwa dolnośląskiego - 29,7%). Duże znaczenie sektora budownictwa mieszkaniowego: pod względem liczby mieszkań oddanych do użytku powiat zajmuje najwyższe miejsce w województwie.

ZGORZELECKI

- 93 158** liczba mieszkańców
- 4 146** bezrobotni zarejestrowani
- 13,2** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 8 883** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 7** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

7
UMÓW

Powiat o największej lesistości wśród powiatów Dolnego Śląska - 47,2%. Puszcze Zgorzelecka należy do najciekawszych krajobrazowo terenów. Rezerваты przyrody w powiecie zajmują obszar 46,8 ha. Dominuje działalność przemysłowo-budowlana oraz, w gminach wiejskich, rolnicza.

ZĄBKOWICKI

- 67 875** liczba mieszkańców
- 4 419** bezrobotni zarejestrowani
- 19,5** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 6 760** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 20** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

20
UMÓW

Powiat o charakterze rolniczym: użytki rolne na terenie powiatu zajmują ponad 71% powierzchni. Wśród gruntów dominują grunty orne, które stanowią blisko 58% ogólnej powierzchni, a trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) - ponad 10%. Powierzchnia lasów stanowi 19,8% powierzchni powiatu, a obszarów prawnie chronionych - 15,8%.

ZŁOTORYJSKI

- 57 581** liczba mieszkańców
- 3 771** bezrobotni zarejestrowani
- 25,3** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 4 624** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 17** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

17
UMÓW

Powiat o najwyższym poziomie bezrobocia w województwie dolnośląskim. Posiada niewykorzystany potencjał dla rozwoju turystyki: jaskinie, wygasłe wulkany, sztolnie górnicze, tereny do turystyki pieszej i rowerowej, rozpalające wyobraźnię grudki złotego kruszcu w rzekach i potokach.

Miasta na prawach powiatów

WROCŁAW

- 632 067** liczba mieszkańców
- 16 391** bezrobotni zarejestrowani
- 4,9** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 108 948** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 216** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

216
UMÓW

Stolica regionu, znaczące zaplecze intelektualne: Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Wrocławski, Wrocławskie Centrum Badań EIT+, Wrocławski Park Technologiczny, gdzie zlokalizowanych jest wiele przedsiębiorstw z branży przemysłu wysokich technologii (high-tech). We Wrocławskim Parku Przemysłowym prowadzi działalność ponad 250 przedsiębiorstw z blisko 60 różnych branż. Trwa budowa Maszynowni Biznesu. Znajduje się tu ośrodek badawczo-rozwojowy przemysłu lotniczego oraz centrum informatyczno-usługowe IBM.

LEGNICA

- 101 992** liczba mieszkańców
- 4 599** bezrobotni zarejestrowani
- 9,7** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 13 581** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 16** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

16
UMÓW

Jednym z największych pracodawców w mieście są zakłady przemysłu miedziowego: m.in. Huta Miedzi Legnica, Fabryka Przewodów Nawojowych „Patelec Elpena”, Pol-Miedź Trans oraz połączone z polkowickim „Zanamem” zakłady „Zanam-Legmet”. Duże znaczenie w strukturze zatrudnienia w mieście i regionie ma Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna.

JELEŃ GÓRA

- 81 985** liczba mieszkańców
- 2 689** bezrobotni zarejestrowani
- 7,6** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 12 561** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 20** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

20
UMÓW

Miasto określane mianem „Perły Karkonoszy”. Na turystyczno-uzdrowiskowy charakter Jeleniej Góry wpłynęło atrakcyjne położenie, walory środowiska przyrodniczego, krajobrazowego, a także bogate zasoby wód leczniczych i termalnych. Jedno z najstarszych w Europie uzdrowisk, wzmiankowane już w 1281 roku, znajduje się w dzielnicy Jeleniej Góry - Cieplicach. Leczy się tu schorzenia narządu ruchu, reumatyczne, dróg moczowych i nerek oraz okulistyczne.

WAŁBRZYCH

- 117 926** liczba mieszkańców
- 6 220** bezrobotni zarejestrowani
- 14** stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
- 14 153** podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON
- 15** liczba zawartych umów o dotacje w DIP

15
UMÓW

Jest ośrodkiem o szczególnie rozwiniętym przemyśle motoryzacyjnym oraz ceramicznym. W północnej części Wałbrzycha zlokalizowana jest podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która powstała jako rekompensata dla miasta po zamknięciu kopalń. Obecnie Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna to 41 podstref, z których dwadzieścia pięć położonych jest na terenie województwa dolnośląskiego. Atrakcją turystyczną miasta stanowi zamek Książ - jeden z największych zamków w Polsce i Europie oraz najstarsza w Polsce Palmiarnia.

Źródła danych:

- Ilość mieszkańców: GUS, „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014”, Warszawa 2014
- Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia w %, podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON - stan na koniec sierpnia 2014
Urząd Statystyczny we Wrocławiu, „Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa dolnośląskiego w sierpniu 2014”
- Ilość zawartych umów o dotacje unijne w Dolnośląskiej Instytucji Pośredniczącej stan na dzień 30.09.2014

Projekty unijne i Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca

Jedną z konsekwencji obecności Polski w Unii Europejskiej są europejskie fundusze, wspierające rozwój naszego kraju. Środki z unijnego budżetu dzielone są w ramach tzw. programów operacyjnych: krajowych i regionalnych. Każde z 16 województw ma swój program regionalny i posiada pulę środków, jakie zostają przeznaczone na rozwój regionu. Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego stanowią uzupełnienie tych z budżetu państwa. Głównym instrumentem Dolnego Śląska, przy pomocy którego europejskie fundusze zostają zagospodarowane, jest Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego. Punktem odniesienia przy jego opracowywaniu była Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.

Podstawowe cele, jakie wyznaczono do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, to podniesienie poziomu życia mieszkańców oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Aby cele te mogły stać się rzeczywistością, Dolny Śląsk otrzymał prawie 1,7 mld euro. Z tej kwoty dla przedsiębiorców oraz Instytucji Otoczenia Biznesu przeznaczono ponad 1 mld złotych.

RPO WD 2007-2013

1,2 mld euro trafiło na Dolny Śląsk za pośrednictwem Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. To znacznie większa kwota niż w latach 2004-2006. Wsparcie finansowe zostało skierowane zarówno do obszarów, które były już finansowane ze środków europejskich (infrastruktura komunikacyjna, turystyka, kultura, edukacja, infrastruktura ochrony środowiska, społeczeństwa informacyjnego, ochrony zdrowia), jak i ku nowym rejonom, niedotowanym dotychczas ze środków funduszy strukturalnych - np. bezpieczeństwo ekologiczne i energetyczne regionu.

DIP

DIP czyli Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca - samorządowa jednostka organizacyjna Województwa Dolnośląskiego, utworzona Uchwałą nr XVI/196/07 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2007 roku - została powołana, aby realizować działania w ramach Priorytetu 1: „Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw - Przedsiębiorstwa i Innowacyjność” oraz działania Priorytetu 5 „Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku - Energetyka”.

DIP - organizacja konkursów, ocena, umowy, nadzór nad realizacją projektów

Główne działania DIP są związane z organizacją konkursów o dotacje. Zasady konkursów określone są przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego, który jest Instytucją Zarządzającą Regionalnego Programu Operacyjnego. Konkursy o dotacje przeprowadzane były w ramach tzw. Schematów, które są najmniejszą wydzieloną częścią Regionalnego Programu Operacyjnego. Schemat określa szczegółowo typ wnioskodawców, wartość projektów, ich charakter, poziom dofinansowania itp. Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca przeprowadzała nabór wniosków o dofinansowanie: wybierała projekty przeznaczone do dofinansowania w oparciu o ocenę formalną

i merytoryczną wniosków. Także podpisywała umowy z beneficjentami. Do zadań DIP należał nadzór nad realizacją projektów, rozliczanie projektów oraz wypłata środków.

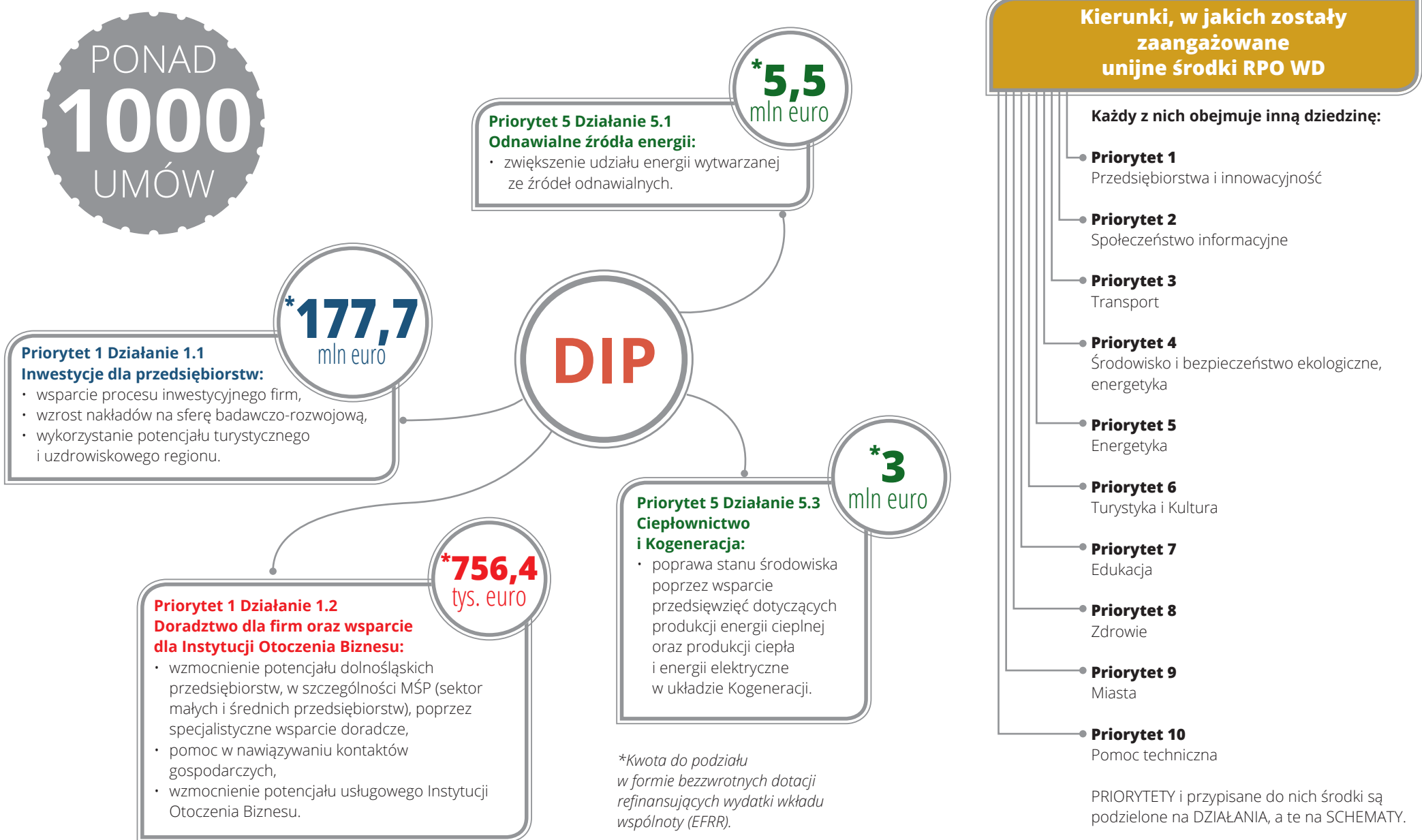
Ubieganie się o środki unijne wymaga dużego zaangażowania i orientacji wśród wielu procedur i przepisów. Stąd potencjalny beneficjent zwraca się do DIP po informacje w zakresie procedury naboru, oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie.

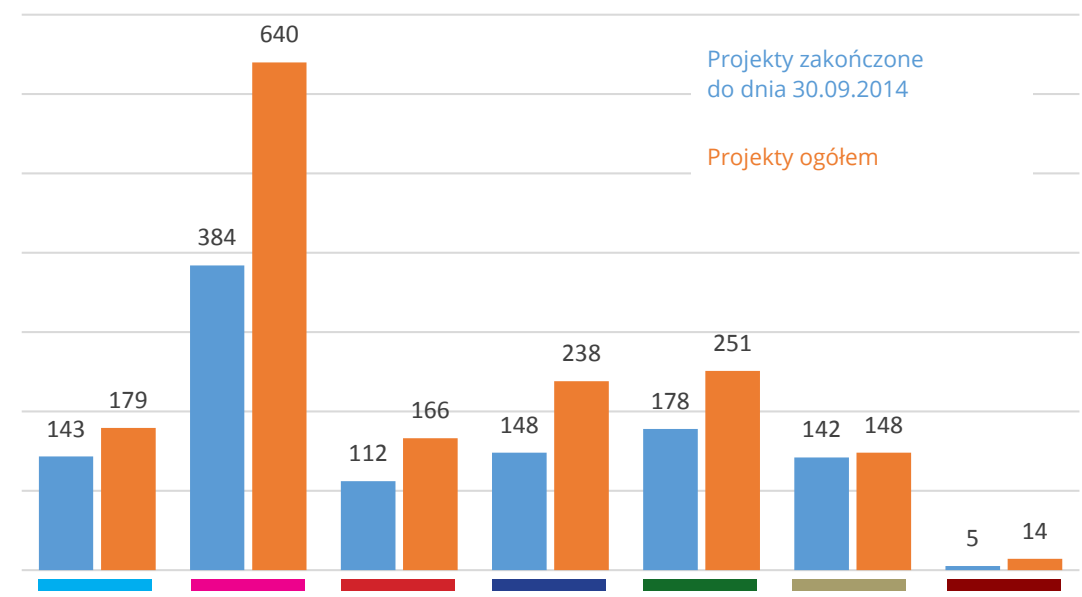
Przygotowanie kompletnego wniosku, jego realizacja i rozliczenie projektu może sprawiać wrażenie skomplikowanego procesu. Realizując projekt beneficjent musi mieć na uwadze konieczność wywiązania się ze wszystkich złożonych - najpierw we wniosku, potem w umowie - deklaracji. Jak przekonują jednak rozmowy z dotychczasowymi beneficjentami - zrealizowanie projektu zgodnie z wymaganymi procedurami i pozytywne zakończenie etapu kontroli, przynosi dużą satysfakcję z realizacji własnego biznesowego pomysłu. Satysfakcję tym większą, że pomyslna realizacja zapewnia poprawę kondycji firmy oraz jej rozwój, wpływając również na rozwój gospodarczy regionu. Przedsiębiorca, podpisując umowę o dofinansowanie, zobowiązuje się przecież także do utrzymania wskaźników projektu, tj. chociażby stworzonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim.

DIP w liczbach

Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca w latach 2007-2013 zorganizowała **32 konkursy** o dotacje, w efekcie czego wsparty został rozwój ok. 1000 firm. Podpisano ogółem **ponad 1000 umów** (z uwzględnieniem nowego konkursu z lipca 2014), z czego 179 to projekty dotyczące **współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi** (Działanie 1.1 i 1.2). Ponad 640 umów odnosi się do projektów dotyczących **bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego MŚP**. 166 umów - to projekty z dziedziny badawczo-rozwojowej (B+R) w MŚP. Liczba umów związanych z **projektami innowacyjnymi w MŚP** wyniosła 238. 14 umów zawarto na **realizację projektów związanych z energią odnawialną**. Liczba utworzonych miejsc pracy, oszacowana w oparciu o podpisane umowy na realizację projektów do dnia 30.09.2014, to 2757, 48, a liczba nowych miejsc nodegowych 6470.

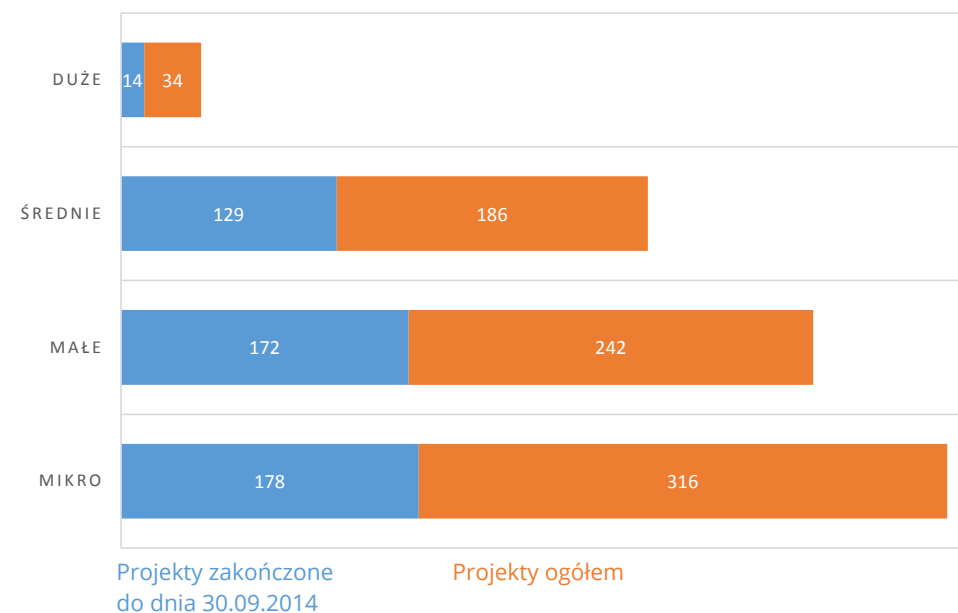
Dzięki zaangażowaniu unijnych funduszy na Dolnym Śląsku powstało wiele inwestycji. Rozwinęły one i wzbogaciły region. Unijna pomoc pozwoliła Dolnemu Śląskowi na wykonanie wielkiego kroku naprzód. To, co udało się osiągnąć w ciągu minionych 9 lat, bez unijnego wsparcia zajęłoby wiele lat. Miejmy przy tym świadomość, że autorami sukcesów są przedsiębiorcy i instytucje, dzięki którym biznesowo przemysłowe projekty zostały zrealizowane.

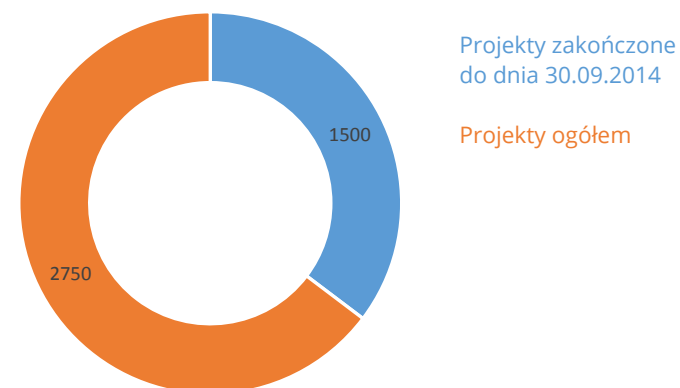

- Liczba projektów dotyczących współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi (Działanie 1.1 i 1.2)
- Liczba projektów dotyczących bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego MŚP
- Liczba projektów z dziedziny B+R w MŚP
- Liczba projektów innowacyjnych w MŚP
- Liczba projektów ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko w MŚP
- Liczba wystaw, targów, misji, w których weźmie udział wnioskodawca w wyniku realizacji projektu
- Liczba projektów dotyczących energii odnawialnej (5.1)

Wszystkie projekty z podziałem na rodzaj przedsiębiorstwa:

Liczba utworzonych miejsc pracy

Innowacyjność

NA POZIOMIE REGIONALNYM – SCHEMAT 1.1.A1, NA POZIOMIE PRZEDSIĘBIORSTWA – SCHEMAT 1.1.A2

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.1 „Inwestycje dla przedsiębiorstw”, w ramach SCHEMATÓW 1.1.A1 i 1.1.A2 zostały ogłoszone dwa rodzaje konkursów:

1. SCHEMAT 1.1.A1: „Dotacje inwestycyjne dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie regionalnym zgodną z Regionalną Strategią Innowacji (z wyłączeniem projektów z zakresu turystyki)”;
2. SCHEMAT 1.1.A2 „Dotacje inwestycyjne dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem projektów z zakresu turystyki)”.

Podstawowy cel Działania 1.1 stanowił wsparcie procesu inwestycyjnego przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, wzrost nakładów na sferę badawczo-rozwojową przedsiębiorstw oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-uzdrowiskowego regionu.

W ramach Schematu 1.1.A RPO WD wsparcie udzielane było mikro, małym i średnim przedsiębiorcom, prowadzącym działalność gospodarczą w granicach administracyjnych województwa dolnośląskiego oraz zamierzającym realizować inwestycję, przedstawioną w projekcie na terenie województwa dolnośląskiego. Wskaźniki ekonomiczne pokazują, że rola mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów jest bardzo znacząca, ma także wpływ na łagodzenie skutków przekształceń strukturalnych. O MŚP mówi się, że są siłą napędową gospodarki. Co nie powinno dziwić, biorąc pod uwagę fakt, że - stanowiąc główne źródło zatrudnienia - wywierają one istotny wpływ na rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności. Przedsiębiorczość i innowacyjność z kolei to zwiększe-

nie konkurencyjności, a więc rozwój. Kluczem do rozwoju MŚP są inwestycje. Jak wykazują badania i analizy, główną barierą rozwoju MŚP jest przede wszystkim niedostateczny zasób własnych środków przeznaczonych na inwestycje.

SCHEMAT 1.1.A1

Schemat 1.1.A1 przewidywał dofinansowanie projektów inwestycyjnych, realizowanych przez przedsiębiorstwa z sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, **dotyczących wdrożenia innowacji procesowej** (związanej z wytwarzaniem produktów) **lub produktowej** (z wyłączeniem usług) w przedsiębiorstwie. **Innowacja produktowa** to stworzenie i wprowadzenie na rynek nowego lub zasadniczo ulepszonego produktu (w stosunku do dotychczasowej oferty). Natomiast wprowadzenie w przedsiębiorstwie nowych lub poważnie ulepszonych metod produkcji traktowane było jako wprowadzenie **innowacji procesowej**. **Wdrożona innowacja musiała mieć charakter regionalny** - to kluczowe kryterium oceny projektu. Co oznacza innowacyjność w skali regionu? To wdrożenie takiej innowacji procesowej

95
UMÓW

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

140 736 821,40 PLN

lub produktowej, dzięki której wyraźne korzyści odnosi cały region: otwierają się nowe rynki, nowe dziedziny działalności, powstają nowe

produkty. Mówiąc krótko: innowacja miała odnieść wpływ na zmianę struktury gospodarki regionu. Wymogi schematu określały też, że projekty musiały być realizowane w ramach obszarów wskazanych w aktualnej Regionalnej Strategii Innowacji (aktualizacji Dolnośląskiej Strategii Innowacji) jako branże i sektory gospodarki oraz specjalizacje naukowo-technologiczne Dolnego Śląska.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.A1

Dla Schematu 1.1.A1 DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 trzy konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **142 652 023,53 PLN**. Złożono 170 wniosków na kwotę dofinansowania **266 477 038,97 PLN**, z czego podpisano 95 umów o łącznej wartości **140 736 821,40 PLN**.

SCHEMAT 1.1.A1					
Dotacje inwestycyjne dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie regionalnym zgodną z dolnośląską strategią innowacji (z wyłączeniem projektów z zakresu turystyki)					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2010	56 196 705,89	42	77 196 929,12	25	46 529 697,50
2012	53 808 117,64	67	91 929 509,47	35	47 886 307,19
2013	32 647 200,00	61	97 350 600,38	35	46 320 816,71

SCHEMAT 1.1.A2

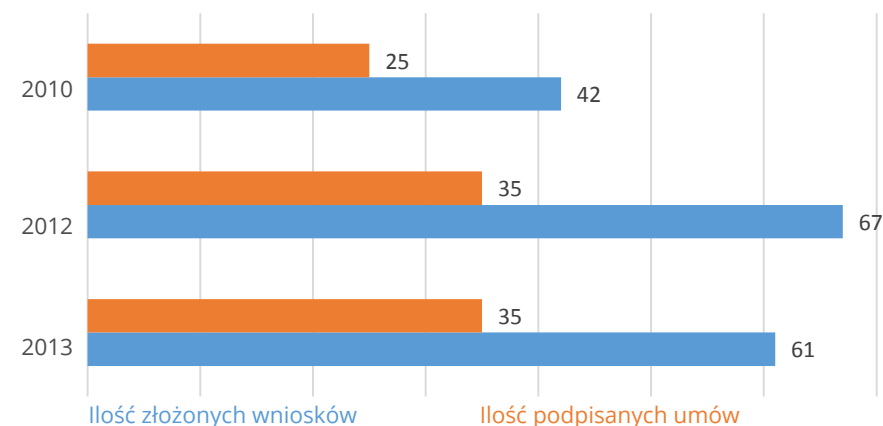
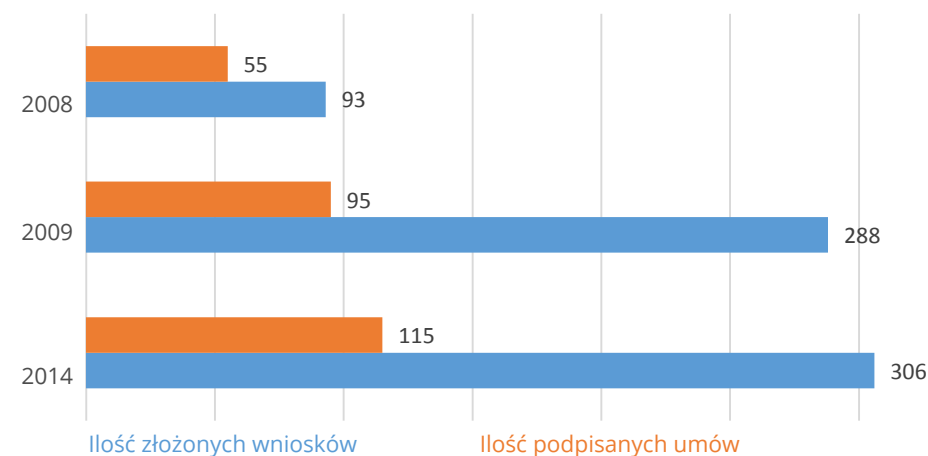
Konkurs w ramach Schematu 1.1.A2 przewidywał dofinansowanie tych projektów, które **wspierały MŚP w zakresie innowacyjności produktowej i procesowej na poziomie przedsiębiorstwa. Środki przeznaczone były także dla inwestycji początkowych (tzw. nowe inwestycje)**. Można wyodrębnić kilka rodzajów inwestycji w środki trwale oraz wartości niematerialne i prawne. Pierwsze z nich związane były z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa. Inne zostały przypisane rozbudowie przedsiębiorstw istniejących. Schemat 1.1.A2 przewidywał możliwość dofinansowania inwestycji skutkujących dywersyfikacją produkcji lub usług przedsiębiorstwa, poprzez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów. Dawał też zielone światło projektom związanym z dokonywaniem zasadniczych zmian całościowego procesu produkcyjnego w istniejącym przedsiębiorstwie.

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

354 840 122,6 PLN**265**
UMÓW**Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.A2**

Dla Schematu 1.1.A2 DIP przeprowadziła w latach 2007-2014 cztery konkursy. Ogólna suma alokacji to **287 477 149,56 PLN**. Złożono 898 wniosków na kwotę dofinansowania **745 089 131,33 PLN**, z czego podpisano 265 umów o łącznej wartości **354 840 122,6 PLN**.

SCHEMAT 1.1.A2 Dotacje inwestycyjne dla MŚP wspierające innowacyjność produktową i procesową na poziomie przedsiębiorstwa (z wyłączeniem projektów z zakresu turystyki)					
Rok/nabór	Alokacja /PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2008	104 053 472,38	306	304 285 764,44	115	158 426 870,20
2009	114 244 705,87	288	279 424 467,57	95	132 749 896,11
2014	39 869 324,25	93	97 264 147,22	55	63 663 356,29
2014	29 309 647,06	211	64 114 752,10	na dzień 30.09.2014 konkurs w trakcie oceny formalnej i merytorycznej	

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.A1**Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.A2**

WYTWÓRNA WÓD MINERALNYCH „MINERAL” MAREK DUDA, AUGUSTYN MAŚLANKA SPÓŁKA JAWNA ZAKŁAD PRACY CHRONIONEJ

57-521 Gorzanów, ul. Nadrzeczna 4A

Tytuł projektu: Produkcja napojów funkcjonalnych bez konserwantów w wyniku stworzenia warunków technologii półaseptycznej.

Wartość projektu: 6 419 202,60 PLN
Dotacja: 2 985 000,00 PLN

Wytwórnia Wód Mineralnych „Mineral” zlokalizowana jest w Gorzanowie - w samym sercu kłodzkiej krainy uzdrowisk, miejscowości znanej ze źródeł wysokiej jakości wód mineralnych.

Firma „Mineral” wykorzystuje te dary natury, dostarczając na rynek naturalne wody mineralne i napoje na bazie tych wód.

Celem projektu współfinansowanego ze środków unijnych było stworzenie warunków dla produkcji bezpiecznych pod względem zdrowotnym napojów funkcjonalnych. Na bazie wody mineralnej z dodatkiem ekstraktów ziołowych i roślinnych powstał napój dla aktywnych - Mineral Active (na bazie guarany, yerba mate i mięty pieprzowej), napój równowagi - Mineral Balance (na bazie żeń-szenia i trawy cytrynowej) oraz napój kierowany głównie dla pań - Mineral Beauty (na bazie aloesu, hibiskusa i czarnego bzu).

W projekcie zadbano także o to, aby realizowana inwestycja zapewniała najbardziej energo- i materiałooszczędną produkcję, co przekłada się na korzyści ekologiczne i ekonomiczne. Takie wymogi spełniają zakupione od niemieckiej firmy KHS maszyny i urządzenia do wydmuchu butelek PET oraz do nalewania napojów i zamykania butelek.

Właściciele nie kryją, że inwestycja przyniosła firmie wiele korzyści, m.in. możliwość produkowania wyrobów mikrobiologicznie wrażliwych, obniżenie kosztów produkcji, wzrost wydajności linii produkcyjnej, możliwość szybszej zmiany asortymentu w linii technologicznej. Dzięki realizacji projektu firma „Mineral” znalazła się w czołówce najnowocześniejszych zakładów w powiecie kłodzkim, a w swojej branży jest niekwestionowanym liderem regionu dolnośląskiego.

PIEKARNIA JUL-KA DANUTA WOJCIECHOWSKA

55-114 Wisznia Mała
Krynitzno, ul. Parkowa 7

Tytuł projektu: Uruchomienie produkcji biopieczynwa wraz z wdrożeniem nowej technologii wypieku biochleba z dużą zawartością wody.

Wartość projektu: 1 032 400,37 PLN
Dotacja: 316 320,90 PLN

Piekarnia Jul-Ka jest jedną z bardziej rozpoznawalnych piekarni na terenie Wrocławia i okolic. Swoją pozycję rynkową buduje już od ponad 25 lat. Sukces zawdzięcza przemyślanej strategii rozwoju i obserwacji stale zmieniających się potrzeb klientów. Zgodnie z obecnymi trendami żywieniowymi do swojej oferty wprowadza pieczywo tzw. funkcjonalne, m.in. o niskim indeksie glikemicznym czy o dużej zawartości białka. Jul-Ka bazuje na pracach działu B+R, gdzie opracowywane są własne receptury oparte o tradycyjne metody prowadzenia ciasta i wypieku.

Dla właścicieli Piekarni Jul-Ka - Danuty i Zygmunta Wojciechowskich - drogą do sukcesu jest stały rozwój przez inwestycje w park maszynowy oraz potencjał ludzki. Projekt polegający na uruchomieniu produkcji biopieczynwa, w tym pieczywa z dużą zawartością wody, pozwolił na rozszerzenie parku maszynowego oraz zatrudnienie nowych pracowników. Niektóre maszyny zakupione dzięki projektowi były pierwszymi uruchamianymi w Polsce. Do oferty Piekarni wprowadzono nowe produkty, co zwiększyło jej atrakcyjność i konkurencyjność, a wdrożenie nowej technologii pozwoliło rozwinąć szeroki wachlarz możliwości, z których firma obecnie z powodzeniem korzysta.

Realizacja projektu nie tylko pozwoliła na unowocześnienie maszyn i urządzeń, stworzenie nowych miejsc pracy - co jest ważne z punktu widzenia biznesowego - ale przyczyniła się również do poprawy warunków pracy ludzi zatrudnionych w piekarni. Nikt i nic nie zastąpi w pracy człowieka - uważa Danuta Wojciechowska, właścicielka.

USŁUGI ŚLUSARSKIE - WYKONYWANIE NARZĘDZI I URZĄDZEŃ ZDZISŁAW BIAŁCZAK

58-200 Dzierżoniów, ul. Świdnicka 38

Tytuł projektu: Wdrożenie innowacyjnej technologii wytwarzania narzędzi-form przez firmę Zdzisława Białczaka.

Wartość projektu: 1 985 840,51 PLN
Dotacja: 533 493,28 PLN

Ta działająca na polskim rynku od 15 lat specjalistyczna firma świadczy usługi w zakresie produkcji form wtryskowych do tworzyw sztucznych, form ciśnieniowych do aluminium, wykrojników, krępowników, tłoczników itp. Współpracujemy z wieloma renomowanymi przedsiębiorstwami na polskim rynku, dla których tworzyliśmy formy, we wszystkich branżach np. motoryzacyjnej, elektronicznej, gastronomicznej, budowlanej - wyjaśnia Zdzisław Białczak, właściciel.

Zrealizowana w ramach projektu inwestycja jest wynikiem rosnących wymagań, jakie stawia rynek przed dostawcami narzędzi-form dla sektora przemysłowego. Efektem projektu było wprowadzenie nowych dotąd niestosowanych ani nieoferowanych produktów.

Osiągnęliśmy zamierzony cel i zakupiliśmy w ramach projektu dwie nowoczesne maszyny do obróbki metali, które pracują w 3 i 5 osiach obróbczych (3D i 5D) o różnicowanym zakresie wytwarzania narzędzi-form oraz specjalistyczne oprogramowanie projektowe CAD/CAM - podsumowuje Zdzisław Białczak, który jest zdania, że stałe unowocześnianie przedsiębiorstwa to dziś konieczność, warunek niezbędny do tego, aby funkcjonować na rynku. - Nastawienie na ciągły rozwój i dążenie do bycia o krok dalej niż konkurencja na rynku powoduje, iż prowadzimy badania i analizy w dziale technologiczno-konstrukcyjnym, nawiązujemy współpracę z jednostkami naukowo-badawczymi oraz przedsiębiorstwami na naszym terenie.

Wprowadzenie, dzięki realizacji inwestycji, na rynek nowych produktów oraz zasadnicza zmiana dotychczasowego procesu produkcyjnego sprawiły, że został osiągnięty nadrzędny cel projektu: wzrost konkurencyjności firmy zarówno na rynku regionalnym, jak i krajowym.

LAMAR SPÓŁKA Z O.O.

56-400 Oleśnica, Smardzów 30C

Tytuł projektu: Uruchomienie innowacyjnej technologii produkcji systemowych wkładów termicznych do aut typu furgon w firmie Lamar Sp. z o.o.

Wartość projektu: 399 171,31 PLN
Dotacja: 175 214,95 PLN

Przedsiębiorstwo Lamar Sp. z o.o. funkcjonuje od 2009 roku. Jest ono jedynym na rynku dolnośląskim producentem systemowych wkładów termicznych do pojazdów typu furgon. Furgony izolowane termicznie przeznaczone są do przewozu towarów w warunkach stabilnej temperatury i wilgotności powietrza, wrażliwych na skoki temperatur, więc wymagających stałej, dokładnie regulowanej temperatury.

Realizacja projektu „Uruchomienie innowacyjnej technologii produkcji systemowych wkładów termicznych do aut typu furgon” zaowocowała wdrożeniem innowacji o charakterze międzynarodowym, tj. innowacyjnej technologii produkcji i montażu systemowych wkładów termicznych - chłodni oraz izoterm. Dzięki nowej technologii, i tym samym nowemu produktowi, firma wyszła naprzeciw potrzebom klientów, jak również wzmocniła swoją pozycję na rynku. Wdrożona innowacja obejmuje produkt praktyczny, użyteczny i niezawodny. Nowa technologia to nie tylko udoskonalenie dotychczas wytwarzanych izoterm, to także wprowadzenie na rynek nowego unikalnego w Polsce produktu w postaci chłodni o najniższym na polskim rynku współczynniku przenikalności cieplnej $K \leq 0,32 \text{ W/m}^2\text{K}$. Ponadto zastosowanie nowej technologii umożliwiło firmie Lamar na wprowadzenie na rynek nowego produktu LAMAR COOL - chłodni do -20C.

Zakupione w wyniku realizacji projektu urządzenie zautomatyzowało proces produkcyjny. Konsekwencją jest możliwość zatrudnienia przy produkcji systemowych wkładów termicznych zarówno kobiet, jak i osób niepełnosprawnych. Realizacja inwestycji wpłynęła także na elastyczność czasu pracy pracowników, poprzez wprowadzenie systemu CRM, z którym można się łączyć z dowolnego miejsca.

NARZĘDZIA SKRAWAJĄCE TOOLS SPÓŁKA Z O.O.

55-011 Siechnice, ul. Władysława Grabskiego 25

Tytuł projektu: Wdrożenie w firmie TOOLS produkcji narzędzi specjalnych w oparciu o własną innowacyjną technologię.

Wartość projektu: 1 572 102,69 PLN
Dotacja: 683 185,43 PLN

Narzędzia Skrawające TOOLS to prężnie rozwijające się przedsiębiorstwo, obecne w branży narzędzi i oprzyrządowania do obróbki metali już ponad 20 lat. Od samego początku firma działa jako wyłączne przedstawicielstwo renomowanych europejskich fabryk narzędziowych. Od roku 2010 TOOLS Sp. z o.o. zajmuje się również produkcją, świadcząc usługi regeneracji i wytwarzania narzędzi.

Jacek Golda, prezes firmy, podkreśla, że pozyskanie środków z Unii Europejskiej zainicjowało etap dynamicznego rozwoju firmy jako producenta narzędzi skrawających. Zakup dwóch pierwszych nowoczesnych szlifierek umożliwił firmie produkcję narzędzi specjalnych w krótkich seriach w terminie 48 godzin od daty otrzymania zamówienia. Wykorzystanie nowoczesnego sprzętu pozwoliło na odejście od metod tradycyjnych, gdzie każdą operację wykonywano na osobnych stanowiskach - tłumaczy Jacek Golda - Innowacyjność technologii: „wszystkie operacje na jednej maszynie” nie tylko skróciło czas produkcji, przekładając się na ogromne oszczędności. Wystarczy wspomnieć, że produkowane przez TOOLS narzędzia specjalne mają zastosowanie choćby w przemyśle motoryzacyjnym, gdzie produkcja jest liczona w milionach sztuk elementów. Nowa technologia pozwoliła także uzyskać maksymalną dokładność wytwarzanych elementów, i to dokładność nierzadko liczoną w mikronach!

Ta zegarmistrzowska precyzja jest zrozumiała: produkcja musi uwzględniać specjalne wymagania branżowe. Narzędzia specjalne, których produkcję umożliwiły unijne fundusze, to również i te znajdujące zastosowanie w przemyśle lotniczym.

Korzyści dla regionu z zainwestowania unijnego funduszu można podsumować w kilku punktach: wprowadzenie z sukcesem nowego produktu i nowej technologii, miejsca pracy dla absolwentów Politechniki Wrocławskiej, zdobycie nowych rynków dla firmy TOOLS i jej partnerów regionalnych.

Bez tego nie byłibyśmy w miejscu, które zajmujemy dziś - pointuje Jacek Golda.

PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-USŁUGOWO-HANDLOWE AGROMETAL EXPORT-IMPORT KAZIMIERZ ŚWIDERSKI

59-800 Lubań, ul. Mostowa 7

Tytuł projektu: Wdrożenie produkcji innowacyjnych krążników do przenośników taśmowych.

Wartość projektu: 1 068 900,00 PLN
Dotacja: 585 883,97 PLN

AGROMETAL to mała, rodzinna firma, która od roku 1985 sukcesywnie rozwija się i poszerza możliwości produkcyjne. Początkowo odbiorcami były firmy produkujące maszyny rolnicze w Polsce. Z czasem właścicielowi udało się zaistnieć na rynku zachodnim w Niemczech i Francji oraz poszerzyć zakres produkcji o części zamienne do różnego rodzaju maszyn i urządzeń.

Do pewnego momentu firma sukcesywnie, choć powoli rozwijała swój potencjał. Nie było jednak szansy na efektywne prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej. Gdy pojawiła się możliwość pozyskania dotacji na ten cel, właściciel bez wahania zdecydował się na inwestycję w kierunku innowacyjności.

Aby sprostać wymagającym rynkowi i pozyskiwać kolejne zamówienia, musieliśmy zainwestować czas i środki finansowe w budowę oraz ciągłą rozbudowę działu B+R. Pomogły nam w tym fundusze pozyskane z budżetu UE - podsumowuje właściciel firmy pan Kazimierz Świdorski - dzięki finansowemu wsparciu byliśmy w stanie zakupić nowe, specjalistyczne maszyny, które zwiększyły naszą przewagę nad konkurencją poprzez wdrożenie do produkcji innowacji produktowych opracowanych przez naszych pracowników. Wpłynęło to istotnie na poprawę jakości produkowanych wyrobów.

W latach 2007-2013 firma dwukrotnie skorzystała z dotacji w celu wdrożenia do produkcji opracowanych przez dział B+R, innowacyjnych koncepcji produktów. Wszelkie działania z tym związane zakończyły się powodzeniem. Wyposażenie firmy w najnowocześniejsze maszyny i urządzenia spowodowało wzrost zatrudnienia, głównie wysoko kwalifikowanych pracowników, zwiększenie produkcji, podniesienie jakości, a następnie wzrost dochodów firmy. Powstała jednocześnie możliwość rozwoju przedsiębiorstwa także pod względem estetyki obiektów i otoczenia.

ZAKŁAD MECHANIKI MASZYN SPÓŁKA CYWILNA ZDZISŁAW BORKOWSKI, JANUSZ BORKOWSKI, DOROTA BORKOWSKA

54-426 Wrocław, ul. Otyńska 6

Tytuł projektu: Wprowadzenie na rynek nowego produktu dzięki wdrożeniu w przedsiębiorstwie ZMM s.c. innowacyjnej technologii.

Wartość projektu: 2 500 142,80 PLN
Dotacja: 1 496 711,40 PLN

ZAKŁAD MECHANIKI MASZYN s.c. jest wiodącym polskim producentem oraz eksporterem (szczególnie na rynki niemiecki i francuski), specjalizującym się w wytwarzaniu elementów zębatych, przeznaczonych do maszyn rolniczych, przemysłu maszynowo-obrabiarkowego i samochodowego.

Przedsiębiorstwo zostało założone w 1983 roku i przez ponad 30 lat działalności zyskało sobie zarówno krajowe, jak i zagraniczne uznanie za dynamikę, wysoką jakość produktów i partnerskie stosunki z klientami - mówi Janusz Borkowski, współwłaściciel ZMM s.c. - ZMM s.c. nieustannie inwestuje w rozwój, korzystając ze wsparcia programów unijnych.

Dzięki udanej współpracy z profesjonalną firmą doradcą SmartConsulting, udało nam się zrealizować z powodzeniem już kilka projektów, w efekcie czego staliśmy się liczącym się graczem na rynku.

Celem ostatniego projektu, w ramach Priorytetu 1, było wprowadzenie nowego produktu na rynku regionalnym i krajowym oraz znaczące udoskonalenie dotychczasowej produkcji, poprzez wdrożenie innowacyjnej technologii. Zrealizowano go dzięki zakupowi nowoczesnego automatu frezarskiego-obwiedniowego sterowanego komputerowo dla produkcji kół zębatych kulistych - niedostępnych na polskim rynku w wymaganych przez odbiorców klasach dokładności i standardach - jak również kół strzałkowych i baryłkowych - innowacyjnych na poziomie regionu. Dzięki nowej konstrukcji kształtu (koła zębate kuliste) możliwe stało się zastosowanie tych elementów w innowacyjnych rozwiązaniach, m.in. w branży sprzęgła i branży wiertniczej.

Nowoczesny system informatyczny pozwolił zarówno na sterowanie ręczne, jak i korzystanie ze sterowanych programowo trybów automatycznych. Innowacyjna technologia umożliwiła produkcję seryjną oraz realizację indywidualnych, niestandardowych zamówień - podsumowuje Janusz Borkowski.

TORF CORPORATION FABRYKA LEKÓW SPÓŁKA Z O.O.

55-080 Kąty Wrocławskie, ul. Fabryczna 11

Tytuł projektu: Uzyskanie emulsji kosmetycznych typu olej w wodzie o średnich i dużych lepkościach.

Wartość projektu: 966 022,54 PLN
Dotacja: 475 917,00 PLN

Torf Corporation Fabryka Leków Sp. z o.o. istnieje na rynku polskim od lipca 1989 roku.

W ciągu 20 lat Spółka osiągnęła stabilną pozycję rynkową, kilkukrotnie zwiększyła wielkość sprzedaży oraz poszerzyła ofertę produktową, dostosowując ją do zmian otoczenia rynkowego oraz potrzeb konsumentów. Spółka należy do krajowych liderów produkujących wyroby do kosmetyki i pielęgnacji twarzy i ciała. Są one obecne także na rynku UE (Belgia, Holandia, Niemcy, Wielka Brytania, Czechy, Słowacja i Szwecja).

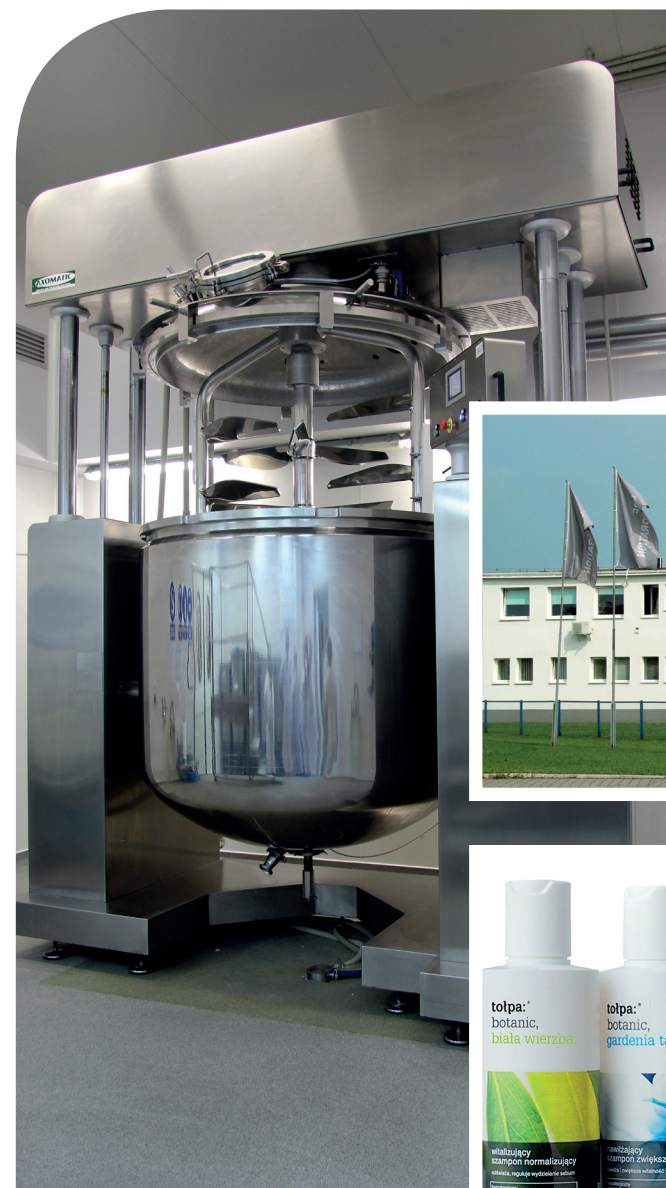
Celem projektu było wdrożenie opracowanej przez Spółkę nowej technologii produkcji emulsji kosmetycznych o średnich i wysokich lepkościach w warunkach przemysłowych, w wyniku czego doszło do znaczącej zmiany procesu produkcji emulsji.

Projekt wykorzystywał wyniki własnych prac Torf Corporation. Spółka opracowała i złożyła w 2010 roku wniosek w Urzędzie Patentowym o opatentowanie wynalazku „Sposób wytwarzania emulsji kosmetycznych”. Zgłoszony wynalazek stanowił źródło przedstawionej we wniosku nowej technologii, niestosowanej dotychczas w skali świata - mówi Małgorzata Skrzyszowska, dyrektor produkcji i logistyki.

Jako jedyny podmiot na świecie, Torf Corporation posiada patent na unikalny ekstrakt torfowy oraz dodatkowo czynne 4 patenty, pośrednio związane z projektem.

Zrealizowany przez Spółkę projekt przyczynia się m.in. do wzrostu konkurencyjności województwa dolnośląskiego na rynku krajowym wśród producentów kosmetyków, wykorzystujących surowce naturalne z rodzimych zasobów.

Dzięki programowi Torf Corporation stworzyło także 10 nowych miejsc pracy oraz poszerzyło zakres współpracy z regionalnymi dostawcami surowców i opakowań.

ZAKŁAD PRODUKCJI WYROBÓW PAPIEROWYCH DOLPAP SPÓŁKA Z O.O.

59-225 Chojnów, ul. Okrzei 6

Tytuł projektu: Wdrożenie innowacyjnego produktu i technologii
w Zakładzie Produkcji Wyrobów Papierowych Dolpap Sp. z o.o.

Wartość projektu: 5 870 700,00 PLN
Dotacja: 2 500 000,00 PLN

Zakład Produkcji Wyrobów Papierowych Dolpap Sp. z o.o. specjalizuje się w produkcji specjalistycznych powlekanych papierów dla różnych branż w kraju i za granicą. Głównym asortymentem spółki są folie i papiery silikonowane, papiery woskowane, podgumowane, etykiety, taśmy papierowe oraz wyroby z nadrukiem. W 2010 roku spółka rozpoczęła modernizację parku maszynowego, który umożliwiłby produkcję specjalistycznych folii silikonowanych o różnej gramaturze. Podjęliśmy próbę samodzielnego przygotowania dokumentów aplikacyjnych w ramach Schematu 1.1.A1 - opowiada Dariusz Sobotkiewicz. Przedmiotem projektu był zakup innowacyjnej linii technologicznej do powlekania folii i papierów silikonami. W ramach innowacyjności procesowej wyposażono spółkę w nowoczesną linię technologiczną, a w ramach innowacyjności produktowej wprowadzono na rynek nowe produkty: folie silikonowane polipropylenowe i polietylenowe, o różnej gramaturze i wielu kolorach.

Realizacja projektu pozwoliła zmodernizować przestarzały park technologiczny, wprowadzić na rynek krajowy i zagraniczny nowe produkty, zwiększyć jakość dotychczas wytwarzanych papierów silikonowanych, pozyskać nowych klientów z branż wcześniej niedostępnych, umocnić pozycję spółki na rynku - wymienia osiągnięcia Dariusz Sobotkiewicz. Poza tym zwiększono zatrudnienie oraz powołano do życia profesjonalny Dział Badań i Rozwoju, przyszły inkubator innowacyjności. Niewątpliwie realizacja projektu otworzyła nowe możliwości produkcyjno-handlowe przed spółką.

FIRMA BARABAŚ MGR INŻ. STANISŁAW BARABAŚ

59-300 Lubin, ul. Przemysłowa 1C

Tytuł projektu: Budowa silnej i trwałej pozycji rynkowej w drodze wdrożenia nowoczesnej linii technologicznej do produkcji akcesoriów wibroprasowanych.

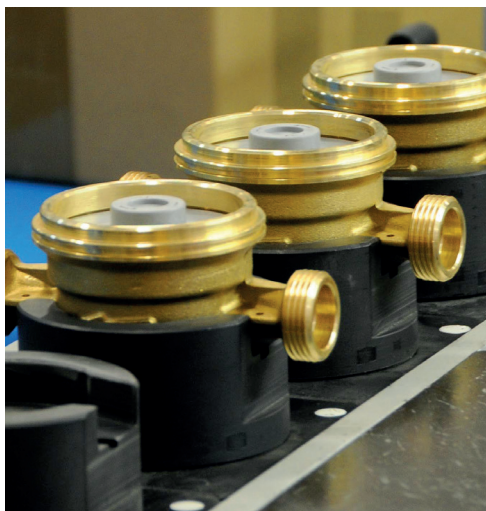
Wartość projektu: 7 477 897,79 PLN
Dotacja: 4 109 104,82 PLN

Firma Barabaś jest jednym z największych i najdłużej istniejących na Dolnym Śląsku producentów wibroprasowanych materiałów budowlanych m.in. kostki brukowej, krawężników, obrzeży, korytek ściekowych, bloczków betonowych.

W roku 2011, korzystając z możliwości stworzonych przez fundusze europejskie, firma zrealizowała projekt, w efekcie którego zakupiono i uruchomiono w pełni zautomatyzowaną linię technologiczną Omag Tronic S 140/120 firmy BESSER GmbH. Był to dla nas skok technologiczny umieszczający firmę Barabaś w czołówce producentów betonowych materiałów wibroprasowanych na Dolnym Śląsku - podkreśla Stanisław Barabaś, założyciel i właściciel firmy. To nowatorskie w skali światowej rozwiązanie powstało zaledwie trzy lata wcześniej. Po raz pierwszy zostało zastosowane w 2008 roku w Veenem w Holandii. Firma Barabaś była drugim producentem w Polsce wprowadzającym tę zaawansowaną i innowacyjną technologię.

Dzięki tej inwestycji możemy produkować więcej i szybciej, przy zachowaniu wysokich standardów ekologicznych - wyjaśnia Stanisław Barabaś - Wprowadziliśmy na rynek nowe wzory i kolory kostki brukowej. Na efekty w postaci dynamicznego wzrostu sprzedaży nie musieliśmy długo czekać. Dziś z dumą patrzymy na naszą kostkę, wykorzystywaną przy budowie największych, prestiżowych dolnośląskich inwestycji ostatnich lat: obwodnicy miejskiej, Parku Wrocławskiego i Hali Widowiskowo-Sportowej w Lubinie. Cieszymy się, że nasze produkty cenią także klienci indywidualni z całego Dolnego Śląska - dodaje Stanisław Barabaś.

BMETERS POLSKA SPÓŁKA Z O.O.

51-188 Psary, ul. Główna 60

Tytuł projektu: Budowa i uruchomienie przez BMETERS POLSKA zakładu produkcji wodomierzy, wykorzystującego innowacyjne technologie.

Wartość projektu: 1 380 421,60 PLN
Dotacja: 595 324,53 PLN

Spółka BMETERS POLSKA jest obecna na rynku od 2004 roku. Podstawową działalność stanowiła początkowo sprzedaż wodomierzy. Dzięki dofinansowaniu unijnemu spółka zakupiła linię montażową oraz legalizacyjną do produkcji wodomierzy, wdrażając w ten sposób niestosowane dotąd w Polsce innowacyjne technologie.

Ten zakup sprawił, że firma BMETERS POLSKA Sp. z o.o. z firmy sprzedającej urządzenia pomiarowe stała się ich producentem - mówi Jan Bejszer, dyrektor techniczny - całkowicie zmieniło to status naszej spółki na rynku, dając ogromne możliwości rozwoju.

Rozpoczęcie produkcji wodomierzy pozwoliło BMETERS prowadzić prace nad ich doskonaleniem we współpracy z Katedrą Klimatyzacji i Ciepłownictwa Politechniki Wrocławskiej. Firma pracuje dzięki temu nad produktami trwalszymi, o większej dokładności, co ma wpływ na oszczędności użytkowników. Inwestycja umożliwiła wprowadzenie usług pozwalających na legalizację wodomierzy. Projekt wiązał się także ze zmianą efektywności energetycznej: linia montażowa zużywa o 25% mniej energii niż podobne linie dostępne na rynku w momencie jej zakupu.

Zakup linii produkcyjnej oraz stanowiska legalizacyjnego umożliwił stworzenie czterech nowych miejsc pracy związanych z obsługą nowych stanowisk.

Nowe stanowisko pomiarowe jest w pełni skomputeryzowane, a więc nie ma przeszkód do zatrudnienia do jego obsługi również osób niepełnosprawnych - podkreśla Jan Bejszer.

Kilkanaście lat wytrwałej pracy nad nowymi rozwiązaniami konstrukcyjnymi oraz ciągłe doskonalenie procesu produkcyjnego sprawiło, że firma jest jedną z największych międzynarodowych grup o zasięgu globalnym, produkujących urządzenia z zakresu opomiarowania wody i ciepła.

MALTEX ADAM MALCZYSZYN

58-372 Boguszów_Gorce, ul. Reymonta 1D

Tytuł projektu: Higrometry, oprzyrządowanie z systemem SBZT i innowacyjne procesy obróbki metali podstawą rozwoju Maltezu.

Wartość projektu: 3 697 954,07 PLN
Dotacja: 1 567 500,00 PLN

Maltezu jest rodzinną firmą z wieloletnimi tradycjami, stanowiącą silną markę w branży obrabiarkowej. Główny obszar naszej działalności to kompleksowa obróbka ubytkowa, poczynając od wykonywania precyzyjnych elementów metalowych na obrabiarkach CNC, poprzez obsługę techniczną koncernów motoryzacyjnych, a na wykonywaniu dużych elementów wycinanych strumieniem wody na potrzeby budownictwa i przemysłu lotniczego kończąc - tłumaczy profil firmy inż. Adam Malczyszyn, właściciel Maltezu.

Celem projektowej inwestycji było wdrożenie innowacji produktowej, w postaci higrometrów do filtrów systemów klimatyzacyjnych i oprzyrządowania do produkcji węży z systemem SBZT oraz innowacji procesowej, zrealizowanej poprzez zakup nowej technologii i optymalizację procesu wytwarzania nowych wyrobów. Dzięki uzyskanej dotacji firma zakupiła nowoczesne, zintegrowane centrum tokarsko-frezarskie oraz centrum wiertarsko-frezarskie ze skrętną głowicą. Obie maszyny spełniają najwyższe kryteria względem wymogów technicznych, funkcjonalnych i wydajnościowych, dzięki czemu doskonale realizują złożone zadania technologiczne, m.in. dla przemysłu lotniczego, energetycznego czy medycznego.

Realizacja projektu stanowiła efekt prac badawczo-rozwojowych firmy. Skróceniu uległ czas realizacji zamówień, zmniejszyły się koszty produkcyjne oraz poprawiły wskaźniki środowiskowe (w zakresie zużycia energii, chłodziw, wytwarzania odpadów). Mamy świadomość, że realizacja tej inwestycji to jeden z kroków milowych w rozwoju naszej firmy a pozyskane dofinansowanie to konkretna, wymierna pomoc, pozwalająca na szybszy rozwój i konkurencyjność na rynkach światowych - podsumowuje Adam Malczyszyn.

SABEL BIURO WDROŻENIOWO-PROJEKTOWE ROMAN SABAT

53-609 Wrocław, ul. Wagonowa 28B

Tytuł projektu: Dolnośląskie Centrum Diagnostyki i Serwisu Infrastruktury Urzędzeń Bezpieczeństwa Ruchu Kolejowo-Drogowego.

Wartość projektu: 6 680 269,59 PLN
Dotacja: 2 641 419,99 PLN

Biuro Wdrożeniowo-Projektowe SABEL, założone w 1993 roku, oferuje specjalistyczne usługi techniczne oraz produkty z dziedziny projektowania, budownictwa i wyposażenia infrastruktury kolejowo-drogowej: urządzeń automatyki sterowania ruchem kolejowym, telekomunikacji i elektroenergetyki kolejowej - zwłaszcza w zakresie działań poprawiających bezpieczeństwo ruchu kolejowego i drogowego.

Centrum Diagnostyki i Serwisu Urzędzeń Bezpieczeństwa Ruchu Kolejowo-Drogowego, które powstało w 2012 roku jako wydzielony element w strukturze organizacyjnej BWP SABEL, stanowiło odpowiedź na ogromne inwestycje podejmowane przez PKP, związane z modernizacją infrastruktury transportu kolejowego. Modernizowane linie kolejowe - zwłaszcza międzynarodowego korytarza transportowego E-30/CE-30 i E-59 - prowadzone w obszarze Dolnego Śląska, mają szczególne znaczenie dla rozwoju regionu. Budowana nowoczesna infrastruktura - w tym urządzeń sterowania i kierowania ruchem, w powiązaniu z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych, stawia wysokie wymagania w zakresie prowadzenia wysoko wyspecjalizowanego serwisu przy pracach inwestycyjnych, diagnostycznych i utrzymaniowych.

Utworzenie Centrum stało się działaniem innowacyjnym na skalę kraju. Sprawny i szybki serwis urządzeń bezpieczeństwa ruchu wpływa na terminowość przewozów kolejowych, skrócenie opóźnień pociągów osobowych i towarowych, bezpieczeństwo na przejazdach kolejowych, co jest szczególnie ważne dla wzmożonego ruchu kołowego. Centrum objęło opieką techniczną nie tylko nowe instalacje, ale i eksploatowane urządzenia sterowania w tych obszarach, gdzie nowych inwestycji nie prowadzono.

Realizacja projektu w istotny sposób wpłynęła na rozwój przedsiębiorstwa, jakość techniczną oferowanych usług, a także wizerunek firmy. Zatrudnienie wzrosło o 11 osób.

JELENIOGÓRSKIE KOPALNIE SUROWCÓW MINERALNYCH LIPIŃSKI I MANDRELA SPÓŁKA JAWNA

58-580 Szklarska Poręba, ul. Bronka Czecha 2

Tytuł projektu: Innowacje w produkcji mączek dolomitowych dolgran i dolmic siłą napędową rozwoju JKSM.

Wartość projektu: 3 546 877,27 PLN
Dotacja: 1 489 500,00 PLN

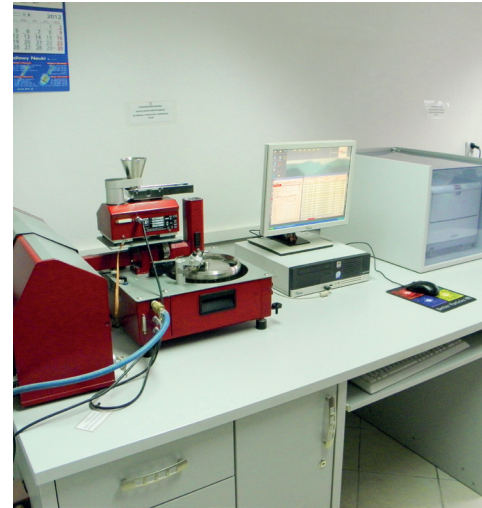
Jeleniogórskie Kopalnie Surowców Mineralnych Lipiński Spółka Jawna są producentem wysoko przetworzonych surowców mineralnych, z unikalnych złóż dolomitu. Są to najwyższej jakości mączki, grysy, nawozy wapniowo-magnezowe. Produkty te są wykorzystywane w wielu gałęziach przemysłu, m.in. chemii budowlanej, branży farb i lakierów, przemysłu chemicznego, hutnictwa szkła, przemysłu ceramicznego oraz rolnictwa.

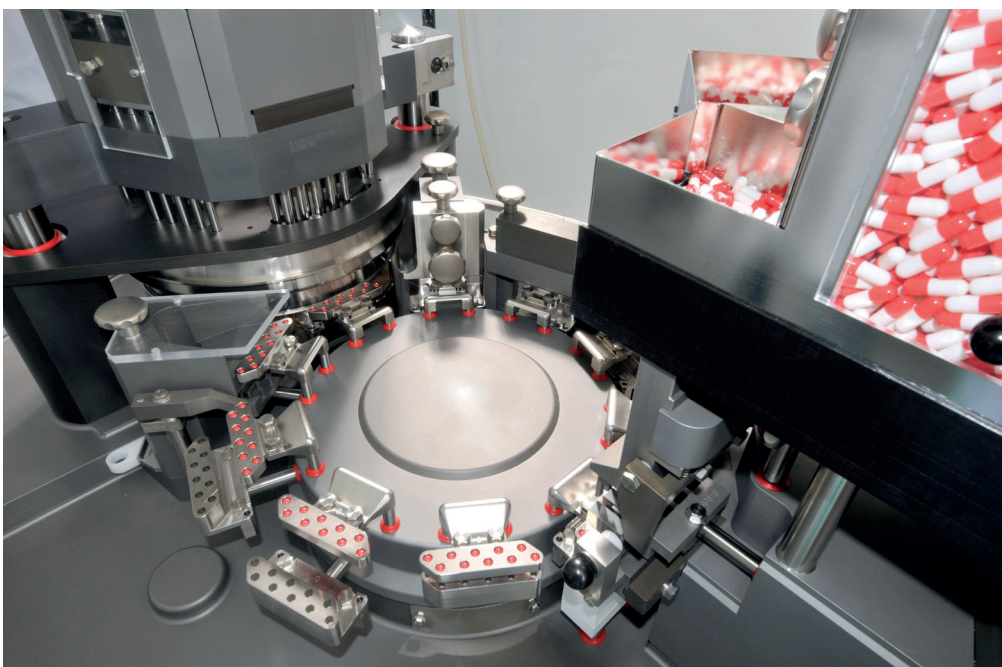
Projekt zrealizowany w ramach RPO WD 2007-2013 miał charakter inwestycji w środki trwałe.

Celem były wzrost konkurencyjności oraz zapewnienie stabilnego rozwoju firmy, poprzez zastosowanie innowacji technologicznych w zakresie produkcji mączek dolomitowych. Projekt był trzecią częścią kompleksowego przedsięwzięcia zmierzającego do maksymalnego wykorzystania unikalnych cech dolomitu. Realizacja poprzednich etapów odbywała się również z udziałem środków unijnych. Istotą było powstanie zintegrowanych linii technologicznych do separacji powietrznej wraz z bazą laboratoryjną - mówi Romuald Lipiński, jeden ze współników.

W wyniku realizacji projektu zostały wprowadzono na rynek dwie nowe linie produktów Dolgran i Dolmic o uziarnieniu od 300µm do 2µm.

Realizacja projektu pozwoliła również na zmniejszenie energochłonności procesu mielenia, zmniejszenie emisji pyłów powstających w trakcie procesu mielenia, istotny wzrost przychodów. Umożliwiła także racjonalne, pełne wykorzystanie zasobów złoża - dopowiada Zdzisław Jakubowski, współnik.

FARMACEUTYCZNA SPÓŁDZIELNIA PRACY GALENA

50-984 Wrocław, ul. Krucza 62

Tytuł projektu: Wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji nowej generacji produktów leczniczych oraz food suplementów.

Wartość projektu: 6 601 706,22 PLN
Dotacja: 2 584 116,11 PLN

Farmaceutyczna Spółdzielnia Pracy Galena jest jednym z bardziej rozpoznawalnych przemysłowych symboli Dolnego Śląska. Ta firma o blisko 70-letniej tradycji po wielu latach rozwoju stała się prężnym i nowoczesnym przedsiębiorstwem, oferującym szeroką gamę leków i substancji chemicznych, suplementów diety, jak również usługi w zakresie produkcji i konfekcjonowania produktów leczniczych, suplementów diety i badań laboratoryjnych na specjalistycznym sprzęcie wysokiej klasy.

FSP Galena inwestuje w rozwój, korzystając ze wsparcia programów unijnych. Główny cel projektu to innowacyjność produktowa: rozszerzenie zakresu działalności gospodarczej poprzez wprowadzenie do dotychczasowej oferty nowego produktu leczniczego o nazwie Galvenox oraz kilku suplementów diety. Innowacyjność procesowa oparta została na patencie związanym z procesem wytwarzania substancji farmaceutycznej dobesyłan wapnia oraz na innowacyjnych i nowoczesnych urządzeniach produkcyjnych.

Realizacja projektu pozwoliła rozbudować i zmodernizować wydział syntez chemicznych oraz wzbogacić park maszynowy - wyjaśnia Wojciech Wajerowicz, prezes zarządu. Pomieszczenia produkcyjne, jakie powstały w wyniku realizacji projektu, spełniają najsurowsze wymagania związane z produkcją farmaceutycznych substancji czynnych (API). Z jednej strony zakupiono najnowocześniejsze, bardzo wydajne urządzenia produkcyjne do wytwarzania nowych postaci produktów leczniczych oraz suplementów diety, z drugiej - wdrożono opatentowaną technologię wytwarzania substancji oraz cały wachlarz innowacyjnych produktów. Powstały miejsca pracy: zatrudniono ponad 15 nowych pracowników. Projekt zakończył się pełną realizacją wszystkich założonych celów i w znacznym stopniu przyczynił się do rozwoju naszego przedsiębiorstwa - podsumowuje Wojciech Wajerowicz.

GRATECH SPÓŁKA Z O.O.

51-180 Psary, ul. Główna 1A

Tytuł projektu: Wdrożenie innowacyjnej w skali kraju technologii i produkcji łóżeczek dziecięcych.

Wartość projektu: 2 336 962,61 PLN
Dotacja: 1 107 284,19 PLN

Realizacja inwestycji polegała na wdrożeniu technologii produkcji nowego typu łóżeczek dziecięcych. Proces produkcji tych mebli odbywa się w nowym, innowacyjnym ciągu technologicznym (gnieździe obróbczym), dla którego wsparcie stanowi ciąg technologiczny do likwidacji odpadów poprodukcyjnych. Dzięki temu projektowi została wdrożona innowacja produktowa i procesowa w skali kraju - zastosowano technologię produkcji nowego rodzaju łóżeczka dziecięcego nieznaną wcześniej w Polsce i dotychczas w naszym kraju niestosowaną. Jedną z jej podstawowych cech można określić jako generowanie nowych rozwiązań organizacyjnych w fazie produkcji półfabrykatów - produkcja odbywa się w oparciu o dokumentację elektroniczną (z sieci), bez konieczności drukowania - tzw. „produkcja bezpapierowa”.

Technologię tę charakteryzuje najwyższa dokładność strugania, wiercenia i frezowania - w tolerancji 0,2 mm/m. W efekcie proces produkcji przynosi mniejsze straty materiałowe. Wynikają one z optymalizacji obróbki na centrum wiertarsko-frezarskim - szacunkowo 5 do 8%; także zauważalna jest redukcja odpadów lakierniczych przy linii UV.

Nowa technologia to również nowa organizacja i automatyzacja produkcji - wielkoseryjna i potokowa, przy zastosowaniu nowatorskiego centrum oraz przelotowej linii lakierniczej.

Usprawnienie i skrócenie całego procesu produkcji przekłada się na skrócenie czasu realizacji zleceń produkcyjnych i na jakość produkowanych wyrobów. Wyeliminowanie ręcznego szlifowania i przygotowania powierzchni przed nałożeniem lakierów, poprzez wdrożenie szlifierki z elektroniczną stopą segmentową, gwarantuje odpylenie i perfekcyjne oczyszczenie powierzchni przygotowanych do lakierowania. Zastosowanie krótszej linii lakierniczej przynosi znaczne oszczędności farb i lakierów użytych w produkcji dziecięcych łóżeczek, kołysek.

Plusy tej nowej, innowacyjnej technologii można określić jednym zdaniem: oszczędność i zdecydowana poprawa jakości wyrobów.

Skrócenie cyklu produkcyjnego, znaczne oszczędności farb i lakierów poprzez zastosowanie krótszej linii lakierniczej to wartości zwiększające konkurencyjność przedsiębiorstwa - podsumowują beneficjenci.

ZAKPOL PIOTR ZAKONEK

55-200 Oława, ul. Portowa 1

Tytuł projektu: Inwestycja w rozwój i dywersyfikację produkcji ościeżnic drzwiowych poprzez wdrożenie wzoru przemysłowego, istotną zmianę procesu produkcji i zastosowanie innowacyjnych metod wytwarzania przy wykorzystaniu wyników współpracy z jednostką badawczą.

Wartość projektu: 3 804 596,63 PLN
Dotacja: 1 174 400,00 PLN

ZAKPOL to firma z ponadtrzydziestoletnią tradycją. Zaliczana jest do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, zatrudnia 84 pracowników.

Specjalizujemy się w produkcji metalowych ościeżnic drzwiowych. Produkujemy ościeżnice do drzwi wielu znanych producentów krajowych i kilku zagranicznych. Nasza oferta jest skierowana także pod indywidualne wymagania inwestora. Ościeżnice ZAKPOL-u dopasowujemy niemal do wszystkich skrzydeł drzwiowych, stosowanych w Polsce. Naszymi klientami są producenci stolarki drewnianej i metalowej, firmy montażowe, dystrybutorzy materiałów budowlanych i duże sieci handlowe - opowiada o firmie Piotr Zakonek, prezes ZAKPOL-u.

Projekt zrealizowany we współpracy z DIP pozwolił na poprawę jakości i wydajności procesów produkcji wyrobów specjalistycznych oraz zdecydowanie poszerzył ich gamę.

ZAKPOL od wielu lat produkował również tanie ościeżnice metalowe; realizacja projektu w tym segmencie wyrobów pozwoliła na wdrożenie innowacji i automatyzację produkcji, co przekłada się choćby na zwiększenie efektywności oraz oszczędność czasu.

W dłuższej perspektywie mamy zamiar rozwijać produkcję specjalistyczną, głównie w kooperacji z polskimi producentami skrzydeł drzwiowych - mówi o planach Piotr Zakonek.

Projekt stworzył 2 miejsca pracy, ale pozwalając równocześnie zachować kilkanaście dotychczasowych.

ZAKŁAD KÓŁ ZĘBATYCH SPÓŁKA CYWILNA CZESŁAW BORKOWSKI, ANNA BORKOWSKA, ANDRZEJ OLSZACIK, MONIKA OLSZACIK

54-212 Wrocław, ul. Małopanewska 29

Tytuł projektu: Nowe technologie szlifierskie, nowe oprogramowanie projektowe, innowacyjny system zarządzania i planowania produkcji - drogą do wzmocnienia konkurencyjności i stabilnego rozwoju Zakładu Kół Zębatych S.C.

Wartość projektu: 2 911 462,22 PLN
Dotacja: 1 395 767,77 PLN

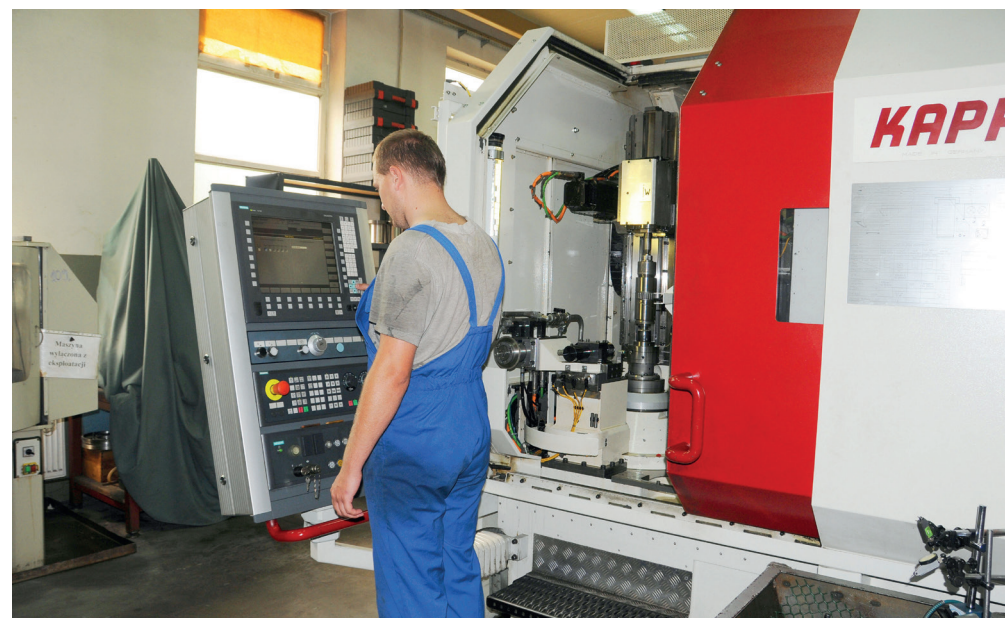
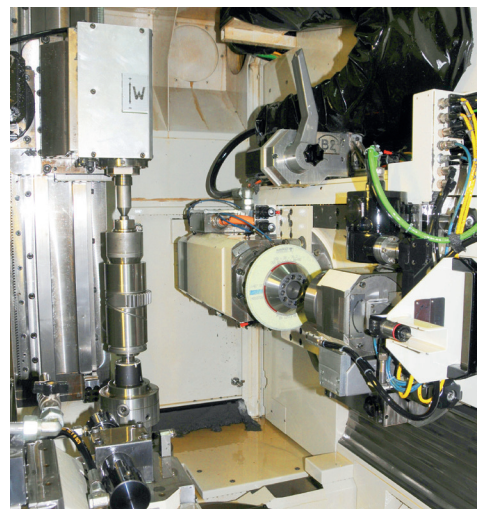
To wrocławskie przedsiębiorstwo rodzinne założone w 1983 roku zajmuje się produkcją precyzyjnych kół zębatych i innych elementów maszyn. Odbiorcami są firmy z całego świata - w tym także duże koncerny.

Dzięki otrzymanemu wsparciu z Unii Europejskiej realna stała się inwestycja w najnowsze technologie oraz pozyskanie niezbędnego „know-how”. *Wdrożenie najnowszych technologii szlifierskich przy produkcji kół zębatych dało nam szansę rozwoju* - podsumowuje Andrzej Olszacki, współwłaściciel - *Dzięki temu jako pierwsza polska firma rozpoczęliśmy współpracę z działem badawczo-rozwojowym VW Wolfsburg przy konstrukcjach przyszłościowych skrzyń biegów. Otrzymaliśmy również wiele innych zaproszeń do współpracy, między innymi z koncernów lotniczych.*

Andrzej Olszacki nie kryje, że przemysłowa inwestycja w technologie i oprogramowanie wymusiła działania mające na celu budowanie solidnej marki:

Zmieniła się całkowicie struktura organizacyjna firmy, rozbudowany został dział badawczo-rozwojowy, zmieniliśmy również podejście do struktury zatrudnienia. Mile widziane są w naszej firmie kobiety nie tylko na stanowiskach wymagających systematyczności: np. księgowość, logistyka. Zauważamy również potencjał kobiet w zawodach typowo męskich jak: szlifierz, tokarz, frezer, wymagających obecnie nie tyle tężyzny fizycznej, ile wysokich kwalifikacji - ze względu na powszechnie stosowane systemy sterowania CNC.

Pytany o najważniejszą zmianę Olszacki wskazuje wizerunek firmy: *Nie jesteśmy już oceniani jako dostawca tanich części z Polski, ale jako zaawansowany technologicznie producent z Wrocławia oferujący najwyższą jakość w konkurencyjnej cenie.*

EKO-TECH PPU ARNOLD MIERZWA I WOJCIECH KURPASKI

50-347 Wrocław, ul. Sienkiewicza 116/5

Tytuł projektu: Rozbudowa PPU EKO-TECH poprzez utworzenie chemiczno-fizycznej oczyszczalni ścieków przemysłowych i odpadów przemysłowych w Jelczu-Laskowicach.

Wartość projektu: 8 889 694,39 PLN
Dotacja: 4 752 414,20 PLN

Przedsiębiorstwo powstałe w 1991 roku, od początku działalności zajmuje się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska, głównie gospodarką odpadami przemysłowymi. Od 2007 roku poszukiwaliśmy możliwości świadczenia dodatkowych usług w zakresie oczyszczania ścieków i odpadów przemysłowych - relacjonuje jeden z właścicieli, Arnold Mierzwa. Możliwość realizacji pojawiła się przy dofinansowaniu z funduszy unijnych.

Wybudowano obiekt, w którym znalazła zastosowanie najnowsza, bardzo innowacyjna, niskoenergetyczna technologia oczyszczania ścieków i odpadów przemysłowych (głównie zaolejonych). Obiekt należy do dwóch tego typu najnowocześniejszych w Europie - podkreśla z dumą Arnold Mierzwa - oba są w Polsce i oba zrealizowano przy wykorzystaniu funduszu unijnych. Zlokalizowana przy strefie przemysłowej w Jelczu-Laskowicach, oczyszczalnia jest cennym uzupełnieniem infrastrukturalnym nie tylko dla zakładów pracujących w tej strefie ale i całego Dolnego Śląska i okolic. Wraz z istniejącą w Jelczu-Laskowicach biologiczną oczyszczalnią ścieków, powstały obiekt tworzy pełny układ oczyszczania wszystkich ścieków - komunalnych i przemysłowych.

Korzyści dla firmy A. Mierzwa określa następująco: Wyższy poziom technologiczny i podniesienie jakości naszych usług w zakresie oczyszczania ścieków i odpadów przemysłowych. Poprawa stanu środowiska naturalnego. Stworzyliśmy nowe miejsca pracy w liczbie 8 pracowników bezpośrednio zatrudnionych, do tego dochodzą osoby współpracujące z naszej firmy i firm zewnętrznych.

METAL-MASTER SYLWIA ŁADZIŃSKA

58-562 Podgórzyn, ul. Nowa 4

Tytuł projektu: Wdrożenie elastycznego zrobotyzowanego systemu do produkcji naczip pojazdów ciężarowych.

Wartość projektu: 9 061 651,40 PLN
Dotacja: 4 654 501,47 PLN

Metal-Master to firma solidnie zakotwiczona w nowoczesności. Od początku swojego istnienia, czyli od roku 2000, stawia na postęp i innowacyjność. Działalność Metal-Master opiera się na konstrukcji, produkcji oraz rozwoju linii technologicznych do produkcji elementów samochodów wszystkich europejskich marek. Aż 95% produkcji trafia na rynki zagraniczne.

Celem projektu, na który firma w roku 2009 uzyskała unijne dofinansowanie, było opracowanie elastycznej zrobotyzowanej linii technologicznej produkcji podwozi naczip samochodowych i optymalizacja procesu produkcyjnego opartego o metodologię Lean Manufacturing. Proces produkcji podwozi do naczip samochodów ciężarowych, wprowadzony przez firmę Metal-Master jest unikalnym opracowaniem firmy.

Proces ten został opracowany w sposób, który umożliwia produkcję różnych typów podwozi bez przezbrojenia. Najbardziej zaawansowanym technologicznie procesem jest spawanie konstrukcji podwozia na jednym zrobotyzowanym, elastycznym stanowisku produkcyjnym.

W wyniku uruchomienia projektu wytwarzamy produkty najwyższej jakości. Efektem wdrożenia najnowszych technologii są nowe konstrukcje, zaawansowane prototypy - mówi Sylwia Ładzińska - Dzięki funduszom z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013 zakupiliśmy nowe obiekty produkcyjno-administracyjne, rozbudowaliśmy park maszynowy oraz unowocześniliśmy systemy produkcyjne.

ZAKŁAD PRODUKCYJNO-HANDLOWO-USŁUGOWY DREMAT JAN BARTECKI

55-220 Jelcz-Laskowice, Dziuplina, ul. Główna 30

Zakład Produkcyjny: 55-220 Jelcz-Laskowice, Aleja Młodych 55

Tytuł projektu: Uruchomienie nowoczesnego działu projektowania oraz produkcji maszyn dla przemysłu budowlanego i spożywczego w firmie ZPHU DREMAT JAN BARTECKI.

Wartość projektu: 6 667 893,89 PLN

Dotacja: 2 745 724,14 PLN

ZPHU DREMAT Jan Barteccki jest firmą, która zajmuje się obróbką mechaniczną metali i tworzyw, działając jako dostawca komponentów dla zakładów produkcyjnych. DREMAT powstał w 1989 roku i od tamtej pory przeszedł drogę od małego zakładu rodzinnego do przedsiębiorstwa zatrudniającego dziś ok. 50 pracowników.

W 2009 roku podjęto decyzję o realizacji dużego projektu w celu unowocześnienia i rozbudowy zakładu produkcyjnego oraz rozbudowy działu B+R. Efektem było powiększenie powierzchni produkcyjnej o blisko 1500 m², zakup nowoczesnych maszyn do obróbki - min. pierwszego w Polsce lasera typu Fiber do obróbki blach i rur. Rozbudowano dział B+R o stanowiska do projektowania i symulacji CAD. Rozbudowana izba pomiarowa otrzymała nowoczesną portalową maszynę pomiarową, służącą nie tylko do kontroli bieżącej produkcji, ale do pomiarów odtwarzanych części maszyn.

Dzięki tej inwestycji możliwy był rozwój firmy - nie tylko w zakresie produkcji komponentów, ale również w oparciu o projektowanie i budowę własnych urządzeń. Za największe osiągnięcie Jan Barteccki, właściciel, uważa zaprojektowanie oraz wykonanie urządzenia do garowania chleba. Urządzenie pozwala na garowanie ok. 10 tys. bochenków na godzinę. Zastosowane rozwiązania pozwalają na zmniejszenie ilości używanych do wypieku drożdży oraz substancji wspomagających poprawiając walory pieczywa. Do dziś zostały wykonane cztery instalacje tego typu.

Rozwój to także wzrost zatrudnienia o ponad 10 osób. W tej liczbie stworzono miejsca pracy dla kilku inżynierów. Projekt pozwolił na przetrwanie kryzysu lat 2009-2010, jako że umożliwił firmie wejście na nowe rynki - przemysł spożywczy.

COLOR PRESS SPÓŁKA Z O.O.

55-010 Biestryków, ul. Wrocławska 1

Tytuł projektu: Komerccjalizacja technologii druku kodu magnetycznego na etykietach w oparciu o zgłoszony patent na wynalazek - innowacja produktowa i procesowa w skali świata w branży produkcji etykiet na alkohole.

Wartość projektu: 5 832 602,41 PLN
Dotacja: 2 849 429,98 PLN

Color Press specjalizuje się w projektowaniu i druku ekskluzywnych etykiet samoprzylepnych. Firma stawia na innowacyjność produkcji, dlatego jej dział rozwoju opracowuje nowe sposoby uszlachetniania druku, jak również sposoby możliwości druku na różnorodnych podłożach drukowych.

Zakupiona, dzięki dotacjom unijnym, maszyna poligraficzna Gedia umożliwiła nie tylko druk w technologiach sitodruku, druku offsetowego, fleksodruku, wykorzystania technologii zdobienia hot i cold stampingiem, ale przede wszystkim innowacyjny nadruk kodu magnetycznego, polegający na tworzeniu zabezpieczenia etykiety. Zabezpieczenie takie uniemożliwia fałszowanie produktu - praktykę narażającą producentów na ogromne straty finansowe i wizerunkowe. Etykieta, którą wydrukowano z wykorzystaniem kodu magnetycznego, zawiera niewidoczny pasek magnetyczny umożliwiający producentowi sprawdzenie pochodzenia produktu, stanowiąc zarazem zabezpieczenie. Jest ono chętnie wykorzystywane zwłaszcza przez producentów ekskluzywnych towarów, jakim są wysokiej jakości alkohole i kosmetyki.

Firma Color Press Sp z.o.o - dzięki możliwościom technologicznym, jakie dała zakupiona z maszyna poligraficzna Gedia - zwiększyła swoją produkcję o 20%. Zatrudnienie w dziale produkcji wzrosło o 2 osoby, taki sam wzrost nastąpił w dziale handlowym. Odnotowano także zysk wizerunkowy: Color Press postrzegany jest jako krajowy lider wyspecjalizowanego druku etykiet; klientami są firmy różnych branż. Zakup specjalistycznego sprzętu umożliwił również firmie ekspansję na rynki wschodnie oraz wejście na trudne i wymagające rynki krajów unijnych.

STRZEBLOWSKIE KOPALNIE SUROWCÓW MINERALNYCH SPÓŁKA Z O.O.

55-050 Sobótka, ul. Torowa 1

Tytuł projektu: Rozbudowa instalacji Granit w celu podniesienia jakości surowca skaleniowo-kwarcowego poprzez zastosowanie automatycznego procesu dozowania półproduktów.

Wartość projektu: 7 328 018,97 PLN
Dotacja: 2 389 615,23 PLN

Historia Strzeblowskich Kopalń Surowców Mineralnych jest nierozdzielnie związana z wydobyciem i produkcją surowca skaleniowego. Początkiem był rok 1764, kiedy to w pruskiej Fabryce Porcelany przebadano i potwierdzono przydatność surowca skaleniowego ze Strzeblowa dla przemysłu ceramicznego.

W 1908 r. firma Quarzspat Strobel GmbH wprowadziła na rynek „strzeblowski szpat kwarcowy”, a od 1921 r. „skaleń strzeblowski”, bazując na znajdującym się w pobliżu złożu skalenia „Stary Łom”.

1 stycznia 1955 r. została nadana przedsiębiorstwu nazwa „Strzeblowskie Kopalnie Surowców Mineralnych”, która funkcjonuje do dzisiaj.

Obecnie Strzeblowskie Kopalnie Surowców Mineralnych Sp. z o.o. są znanym i cenionym producentem wyrobów skaleniowych i kwarcowych w Polsce.

Głównymi klientami SKSM Sp. z o.o. jest przemysł ceramiczny, szklarski i budowlany.

Potwierdzeniem wysokiej jakości oferowanych przez przedsiębiorstwo wyrobów jest posiadanie certyfikatu Zintegrowanego Systemu Zarządzania wg norm ISO 9001:2009 i ISO 14001:2005.

Ambicją Strzeblowskich Kopalń Surowców Mineralnych jest budowanie przedsiębiorstwa innowacyjnego, wykorzystującego kompleksowo posiadane zasoby przy zastosowaniu nowoczesnych technologii z jednoczesnym uwzględnieniem środowiska naturalnego i pracy.

Wynikiem tych działań ma być osiągnięcie celu: „Nasze wyroby w każdym przedsiębiorstwie ceramicznym”.

HORTICO S.A.

52-437 Wrocław, ul. Giełdowa 12H

Tytuł projektu: Budowa nowego Centrum Ogrodniczego HORTICO S.A. - rozbudowa firmy dzięki wprowadzeniu nowej usługi na rynek zaopatrzenia ogrodnictwa.

Wartość projektu: 6 247 408,02 PLN
Dotacja: 1 942 692,74 PLN

Istniejąca od 1991 roku firma HORTICO S.A. zajmuje się zaopatrzeniem ogrodnictwa. HORTICO to dystrybutor większości najważniejszych producentów środków do produkcji ogrodniczej.

Projekt pierwszej w Polsce Galerii Ogrodniczej był dla nas dużym wyzwaniem - opowiada o przedsięwzięciu prezes zarządu HORTICO S.A. Paweł Kolasa. Budowa Zielonego Centrum, jak każda pionierska inwestycja, obarczona była pewnym ryzykiem, nie tylko ekonomicznym, ale także społecznym. Obiekt, w swojej formie i funkcjonalności podobny do centrów ogrodniczych z Europy zachodniej, umiejscowiony został bowiem w okolicy, gdzie wiele rodzin od pokoleń związanych jest z produkcją i sprzedażą kwiatów, owoców i warzyw.

Po ponad trzech latach od otwarcia - projekt został ukończony w roku 2011 - mogę śmiało powiedzieć, że udało się nam skutecznie wtopić w krajobraz, a także zapracować na przychyłność okolicznych mieszkańców. Wielu z nich znalazło zatrudnienie w Zielonym Centrum, stanowiąc sporą część około 50-osobowej załogi - podsumowuje pierwszy okres działalności Paweł Kolasa, podkreślając jednocześnie wężiotwórczą i integrującą rolę Centrum - Co ważne, dzięki wysokim standardom obsługi klienta oraz szerokiej, niepowtarzalnej ofercie, nasi klienci traktują nas nie tylko jako sklep, ale także miejsce gdzie mogą porozmawiać z doświadczonymi ogrodnikami, odpocząć po pracy, zjeść zdrowy posiłek lub spotkać się z przyjaciółmi. W tym celu potrafią przebyć nawet kilkadziesiąt kilometrów. To pokazuje, że kurs obrany przez HORTICO S.A. jest słuszny, a budowa sieci Galerii Ogrodniczych w Polsce jest kwestią nieodległej przyszłości.

W pierwszym kwartale tego roku firma wypracowała zysk, który okazał się najlepszym w ponaddwudziestoletniej historii przedsiębiorstwa. Głównym czynnikiem poprawy naszych wyników finansowych w minionym kwartale były warunki pogodowe oraz lepsze nastroje konsumenckie. Poważnie zwiększyliśmy też poziom sprzedaży w Zielonym Centrum Galerii Ogrodniczej we Wrocławiu Psarach. Zamierzamy mocno rozwijać tę sieć w kolejnych kwartałach - opowiada Paweł Kolasa.

ANIMAK-KOPCZA SPÓŁKA CYWILNA J.E. KOPCZA

59-220 Legnica, ul. Jaworzyńska 303

Tytuł projektu: Rozszerzenie oferty produktowej przedsiębiorstwa ANIMAK-KOPCZA S.C. poprzez zakup i wdrożenie innowacyjnych linii technologicznych do produkcji makaronów.

Wartość projektu: 10 289 244,31 PLN
Dotacja: 3 925 000,00 PLN

Firma ANIMAK-KOPCZA s.c. J.E. Kopcza to firma rodzinna powstała w 1990 roku. Przez pierwszych 10 lat była małym zakładem produkującym makaron. W 2002 roku właściciele podjęli decyzję o inwestycji w budowę fabryki.

Do 2010 roku zakład posiadał dwie linie technologiczne: Gobest i PAVAN, która jest światowym liderem w dziedzinie profesjonalnych urządzeń do produkcji makaronu. Zamknięty proces produkcyjny jest w pełni skomputeryzowany, co zapewnia najwyższą jakość produktu.

Dzięki otrzymanemu wsparciu z Unii Europejskiej w 2010 roku zakupiono nową linię do produkcji krajanki oraz kolejną linię PAVAN do produkcji makaronu walcowanego gniazda oraz wstążki (pierwsza linia na takie produkty w Polsce). Produkcja zwiększyła się do około 1400 ton miesięcznie, co uplasowało firmę w pierwszej piątce producentów makaronów w Polsce pod względem możliwości produkcyjnych, natomiast pod względem innowacyjności w pierwszej trójce fabryk makaronów.

Ze środków unijnych zbudowano nowy magazyn wysokiego składowania na 1800 palet. Dało to możliwość przechowywania większej liczby asortymentu, co ma wpływ na terminową realizację dostaw.

Efekt zainwestowania unijnych pieniędzy właściciele podsumowują krótko: wzmocniliśmy swoją pozycję na rynku makaronu. Dzięki nowoczesnej technologii sprzedajemy makaron doskonałej jakości w konkurencyjnej cenie. Dzięki inwestycji w budowę dużego magazynu zwiększyliśmy obroty oraz poprawiliśmy jakość współpracy z naszymi odbiorcami. Co ważne - znacznie wzrosło zatrudnienie pracowników.

OLEOFARM SPÓŁKA Z O.O.

52-407 Wrocław, ul. Mokronoska 8

Tytuł projektu: Suplementy diety - zakup i uruchomienie linii produkcyjnej.

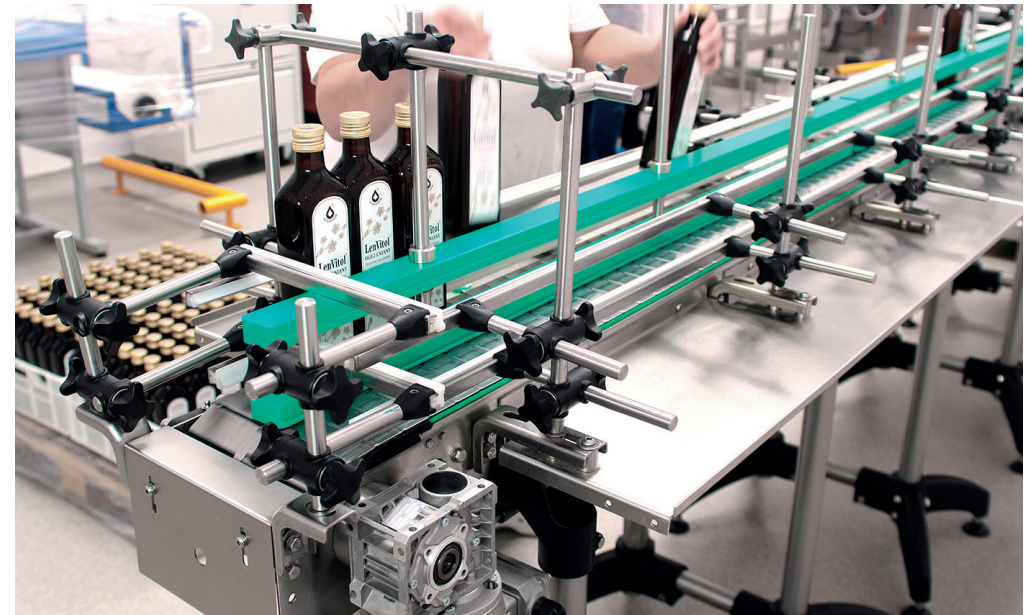
Wartość projektu: 5 339 996,20 PLN
Dotacja: 2 138 911,43 PLN

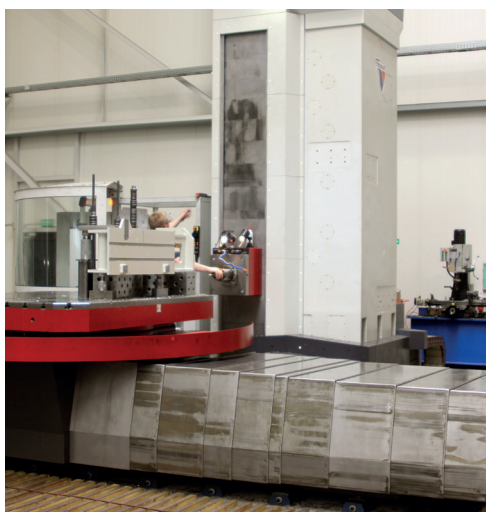
Oleofarm Sp. z o.o. jest firmą wyłącznie z polskim kapitałem, skoncentrowaną na badaniach, produkcji oraz sprzedaży wysokiej jakości suplementów diety, dietetycznych środków specjalnego przeznaczenia medycznego, surowców farmaceutycznych, jak również zdrowej żywności, w tym olejów tłoczonych na zimno.

Jednym z podstawowych zadań firmy, wynikających z jej specyfiki, jest stałe inwestowanie w rozwój oraz innowacyjność oferowanych produktów. To konieczność, jako że produkty, które trafiają na rynek, tworzone są w oparciu o prace badawczo-rozwojowe, przy wykorzystaniu najnowocześniejszego zaplecza laboratoryjnego. W ramach projektu: „Suplementy diety - zakup i uruchomienie linii produkcyjnej”, zakupiono nowoczesną linię produkcyjną, która pozwoliła na stworzenie jeszcze bardziej innowacyjnego produktu. Dzięki temu firma uzyskała wysoką pozycję w branży producentów suplementów diety oraz produktów opartych na technologii zamykania substancji płynnych w kapsułkach twardych typu licaps.

W związku z projektem Spółka zobowiązała się do zatrudnienia 5 osób. Od 2009 roku Oleofarm zwiększył jednak zatrudnienie dwukrotnie.

Właściciele Spółki Oleofarm podkreślają, że dobrze wykorzystane środki unijne to droga do rozwoju firmy na tle regionu i kraju. Obecna dynamika rozwoju pozwala sądzić, że w ciągu kolejnych kilku lat Oleofarm znacząco podniesie swoją pozycję na rynku producentów suplementów, surowców farmaceutycznych i zdrowej żywności.

CLOOS-POLSKA SPÓŁKA Z O.O.

58-100 Świdnica, ul. Stawki 5

Tytuł projektu: Wzrost innowacyjności procesowej i produktowej oraz konkurencyjności Firmy CLOOS-POLSKA Sp. z o.o. poprzez rozbudowę przedsiębiorstwa oraz zasadniczą zmianę i dywersyfikację aktualnej produkcji.

Wartość projektu: 7 975 537,42 PLN
Dotacja: 3 031 442,54 PLN

CLOOS-POLSKA to pionier krajowego rynku w dziedzinie robotyzacji procesów spawalniczych. Firma legitymuje się kilkudziesięcioletnim doświadczeniem w projektowaniu i wdrażaniu zrobotyzowanych i zautomatyzowanych stanowisk spawalniczych. Podstawę stanowią ludzie: wysoce wykwalifikowana kadra inżynierska, pracująca od lat nad unowocześnianiem polskiej gospodarki.

Uzyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej pozwoliło przedsiębiorstwu na dokonanie milowego kroku w procesie produkcyjnym. Proces ten został przeniesiony do bardzo nowoczesnej hali, kilkukrotnie większej od dotychczasowych powierzchni produkcyjnych. Wyposażenie hali w innowacyjne maszyny z jednej strony pozwoliło na uniezależnienie się od poddostawców, z drugiej - znacznie podniosło jakość i skróciło cały proces produkcyjny, pozwalając na niebagatelne oszczędności.

Kierujący CLOOS-POLSKA nie ukrywają, że w swojej działalności zawsze starali się być firmą odpowiedzialną społecznie, w zakresie takim, na jaki pozwalała wielkość organizacji, dlatego efektem projektu, który dodatkowo cieszy jest zwiększenie zatrudnienia o 20%.

Program umożliwił nam to, co my od lat umożliwiamy naszym klientom, poprzez dostarczanie innowacyjnych urządzeń - wykonanie dużego kroku w kierunku unowocześnienia produkcji.

TAMIR - PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-USŁUGOWO-HANDLOWE SPÓŁKA Z O.O.

57-500 Bystrzyca Kłodzka, ul. Kłodzka 10

Tytuł projektu: Wdrożenie niespotykanej innowacyjnej usługi poligraficznej - bezdotykowej metody produkcji specjalistycznych opakowań, szczególnie dla produktów spożywczych i farmaceutycznych w Drukarni TAMIR.

Wartość projektu: 3 912 539,00 PLN
Dotacja: 2 151 896,45 PLN

Drukarnia TAMIR to mieszcząca się w Kotlinie Kłodzkiej firma rodzinna, założona w 1993 roku, zajmująca obecnie 9000 m² powierzchni produkcyjnej. Mocną stroną firmy stanowią doświadczeni pracownicy i niezwykle nowoczesny park maszynowy. Nic dziwnego, skoro podstawą sukcesu drukarni są inwestycje w najnowocześniejsze urządzenia i technologie renomowanych producentów. Uzyskiwana jest w ten sposób maksymalna automatyzacja procesów produkcyjnych oraz wysoka jakość oferowanych produktów. Drukarnia TAMIR co roku produkuje kilkadziesiąt milionów opakowań dla branży farmaceutycznej, spożywczej i kosmetycznej.

Pęd ku nowoczesnym technologiom jest znakiem rozpoznawczym firmy, dlatego też wykorzystuje ona maszyny, które umożliwiają pionierskie rozwiązania. Linie drukujące uzupełnione są o maszyny sztancujące oraz składarko-sklejarki, renomowanej szwajcarskiej firmy BOBST. Wśród nich do najbardziej innowacyjnych można zaliczyć urządzenie sztancujące Expertcut 106 PER, zakupione dzięki dofinansowaniu z programu „Innowacyjna gospodarka”. Sztanca wyposażona jest w przedni i boczny Power Register, sekcję rozdzielającą z non-stopem i automatyczną wymianę palet. Charakteryzuje się również wyjątkowo małą awaryjnością. Inwestycja ta pozwoliła na skuteczniejszą automatyzację procesów produkcyjnych. Obsługa tej maszyny wymaga mniejszego wkładu pracy ludzkiej i czasu.

Realizacja projektu i zakup urządzenia sztancującego to element planu maksymalnej automatyzacji i, w konsekwencji, zwiększenia wydajności produkcji. Projekt ten był możliwy dzięki pozyskaniu dofinansowania i pozwolił wzrosnąć zatrudnienia oraz minimalizację kosztów produkcji, czyli - w efekcie - na rozwój przedsiębiorstwa.

TOWARZYSTWO EKSPLOATACJI SUROWCÓW MINERALNYCH SPÓŁKA Z O.O. SPÓKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA

57-230 Kamieniec Ząbkowicki, Doboszowice 71

Tytuł projektu: Dywersyfikacja działalności przedsiębiorstwa z wykorzystaniem semi-mobilnego zestawu krusząco-przesiewającego - rozpoczęcie produkcji i sprzedaży grysów.

Wartość projektu: 9 982 680,00 PLN
Dotacja: 4 800 000,00 PLN

Działalność firmy TESM opiera się na produkcji kruszywa o różnorodnych zastosowaniach. Są to wysokiej jakości kruszywa budowlane oraz ozdobne. Początki TESM związane były z planami zapotrzebowania na kruszywa budowlane. Na podjęcie decyzji o uruchomieniu produkcji kruszyw o wyższym stopniu przetworzenia, w tym grysów, miała wpływ sytuacja ekonomiczna w Polsce, a zwłaszcza spadki cen w 2008 roku, kiedy to zyski z produkcji mieszanek drogowych okazały się niewystarczające dla rozwoju spółki. Realizacja nowego przedsięwzięcia wymagała m.in. uzupełnienia parku maszynowego przedsiębiorstwa, stworzenia nowych kanałów dystrybucji (utworzenie portalu internetowego, który usprawnił przekazywanie zamówień kontrahentów) i rozbudowy już istniejących. Dzięki unijnemu wsparciu park maszynowy przedsiębiorstwa powiększył się m.in. o kruszarki - stożkową i szczękową w układzie semi-mobilnym, zestaw przenośników taśmowych, koparkę hydrauliczną. Zakup tych specjalistycznych maszyn pozwolił na produkcję kruszyw znacznie lepszych jakościowo od produkowanych wcześniej.

Korzyści dla spółki były i są oczywiste: przede wszystkim poprawie uległa sytuacja rynkowa TESM - osiągnięto trwałą rentowność. Korzyści dodatkowe to wzrost efektywności energetycznej, dzięki zastosowaniu w nowej linii produkcyjnej urządzeń z napędem elektrycznym; poprawa warunków BHP (zmniejszenie zapylenia, hałasu), większe bezpieczeństwo pracy.

MINE MASTER SPÓŁKA Z O.O.

59-500 Złotoryja, Wilków, ul. Dworcowa 27

Tytuł projektu: Wdrożenie do produkcji wyników prowadzonych prac B + R dotyczących nowoczesnej linii samojezdnych maszyn wierząco-kotwiących będących rozszerzeniem oferty firmy Mine Master Sp. z o.o. dla kopalń surowców rud metali nieżelaznych.

Wartość projektu: 4 161 543,92 PLN
Dotacja: 842 016,15 PLN

Mine Master Sp. z o.o. jest firmą prywatną zlokalizowaną w Wilkowie koło Złotoryi. Zatrudnia ok. 230 osób i od 40 lat jest rozpoznawalnym na światowych rynkach producentem maszyn górniczych oraz tunelowych. Najwięksi klienci krajowi: KGHM Polska Miedź S.A., Kopalnia Soli „Kłodawa”, Lubelski Węgiel „Bogdanka”, Przedsiębiorstwo Budowy Kopalń PeBeKa. Do głównych odbiorców zagranicznych należy ERKOM SLI Turcja, GHH MM Republika Południowej Afryki, HRI S.A. Chile, ATS Australia, Rosja, Peru, Botswana.

Firma doskonale rozumie potrzeby specyficznego rynku maszyn górniczych, dlatego jej rozwój związany jest z innowacyjnymi projektami maszyn. Wymusza to działania inwestycyjne, związane z uruchomieniem produkcji nowej linii maszyn górniczych. Rosnące potrzeby odbiorców krajowych i zagranicznych to potężny bodziec do wdrażania innowacyjnych produktów, zwłaszcza jeśli chcemy poprawić pozycję na rynku - mówi pan Jerzy Nadolny, prezes zarządu, dyrektor generalny Mine Master.

Głównym celem projektu była poprawa konkurencyjności Mine Master - dzięki rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa i dywersyfikacji produkcji: poprzez wprowadzenie innowacyjnych produktów (samojezdnych wozów wierząco-kotwiących), wcześniej nie produkowanych w Polsce.

Dodatkowym założeniem było wdrożenie wyników prac B+ R prowadzonych przez Spółkę z jednostkami badawczo-rozwojowymi: Politechniką Wrocławską i Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie. Efektem są innowacyjne rozwiązania konstrukcyjne, nieznanne i niestosowane dotychczas w kraju. Jednym z projektów badawczych było wprowadzenie do produkcji prototypu Samojezdnej Maszyny Górniczej, przeznaczonej do pracy w trudnych warunkach eksploatacyjnych. Maszyna ta służy do wiercenia otworów strzałowych wraz z możliwością ciągłej rejestracji procesu technologicznego.

Cele szczegółowe projektu to rozszerzenie oferty: produkcja pod indywidualne potrzeby dzięki innowacjom, zwiększenie eksportu oraz osiągnięcie pozycji preferowanego dostawcy maszyn górniczych.

W wyniku realizacji projektu powstało w Spółce 10 nowych stanowisk pracy.

DOTI SPÓŁKA JAWNA MANUFATURA DRAŻY CZEKOLADOWYCH D.M. MROCZKOWSCY

55-080 Kąty Wrocławskie, ul. Starowiejska 39

Tytuł projektu: Wdrożenie w DOTI WWC D.M. Mroczkowscy Spółka Jawna innowacyjnej technologii ważenia i pakowania wyrobów czekoladowych umożliwiającej wprowadzenie na rynek nowego produktu.

Wartość projektu: 917 735,08 PLN

Dotacja: 203 348,30 PLN

Doti Manufaktura Draży Czekoladowych to firma rodzinna założona w 1991 roku przez Dorotę i Mariusza Mroczkowskich. Specjalizuje się w produkcji wyrobów czekoladowych. W skład oferty wchodzi orzechy, owoce suszone oraz kandyzowane, pokrywane czekoladą, pakowane w eleganckie opakowania oferowane na rynku pod marką Chocolate Garden oraz (sprzedaż na wagę) pod marką Doti.

Przedmiotem projektu było wprowadzenie nowego rozwiązania technologicznego, które w dużej mierze miało zautomatyzować proces ważenia i pakowania produktów. Zastosowanie zautomatyzowanego procesu ważenia i pakowania czyni projekt innowacyjnym pod względem innowacji produktowej i procesowej. Dotychczas wykorzystywana technologia wymagała przede wszystkim pracy ręcznej, a tradycyjny model sprzedaży oblanych czekoladą owoców i orzechów skupiał się na oferowaniu opakowań o mniejszej funkcjonalności i większej gramaturze.

Pomimo zautomatyzowania procesu produkty zachowały swój wyjątkowy, manufakturowy charakter i wygląd, co było dla nas szczególnie ważne. Rozszerzeniu uległa również oferta produktów, dzięki czemu przed firmą pojawiła się możliwość wejścia na nowe rynki - opowiadają właściciele, państwo Dorota i Mariusz Mroczkowsky, a poproszeni o krótkie podsumowanie, w jaki sposób projekt z unijnym dofinansowaniem wpłynął na rozwój firmy, wypunktują - z całą pewnością możemy mówić o wzroście konkurencyjności firmy poprzez innowację procesową i produktową. Ponadto faktem jest wzrost wydajności. Dzięki wzrostowi udziału produktów paczkowanych w ofercie naszej firmy, zauważamy zwiększenie trwałości oferowanych produktów.

Automatyzacja procesu technologicznego to zazwyczaj poprawa warunków pracy. Tak jest i w Doti. Dodatkowy zysk: utworzenie trzech miejsc pracy, co przy obecnym poziomie bezrobocia jest szczególnie ważne.

Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) w przedsiębiorstwach

Konkurs: SCHEMAT 1.1.C „Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej” został przeprowadzony w ramach PRIORYTETU 1 Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw „Przedsiębiorstwa i Innowacyjność” RPO WD, Działanie 1.1 „Inwestycje dla przedsiębiorstw”.

Schemat ten realizuje cel Działania 1.1: wsparcie procesu inwestycyjnego przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, stawiając **w centrum wzrost nakładów na sferę badawczo-rozwojową przedsiębiorstw**.

Badania i rozwój to w przemyśle dwa wzajemnie powiązane procesy. Współpraca między nimi umożliwia w praktyce zastosowanie innowacji technicznych, dzięki czemu na rynek trafiają nowe produkty lub nowe postaci produktów obecnych wcześniej. Innowacyjność, którą najkrócej określić można jako nowatorskie podejście w gospodarce, to dziś absolutny priorytet. Żyjemy w czasach, gdy postęp technologiczny przyspieszył jak nigdy wcześniej. Dlatego tylko głównie innowacyjne usługi czy produkty mają szansę zyskać na rynku konkurencyjną przewagę.

Jednym z elementów polityki badawczo-rozwojowej w Polsce są parki przemysłowe i technologiczne. Zasięg tej polityki, prowadzonej w regionie, pozwala uznać Dolnośląskie za województwo uprzywilejowane. Wrocław - stanowiący solidne zaplecze intelektualne - jest jednym z najważniejszych w kraju ośrodków akademickich. Największe uczelnie wyższe, jak Politechnika Wrocławska

czy Akademia Medyczna, chętnie współpracują z ośrodkami przedsiębiorczości. Liczba ośrodków innowacji, parków naukowych, technologicznych i przemysłowych pozwala umieścić województwo dolnośląskie wysoko w innowacyjnym rankingu. W roku 2010 zajmował on 2. miejsce, zaraz po Górnym Śląsku. Parki technologiczne powstają nie tylko w stolicy regionu, która angażuje swój potencjał naukowy w Dolnośląskim Parku Innowacji i Nauki S.A., Wrocławskim Parku Technologicznym, czy parku o określonym profilu, jakim jest chociażby Wrocławski Medyczny Park Naukowo-Technologiczny. Przykłady spoza Wrocławia można znaleźć w Legnicy, Nowej Rudzie, Dzierżonowie, Wałbrzychu, Świdnicy czy w Bukowicach.

50
UMÓW

SCHEMAT 1.1.C

W ramach Schematu 1.1.C przewidziano dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych w zakresie tworzenia lub modernizacji działów B+R, zwłaszcza poprzez zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych niezbędnych do prowadzenia przez przedsiębiorstwa prac B+R. W ramach działalności badawczo-rozwojowej położono na te z działań, które prowadzą do

wytworzenia tzw. wartości dodanej, czyli nowej wiedzy (nowa jakość).

Konkursy dodatkowo promowały projekty, których realizacja zmierzała między innymi do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej w jednej z kluczowych dziedzin tematycznych, związanych m.in. z technologiami informacyjnymi, telekomunikacyjnymi i teleinformatycznymi, nanotechnologią, mechatroniką, technologią inżynieriachemiczną, biotechnologią,

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

15 299 615,78 PLN

bioinżynierią. Rezultatem projektu powinien być z jednej strony przyrost przychodów ze sprzedaży wyników prac B+R, a także usług badawczych świadczonych innym podmiotom, z drugiej - zatrudnienie pracowników badawczych.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.C

*W perspektywie lat 2007-2013 w Schemacie 1.1 C „Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej” zorganizowano trzy konkursy. Dwa z nich rozpisano w roku 2011, jeden - rok później. Suma alokacji wyniosła **27 883 478,97 PLN**. Złożono 125 wniosków, na łączną kwotę dofinansowania w wysokości **37 286 239,07 PLN**. Podpisano 50 umów o łącznej wartości **15 299 615,78 PLN**.*

SCHEMAT 1.1.C Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw związane z prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2011	9 999 952,91	47	7 429 847,01	11	1 942 440,36
2011	7 826 635,28	31	5 059 901,42	18	2 617 650,37
2012	10 056 890,78	47	24 796 490,64	21	10 739 525,05

Doradztwo w zakresie B+R i innowacyjności, inwestycje dla instytucji otoczenia biznesu (IOB)

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.2 „Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu”, w ramach SCHEMATÓW 1.2.B i 1.2.D były ogłoszone dwa typy konkursów:

- SCHEMAT 1.2.B: „Dotacje na doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie B+R i innowacyjności (zgodnie Dolnośląską Strategią Innowacji)”;
- SCHEMAT 1.2.D: „Dotacje na doradztwo i inwestycje dla Instytucji Otoczenia Biznesu”.

Podstawowym celem Działania 1.2 jest wzmocnienie potencjału dolnośląskich przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, poprzez udzielanie im specjalistycznego wsparcia doradczego, ułatwianie nawiązywania nowych kontaktów gospodarczych oraz wzmocnienie potencjału usługowego Instytucji Otoczenia Biznesu.

Cel ten został sformułowany w oparciu o założenie, że obecnie jednym z najważniejszych czynników decydujących o konkurencyjności i efektywności przedsiębiorstw jest dostęp do specjalistycznej wiedzy. Stąd obecność instytucji, które wspierając przedsiębiorczość przez świadczenie usług do-

radczych i szkoleniowych, działają na rzecz rozwoju i stabilizacji firm obecnych na rynku.

SCHEMAT 1.2.B

Za jeden z najpoważniejszych problemów w rozwoju gospodarki regionalnej uważa się istnienie barier w nawiązywaniu współpracy między przedsiębiorstwami oraz przedsiębiorstwami i sferą badawczo-rozwojową. Przyczyn tych problemów można upatrywać we wciąż niskich standardach dotyczących współpracy (wzajemna nieufność między przedsiębiorcami, brak odpowiednich partnerów, wysokie koszty współpracy). Ma to konsekwencje w postaci niewystarczającego wykorzystywania osiągnięć sektora B+R. Ta sytuacja stawia przed

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.2.B

Dla Schematu 1.2.B DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 jeden konkurs. Alokacja wyniosła **9 447 058,79 PLN**. Złożono 5 wniosków na kwotę dofinansowania **507 375,25 PLN**, z czego podpisano 2 umowy o łącznej wartości **163 126,00 PLN**.

SCHEMAT 1.2.B Dotacje na doradztwo dla przedsiębiorstw w zakresie B+R i innowacyjności (zgodnie z Dolnośląską Strategią Innowacji)					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2011	9 447 058,79	5	507 375,25	2	163 126,00

przedsiębiorczością dolnośląską następujące wyzwanie: dążenie do ułatwienia współpracy wielu partnerów przy realizacji wspólnych celów gospodarczych. Rolę animatora w tym procesie powinny spełnić Instytucje Otoczenia Biznesu.

Pojawia się więc uzasadniona konieczność wspierania przedsięwzięć, które ułatwiają dostęp do specjalistycznego wsparcia doradczego dla przedsiębiorstw (zwłaszcza w zakresie innowacyjności) oraz wykorzystania osiągnięć sektora B+R.

Dotacjami w konkursie Schematu 1.2.B mogły zostać objęte projekty polegające na przygotowaniu przedsiębiorstw do prowadzenia oraz / lub prac B+R, rozwoju własnych rozwiązań technologicznych i innowacyjnych; projekty, mające na celu ułatwienie nawiązywania współpracy między przedsię-

biorcami a podmiotami z sektora B+R (tworzenie regionalnych sieci współpracy, regionalnych bloków kompetencji); przygotowania do uczestniczenia we wspólnych programach badawczych i innowacyjnych (np. 7 Program Ramowy).

SCHEMAT 1.2.D

Sedno roli, jaką spełniać powinny Instytucje Otoczenia Biznesu, to dążenie do ułatwienia współpracy wielu partnerów przy realizacji wspólnych celów gospodarczych.

Ważne jest zapewnienie kompleksowej obsługi przedsiębiorstw w zakresie doradztwa. W ramach Priorytetu 1 na preferencje mogły liczyć projekty Instytucji Otoczenia Biznesu, które będą ją w stanie zapewnić.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.2.D

Dla Schematu 1.2.D DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 dwa konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **57 302 952,93 PLN**. Złożono 13 wniosków na kwotę dofinansowania **13 929 365,47 PLN**, z czego podpisano 3 umowy o łącznej wartości **1 254 928,50 PLN**.

SCHEMAT 1.2.D Dotacje na doradztwo i inwestycje dla Instytucji Otoczenia Biznesu					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2010	48 982 352,93	7	11 386 189,12	1	502 511,50
2010	8 320 600,00	6	2 543 176,35	2	752 417,00

ECKERT AUTOMATYKA SPAWALNICZA SPÓŁKA Z O.O.

59-220 Legnica, ul. Powicka 4C

Tytuł projektu: Utworzenie działu badawczo-rozwojowego w spółce Eckert A.S.

Wartość projektu: 381 925,16 PLN
Dotacja: 151 792,18 PLN

Firma Eckert A.S. należy do grona czołowych producentów przecinarek sterowanych komputerowo. Obecnie jako jedyna na świecie opracowuje i wdraża maszyny tnące we wszystkich czterech dostępnych technologiach: laserowej, plazmowej, gazowej i wodnej.

Przecinarki firmy Eckert są produktami autorskimi; nowe projekty opracowywane są przez zespół wysokiej klasy specjalistów - konstruktorów, elektroników, programistów i mechaników. Dzięki wysokiej wydajności oraz niekwestionowanej jakości produktów, firma szybko osiągnęła przewagę konkurencyjną na rynku maszyn do obróbki metali. Aby utrzymać tę pozycję oraz udoskonalić proces wprowadzania nowatorskich rozwiązań, spółka zdecydowała o wyodrębnieniu Działu B+R. Po kilku miesiącach oficjalnego funkcjonowania działu, jego skład powiększył się o kolejnych specjalistów. Dzięki środkom z UE zespół miał możliwość dalszego podnoszenia swoich kwalifikacji, podczas zajęć z projektowania 3D, sterowników CNC i napędów servo. Zaplecze techniczne działu zostało uzupełnione o nowy specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie.

Obecnie Dział Badawczo-Rozwojowy firmy Eckert realizuje nie tylko własne zadania, ale również prace badawcze, zlecane przez firmy zewnętrzne. Nieustannie tworzy koncepcje wysokowydajnych i niezawodnych maszyn, dopasowanych do indywidualnych potrzeb każdego klienta. Każdy wprowadzony przez firmę produkt, stanowi nowość na skalę światową. Nie robimy rzeczy niezwykłych, tylko takie, których inni się nie podejmują - podsumowuje pracę wynalazców Tadeusz Eckert - Prezes i właściciel spółki.

LASERTEX PRZEDSIĘBIORSTWO WDRAŻANIA POSTĘPU NAUKOWO-TECHNICZNEGO SPÓŁKA Z O.O.

51-506 Wrocław, ul. Radzionkowska 17
50-421 Wrocław, ul. Na Grobli 6

Tytuł projektu: Modernizacja działu B+R w firmie Lasrtex poprzez zakup aparatury do badań komórek ciekłokrystalicznych mających zastosowanie w optoelektronice.

Wartość projektu: 401 011,51 PLN
Dotacja: 176 000,00 PLN

Lasertex Przedsiębiorstwo Wdrażania Postępu Naukowo-Technicznego Sp. z o. o. zostało założone w 1989 roku przez pracowników naukowych Politechniki Wrocławskiej. Firma jest jedną z pierwszych na Dolnym Śląsku, mieszczących się w kategorii High-Tech. Podstawową misją przedsiębiorstwa od samego początku jest prowadzenie badań naukowych w celu poprawy parametrów opracowanych urządzeń oraz wdrażanie do produkcji wyników prac naukowych.

Projekt pozwolił na skompletowanie aparatury do badań i produkcji opracowanych komórek ciekłokrystalicznych. Zastosowanie tych komórek w układach interferometrów stanowi istotny element przewagi technologicznej w stosunku do konkurentów światowych. W ramach projektu zbudowano i wyposażono pomieszczenia technologiczne clean room, skompletowano linię technologiczną do wykonywania komórek, układy optyczne do badania ich parametrów oraz zakupiono park maszynowy do produkcji elektroniki i mechaniki.

Firma posiada dobrze wyposażone laboratoria optyczne i elektroniczne. W tym roku zakupiła siedzibę. Wszystkie elementy konstrukcyjne mechaniki produkowanych interferometrów oraz płytki elektroniki wykonywane są w pracowniach firmy. Produkty firmy eksportowane są do 16 krajów świata, w siedmiu krajach posiada swoich przedstawicieli.

W firmie realizowane były prace doktorskie, dwie z prac doktorskich zostały wyróżnione Nagrodą Prezesa Rady Ministrów - opowiada o sukcesach Janusz Rzepka, Prezes Lasertex - Prawie nieustannie goszczą w niej studenci Politechniki Wrocławskiej i uczelni zagranicznych. Są zaangażowani w pracach badawczo-rozwojowych firmy. Naszym wspólnym celem jest, aby w przyszłości skończyli doktoraty i zasilili kadrę naukowo-badawczą firmy.

PWPO-T PROMONT SPÓŁKA Z O.O.

58-160 Świebodzice, ul. Przemysłowa 6

Tytuł projektu: Modernizacja działu B+R firmy Promont w wyniku wdrożenia sprzętu umożliwiającego prowadzenie badań.

Wartość projektu: 446 787,86 PLN

Dotacja: 141 664,44 PLN

Firma Promont powstała w 1988 roku jako biuro projektowe. Od początku działalności najważniejszą wartością, jaką się kierowano, i która wyznaczała dalszą strategię rozwoju, była innowacyjność. Dotyczy ona zarówno produktów wytwarzanych przez Promont, jak i parku maszynowego. W związku z tym oczkiem w głowie firmy, najważniejszym działem zawsze było i jest Biuro Projektowe, które wraz z działem badawczo-rozwojowym pozwalało firmie utrzymywać przewagę konkurencyjną.

Początek działalności Promont jest ściśle związany z rynkiem systemów techniki powietrza. Wypracowane w firmie rozwiązania miały zastosowanie w obiektach przemysłowych różnych branż. Od samego początku spółka związała się z Politechniką Wrocławską w celu poszukiwania nieznanymi i nietypowymi rozwiązań w zakresie klimatyzacji i odzysku ciepła. Co roku starano się wyprowadzać na rynek nowe innowacyjne produkty: inteligentny wentylator dachowy, centrale pieczarkarskie AGEP, wieże chłodnicze, pompy ciepła itp.

Realizacja projektu pozwoliła spółce Promont wyposażyć dział Badań i Rozwoju. Dzięki urządzeniom, w jakie zainwestowano, możliwe stało się testowanie większości nowych produktów, przez co znacznemu skróceniu uległ czas wprowadzenia urządzenia na rynek. Zarządzający firmą są przekonani, że projekt przyczynił się do rozwoju ich przedsiębiorstwa oraz pozyskania nowych, dużych zamówień.

BECKER ELECTRONIC POLSKA SPÓŁKA Z O.O.

50-071 Wrocław, plac Wolności 7B

Tytuł projektu: Modernizacja działu badawczo-rozwojowego w firmie Becker, projektującej urządzenia radiokomunikacyjne i nawigacyjne dla lotnictwa poprzez zakup aparatury pomiarowej oraz elementów infrastruktury.

Wartość projektu: 180 345,69 PLN
Dotacja: 70 000,00 PLN

Przedsiębiorstwo Becker Electronic Polska (BEP), założone w 1996 roku, jest częścią międzynarodowej Grupy Becker Avionics, w ramach której współpracują Becker Brazil, Becker China, Becker France, Becker Germany, Becker Taiwan, Becker USA.

Firma jest renomowanym dostawcą systemów i urządzeń elektroniki lotniczej. Dzięki wysokim kompetencjom oraz stosowaniu wymagających norm branży lotniczej, wieloletniej stabilności i konkurencyjności realizuje zaawansowane technologicznie projekty lotnicze, takie jak: radiostacje, nadajniki, odbiorniki, transpondery, panele i sterowniki do zarządzania urządzeniami komunikacyjnymi i nawigacyjnymi. Aby umożliwić testowanie i weryfikację poprawności działania tych skomplikowanych urządzeń, BEP projektuje i realizuje także systemy do automatycznego testowania.

Firma jest stroną porozumienia kooperacyjnego krajowego klastra technologicznego Technological Support of Innovative Aeronautical Projects.

Wysoki poziom i precyzję wdrażanych procesów potwierdzają posiadane certyfikaty systemu jakości ISO 9001: 2008 oraz pozytywne wyniki zewnętrznych auditów, takich jak: niemieckiego Urzędu d/s Lotnictwa LBA oraz kanadyjskiego Urzędu d/s Lotnictwa Transport Canada.

W latach 2011-2014 Firma realizowała (kontynuowaną po dziś dzień) modernizację swojego zaplecza technicznego - laboratorium badawczo-rozwojowego, które dorównuje laboratoriom zagranicznym, a realizowane w nim projekty mają charakter nowatorski oraz innowacyjny, co pozwala spółce na wyprzedzanie konkurencji międzynarodowej oraz umożliwia utrzymanie się na fali wznoszącej rynku lotniczego w Polsce.

Projekty modernizacyjne możliwe są dzięki dofinansowaniom z budżetu unijnego.

POLSKA PROJEKTOWA M. WIDŁAK SPÓŁKA JAWNA

54-129 Wrocław, ul. Bajana 33/1

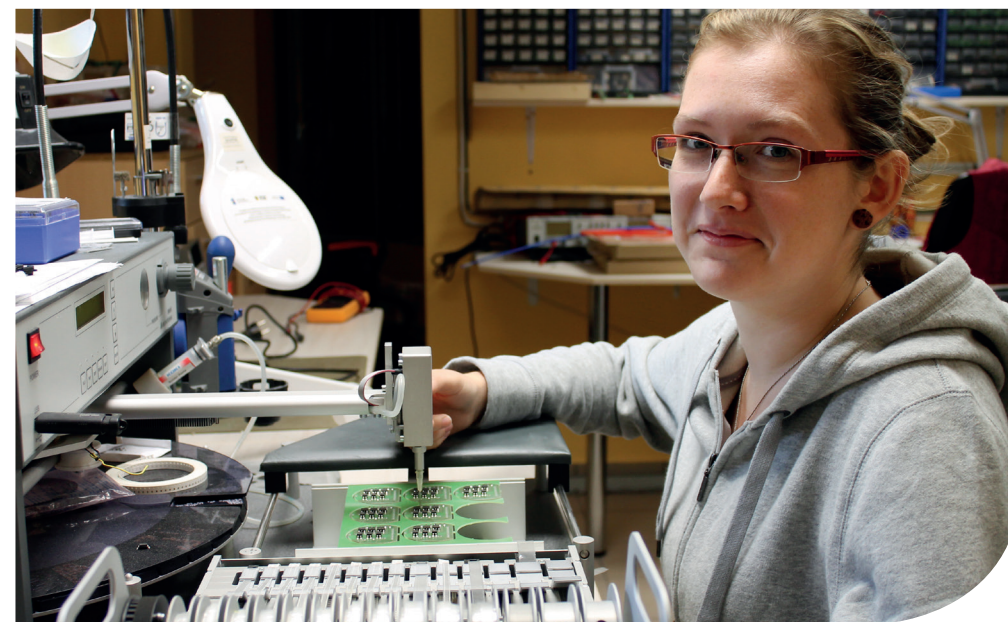
Tytuł projektu: Utworzenie Działu Badań i Rozwoju w firmie Polska Projektowa M. Widłak Spółka Jawna.

Wartość projektu: 382 561,78 PLN
Dotacja: 182 214,47 PLN

Polska Projektowa M. Widłak Spółka Jawna powstała w 2008 roku. W 2011 roku rozpoczęto przygotowania do tworzenia nowoczesnego laboratorium budowy prototypów. Wysoki koszt specjalistycznych urządzeń wymagał zaangażowania środków własnych i kredytów inwestycyjnych. Spółka skorzystała więc z szansy na dofinansowanie z unijnych funduszy i wiosną 2012 roku podpisano umowę na projekt dotyczący utworzenie działu Badań i Rozwoju w firmie Polska Projektowa. Dla skutecznej realizacji prototypów budowaliśmy zespół specjalistów pod kierownictwem Małgorzaty Widłak, która zarządzała zespołem młodych ludzi - studentów i absolwentów Politechniki. Pierwszym zadaniem było zbudowanie laboratorium prototypów, a w nim nowoczesnego i dostępnego dla wszystkich użytkowników systemu automatyki obiektowej DARIN - opowiada Waław Krzywoszyński, jeden z wynalazców. Na potrzeby projektu utworzono 3 nowe etaty, łącznie w projekcie budowy systemu DARIN pracowało 15 osób. Dodatkowo zlecono zadania w 5 firmach. Do tzw. długofalowych korzyści należy zaliczyć fakt, że osoby związane z realizacją projektu rozwinęły umiejętności w zakresie pracy w grupie innowacyjnej i będą w przyszłości tworzyć nowe grupy realizujące wielkie projekty.

System DARIN jest wielkim sukcesem technicznym. Sukces ten Waław Krzywoszyński podsumowuje: We wrześniu rozpoczynamy komercyjną sprzedaż w Polsce oraz przygotowujemy sprzedaż w krajach UE. Zatrudnienie przy produkcji i serwisowaniu systemu DARIN znajdzie wiele osób. Obecnie pracujemy nad kilkoma nowymi projektami poprawiającymi bezpieczeństwo w transporcie. Jestem przekonany, że produkty tworzone w naszym laboratorium poprawią bezpieczeństwo i jakość życia w Polsce i wielu krajach UE.

NAVSIM POLSKA SPÓŁKA Z O.O.

59-700 Bolesławiec, ul. Różana 95

Tytuł projektu: Utworzenie działu B+R w spółce NavSim Polska poprzez zakup innowacyjnych urządzeń.

Wartość projektu: 148 830,00 PLN
Dotacja: 72 600,00 PLN

Działalność firmy NavSim Polska sp. z o.o., powstałej w 2008 roku, obejmuje m.in. produkcję i dystrybucję zintegrowanych komputerowych systemów nawigacji morskiej klasy ECS i ECDIS; dystrybucję morskich, elektronicznych danych kartograficznych; dystrybucję systemów teletransmisji na obszarach morskich i oceanicznych; produkcję systemów elektronicznego monitoringu parametrów ruchu statku. Głównymi produktami firmy są zintegrowane systemy nawigacyjne serii „Cruiser” i „Navi”.

Od maja 2010 NavSim Polska prowadzi zaawansowane prace badawczo-rozwojowe i tworzy autonomiczne oprogramowanie nawigacyjne IV generacji. NavSim jest autorem jednej z najnowocześniejszych technologii renderu (NaviEngineR) do wyświetlania morskich, wektorowych map nawigacyjnych i batymetrycznych oraz obrazowania zjawisk pogodowych.

Innowacyjne podejście do produktów umożliwia wejście na rynki, które dotychczas uważane były za opanowane przez wielkich graczy. NavSim postawił na polskich programistów i ich pasję - wyjaśnia Jacek Pietraszkiewicz Prezes NavSim Polska Sp. z o.o. - Oczywiście w warunkach polskich jest to okupione ogromnym wysiłkiem całego zespołu. Ale i to nie byłoby możliwe bez dostępu do bardzo drogich technologii, pozwalających w ogóle rozpocząć prace. Możliwość wyposażenia laboratorium, z pomocą dostępnych programów unijnych, w najnowocześniejszy sprzęt GNSS pozwoliła na dogonienie światowej konkurencji. Sektor gospodarki, w którym porusza się NavSim, to bardzo konserwatywne środowisko. Zdobycie jego uznania to wielka odpowiedzialność i sukces. Mam nadzieję, że dzięki możliwości rozwijania prac badawczo-rozwojowych i tworzenia prawdziwie innowacyjnych rozwiązań, NavSim odda z nawiązką zainwestowane unijne pieniądze.

PRZEDSIĘBIORSTWO FARMACEUTYCZNE OKONIEWSKY VETOS-FARMA SPÓŁKA Z O.O.

58-260 Bielawa, ul. Dzierżoniowska 21

Tytuł projektu: Modernizacja laboratorium badawczo-rozwojowego firmy
PFO VETOS-FARMA Sp. z o.o.

Wartość projektu: 271 614,07 PLN
Dotacja: 110 412,22 PLN

Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne Okoniewscy Sp. z o.o. powstało w 1990 roku. Działalność obejmuje 4 segmenty: weterynarię, stomatologię, farmację i badania laboratoryjne. Te ostatnie stanowią mocny punkt aktywności firmy; dowodzi tego patent i 26 zastrzeżeń towarowych, jakie posiada VETOS-FARMA.

Założeniem projektu była inwestycja w środki trwałe do modernizacji laboratorium badawczo-rozwojowego tj. zakup specjalistycznego sprzętu do badań laboratoryjnych. W ramach dofinansowania zakupiono wysokociśnieniowy chromatograf cieczowy oraz urządzenie wytwarzające azot o czystości analitycznej.

Pierwszy z nich - Aparat HPLC Waters 2695 z detektorem 2998 - połączony z systemem komputerowym, zbiera, przetwarza i raportuje wyniki. Uruchomienie tego zestawu przyspieszyło prace związane z opracowywaniem nowych preparatów i nowych metod analitycznych w Sekcji Badawczo-Wdrożeniowej. Zestaw HPLC uniezależnił prace badawczo-wdrożeniowe od rutynowej analityki w zakresie kontroli jakości.

Drugie z zakupionych urządzeń bez dodatkowych kosztów pozwala na zasilanie w azot sprężony aparatury analitycznej, w szczególności detektora mas MS-MS, współpracującego z chromatografem cieczowym. Zastosowanie wytwornicy azotu wyeliminowało konieczność operowania dużymi ilościami ciekłego azotu, przechowywanego w zbiorniku tymczasowym Deware'a, dzięki czemu do minimum zmniejszono ryzyko odmrożenia u pracowników, mających kontakt z azotem ciekłym. Ponadto uniezależnienie od dostaw sprężonego azotu sprawiło, że aparatura HPLC-MS-MS jest używana do opracowywania metod analitycznych bez zbędnych przestołów.

W wyniku zakupu i modernizacji laboratorium badawczo-rozwojowego możliwe stało się przeprowadzanie specjalistycznych procesów koniecznych do syntezy substancji aktywnych oraz opracowywania receptur nowych innowacyjnych leków.

Turystyka / Centra pobytowe

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.1 „Inwestycje dla przedsiębiorstw”, w ramach SCHEMATU 1.1.D1 „Dotacje inwestycyjne dla MŚP zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu” ogłoszono dwa rodzaje konkursów:

- **SCHEMAT 1.1.D1a:** „Projekty inwestycyjne zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu (z wykluczeniem projektów z zakresu tworzenia centrów pobytowych EURO 2012)”;
- **SCHEMAT 1.1.D1b:** „Projekty inwestycyjne zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu poprzez tworzenie centrów pobytowych EURO 2012”.

Podstawowy cel Działania 1.1 stanowi wsparcie procesu inwestycyjnego przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, wzrost nakładów na sferę badawczo-rozwojową przedsiębiorstw oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-uzdrowiskowego regionu.

W ramach schematu 1.1.D1 RPO WD wsparcie udzielane jest mikro, małym i średnim przedsiębiorcom, realizującym projekty, które - wpisując się w Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego - zwiększają atrakcyjność turystyczną regionu Dolnego Śląska.

SCHEMAT 1.1.D1a

Realizowane projekty obejmują m.in. działania, które zmierzają do wprowadzenia nowej turystycznej oferty usługowej i produktowej lub rozbudowania

już istniejącej: np. budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej - bazy noclegowej, ośrodków sportowo-rekreacyjnych, ośrodków agroturystycznych promujących jeździectwo. Obowiązująca obecnie wersja Programu Rozwoju Turystyki dla WD, czyli dokument „Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego” z kwietnia 2008 roku, wprowadza podział Województwa Śląskiego na 11 subregionów (Karkonosze i Góry Izer-skie, Pogórze Kaczawskie, Nysa-Kwisa-Bóbr, Bory Dolnośląskie, Wzgórza Trzebnickie i

Dolina Baryczy, Sudety Wałbrzyskie, Masyw Ślęży, Dolina Odry Wschód, Ziemia Kłodzka, subregion Sowiogórski, Miasto Wrocław). Dla każdego z nich opracowano strategię rozwoju oraz koncepcję subregionalnych produktów turystycznych, uwzględniającą okoliczną specyfikę. Dolny Śląsk ma wiele do zaoferowania obecnym i przyszłym turystom. Warunki naturalne sprzyjają uprawianiu sportów, rekreacji. Jednak Dolnośląskie należy także do najbogatszych w kraju regionów pod względem zasobów zabytkowych w Polsce, z unikatowymi przykładami budownictwa regionalnego. Zajmuje

1. miejsce w kraju pod względem liczby obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.

PODSCHEMAT 1.1.D1b

Projekty realizowane w ramach Poddschematu 1.1.D1.b - dotyczące tworzenia centrów pobytowych EURO 2012 - musiały uwzględniać lokalizację w określonych przez Zarząd Województwa gminach. Na beneficjentach spoczywał obowiązek spełnienia wymogów UEFA, dotyczących centrów pobytowych podczas EURO 2012. Obiekty, jakie są wynikiem tych realizacji, jak chociażby hotel z restauracją w Trzebnicy Leśnej, po zakończeniu EURO 2012, są motorem napędowym dla rozwoju miejscowości, w jakich się znajdują. Wykorzystywane zgodnie ze swym przeznaczeniem, wpływają na wizerunek regionu.

Dotacje inwestycyjne dla Poddschematu 1.1.D1a

Dla Schematu 1.1.E DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 2 konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **229 264 518,19 PLN**. Złożono 463 wnioski na kwotę dofinansowania **932 063 018,91 PLN**, z czego podpisano 162 umowy o łącznej wartości **360 769 789,96 PLN**.

SCHEMAT 1.1.D1a					
Dotacje inwestycyjne dla MŚP zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu					
Projekty inwestycyjne zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu (z wykluczeniem projektów z zakresu tworzenia centrów pobytowych EURO 2012)					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2009	122 867 647,03	304	581 333 670,78	94	202 230 876,84
2012	106 396 871,16	159	350 729 348,13	68	158 536 913,12

Dotacje inwestycyjne dla Poddschematu 1.1.D1b

Dla Schematu 1.1.D1b DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 dwa konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **31 628 026,66 PLN**. Złożono 9 wniosków na kwotę dofinansowania **39 135 051,67 PLN**, z czego podpisano 3 umowy o łącznej wartości **12 590 071,94 PLN**.

SCHEMAT 1.1.D1b					
Dotacje inwestycyjne dla MŚP zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu					
Projekty inwestycyjne zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu poprzez tworzenie centrów pobytowych euro 2012					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2009	24 573 529,41	5	21 809 874,01	1	4 788 094,28
2010	7 054 497,25	4	17 325 177,66	2	7 801 977,66

BIURO HANDLOWE GRENO BLATSIOS IOANNIS

55-080 Wrocław, ul. Jagodzińska 10

Tytuł projektu: Budowa HOTELU GRENO*** w Karpaczu jako realizacja markowych produktów turystycznych Dolnego Śląska.

Wartość projektu: 9 094 654,81 PLN
Dotacja: 3 331 332,69 PLN

Biuro Handlowe GRENO, beneficjent projektu „Budowa HOTELU GRENO*** w Karpaczu” to dolnośląski lider branży tekstylnej. Realizacja projektu stała się dlań okazją do zaistnienia na rynku turystycznym. Wieloletnie doświadczenie, znajomość najnowszych trendów w dziedzinie dekoracji wnętrz, zaangażowanie w kreowanie polskiego tekstylnego designu pozwoliło na wykreowanie niezwykle eleganckich wnętrz w samym sercu Karpacza, u stóp Śnieżki, bezpośrednio przy krzesełkowym wyciągu narciarskim „Biały Jar”.

Hotel dysponuje 39 komfortowo wyposażonymi pokojami, które spełnią oczekiwania nawet najbardziej wymagających gości. W strefie Wellness czeka basen z jacuzzi, sauna fińska, sanarium i sauna infrared. W trzygwiazdkowym Hotelu GRENO zastosowano szereg najnowszych technologicznie rozwiązań, które są znaczącym ułatwieniem dla gości oraz mają na celu szczególną dbałość o środowisko i zrównoważony rozwój. Hotel jest również przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Stale rosnąca liczba gości potwierdza, że GRENO stał się jednym z najczęściej wybieranych obiektów w Karpaczu. Warto również zwrócić uwagę na wysokie miejsce zajmowane przez hotel we wszystkich rankingach, gdzie kryterium oceny jest opinia turystów. Przepis na sukces w wydaniu GRENO jest prosty: zaangażowanie całego zespołu w tworzenie takiej atmosfery, dzięki której goście będą chcieli tu wracać. Zabezpieczenie strony finansowej budowy hotelu dzięki unijnej dotacji pozwoliło skupić się na tym, co jest najważniejsze w pracy hotelarza: na samopoczuciu gości.

VILLA COTTONINA SPÓŁKA Z O.O.

59-850 Świeradów-Zdrój, ul. Sanatoryjna 7

Tytuł projektu: Rewitalizacja zabytkowej XIX-wiecznej willi i budowa nawiązującego stylem hotelu spa&wellness szansą na zwiększenie oferty markowych produktów turystycznych w gminie Świeradów-Zdrój.

Wartość projektu: 11 415 011,86 PLN

Dotacja: 3 879 797,83 PLN

Cottonina Villa & Mineral SPA Resort jest kompleksem hotelowym położonym w uzdrowiskowej miejscowości Świeradów-Zdrój, w otoczeniu malowniczych Gór Izerskich. Animatorów hotelowego przedsięwzięcia zainspirowała Willa Fabrykanta, XIX-wieczny budynek, który niegdyś stanowił część fabryki bawełny. Willa została zrewitalizowana, dzięki czemu zachowano ważne miejsce historyczne, dając mu drugie życie. Dziś mieszczą się tu pokoje hotelowe oraz klub muzyczny - Cotton Club. W drugim, nowo powstałym budynku, do dyspozycji gości jest 39 pokoi, bawialnie, siłownia, Mineral SPA, basen, sauny oraz jacuzzi zewnętrzne. Restauracja hotelu serwuje dania kuchni regionalnej, z produktów pozyskiwanych w dużej mierze od lokalnych przedsiębiorców. Mineral SPA mieszczące się w Cottoninie to pierwszy tego rodzaju obiekt na terenie Polski. Hotel promuje również aktywną turystykę w regionie - współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami świadczącymi usługi z zakresu organizacji wycieczek krajoznawczych, a także z działającymi w okolicy ośrodkami rowerowymi, MTB, narciarskimi, jeździeckimi oraz nordic walking ma na celu zapewnienie gościom szerokiego wachlarza atrakcji turystycznych i rozrywkowych. Cottonina uzyskała certyfikat Hotelu Przyjaznego Rodzinie. Kompleks zapewnia wiele udogodnień dla najmłodszych, a także menu dla dzieci. Ponadto obiekt jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, niewidomych i niedowidzących, za co otrzymał rekomendację Polskiego Związku Niewidomych. Hotel oferuje różne formy zatrudniania pracowników, a na jego terenie pracuje ponad 20 osób. Zależy nam na tym, aby pracę w Cottoninie podejmowali ludzie z pasją, niezależnie od etapu życia zawodowego i osobistego. Ułatwiają to elastyczne formy zatrudniania pracowników - mówi Marta Fiedorowicz, dyrektor generalny Cottonina Villa & Mineral SPA Resort. Ze względu na współpracę kompleksu z regionalnymi dostawcami żywności, firmami usługowymi i podwykonawcami zatrudnienie zyskało wiele osób zamieszkujących w okolicy.

CENTRUM BUDOWLANE SIRBUD DANIEL SIP, DOROTA BARAŃSKA SPÓŁKA JAWNA

58-309 Wałbrzych, ul. Długa 2

Tytuł projektu: Rozbudowa zaplecza noclegowego, gastronomicznego oraz rekreacyjno-sportowego firmy Centrum Budowlane Sirbud Daniel Sip, Dorota Barańska Spółka jawna. Hotel i Restauracja Maria.

Wartość projektu: 9 931 504,59 PLN
Dotacja: 3 588 989,01 PLN

Początki działalności Centrum Budowlanego Sirbud to sprzedaż hurtowa materiałów budowlanych. W 2002 r. spółka ukończyła budowę obiektu w Wałbrzychu przy ul. Wrocławskiej 134B, w którym uruchomiła działalność hotelarsko-gastronomiczną. Kompleks świadczy usługi pod nazwą Hotel i Restauracja Maria.

Plany zakładały uzyskanie pozycji lidera w zakresie oferty noclegowo-gastronomiczno-rekreacyjnej - mówi współwłaścicielka, Dorota Barańska. - Wsparcie uzyskane dzięki dofinansowaniu, pozwoliło na poszerzenie zakresu działania i podwyższenie standardów. Po zakończeniu inwestycji obejmującej budowę hotelu Marysieńka, rozbudowę zaplecza kuchenneo-socjalnego, jesteśmy na terenie Wałbrzycha oraz subregionu „Sudety Wałbrzyskie”, a także Aglomeracji Wałbrzyskiej, dostawcą usług hotelowych o standardzie czterech gwiazdek. Ponadto wzbogaciliśmy ofertę o usługi rozrywkowe i rekreacyjne: łaźnia parowa, sauna sucha, kręgielnia; wdrożyliśmy zaawansowany system komputerowy.

W hotelu, który stał się atrakcyjnym miejscem, zatrzymują się gwiazdy estrady, aktorzy, celebryci, a przede wszystkim biznesmeni prowadzący rozmowy i negocjacje na całym Dolnym Śląsku. Hotel Maria w Wałbrzychu jest wysoko oceniany przez gości. Młode pary z całej Polski decydują się na jedną z kilku sal weselnych w wałbrzyskim hotelu. Największe firmy w Polsce, najlepsze marki wybierają na miejsce imprez firmowych czy konferencji właśnie Hotel Maria w Wałbrzychu - opowiada pani Dorota Barańska.

Realizacja projektu przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorstwa a także umożliwiła kolejne kroki inwestycyjne: budowę basenu, grotty solnej, rozbudowę SPA. Wszystkie te działania i sukcesy przyczyniają się do promowania Wałbrzycha a ponadto są siłą napędową: w efekcie powstają kolejne miejsca pracy w mieście o dużym wskaźniku bezrobocia.

ELŻBIETA KORCZAK PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLU I USŁUG HALA STRZEGOMSKA ZAKŁAD PRACY CHRONIONEJ

54-432 Wrocław, ul. Strzegomska 206/208

Tytuł projektu: Budowa Hotelu Medi-SPA Białe Kamienie Ski & Wellness RESORT w Świeradowie-Zdroju.

Wartość projektu: 9 903 822,83 PLN
Dotacja: 3 995 195,96 PLN

Świeradowski Hotel Medi-SPA Białe Kamienie zajmuje najwyższe miejsce w dosłownym oraz metaforycznym znaczeniu. W dosłownym - ponieważ jest najwyżej położonym obiektem w Świeradowie-Zdroju i to z jego okien można podziwiać malowniczą górę Białe Kamienie oraz panoramę uzdrowiska. Najwyższe miejsce innego rodzaju ma związek z najważniejszym konkursem w Polsce - Spa Prestige Awards 2013 w kategorii Najlepszy Hotel SPA & Wellness. To dzięki unijnym funduszom w rozbudowanym hotelu został uruchomiony nowy kompleks Wellness & SPA o powierzchni ok. 1000 m². Oferta hotelowa powiększona została o 26 luksusowych pokoi o wysokim standardzie oraz 2 apartamenty klasy VIP, co miało wpływ na wzrost liczby gości o ok. 30%. Dodatkowo, po rozbudowie, powstało 20-25 dodatkowych miejsc pracy.

Do atrakcji Strefy Wellness należy letni taras z widokiem na Góry Izerskie i lasy, basen rekreacyjny Infinity, sauna sucha, sauna parowa z aromaterapią, jacuzzi solankowe, igloo lodowe z kruszonym lodem, tepidarium solankowe z minitężnią solną.

Medi-SPA w działaniach rehabilitacyjnych i prozdrowotnych stawia na dotyk i umiejętności wysoko wykwalifikowanej kadry: hotel zatrudnia doskonałych terapeutów, którzy w oferowanych zabiegach korzystają z dobroczynnego działania hydro- i fizjoterapii. Uzupełnieniem prozdrowotnych zabiegów jest serwowana gościom ekologiczna kuchnia: domowy chleb wypiekany w piecu szamotowym, własne wędliny i sery, dżemy z owoców leśnych wyrabiane w hotelowej kuchni.

Zainteresowanie gości ofertą Medi-SPA, zabiegami uzdrowiskowymi, pozwala właścicielom bez obaw spoglądać w przyszłość: Myślę, że najlepsze lata ciągle przed nami - to zdanie Tomasza Korczaka, właściciela obiektu - usługi SPA będą zmierzały w kierunku nie tylko relaksu i przyjemności, ale przede wszystkim poprawy samopoczucia i zdrowia.

ZBIGNIEW WIERZBICKI - OŚRODEK SZKOLENIA I PRZYGOTOWAŃ OLIMPIJSKICH W BIATHLONIE

58-580 Szklarska Poręba, Jakuszyce 7

Tytuł projektu: Rozbudowa Ośrodka Szkolenia i Przygotowań Olimpijskich Biathlon w Jakuszycach.

Wartość projektu: 4 993 419,60 PLN
Dotacja: 1 998 058,89 PLN

Są miejsca, o których z dużym prawdopodobieństwem można orzec, że są skazane na sukces. Jednym z nich jest Ośrodek Biathlon Sport & Resort w Jakuszycach. Największy kapitał tego obiektu stanowi położenie oraz wymarzone wręcz warunki do uprawiania sportów zimowych, jakie panują w Jakuszycach: ukształtowanie terenu, klimat i spokój.

Na Jakuszyckiej Polanie corocznie odbywa mnóstwo imprez na czele z Biegiem Piastów, Pucharem Świata w Narciarstwie Biegowym, Międzynarodowymi Wyścigami Psich Zaprzęgów. Jakuszyce to także węzeł letnich szlaków turystycznych i rowerowych, wykorzystywany przez turystów przez cały sezon. Ze względu na szczególny układ ciśnieniowy mas powietrza, tutejszy mikroklimat stymuluje organizm ludzki do zwiększenia produkcji czerwonych ciałek krwi, co znacznie poprawia samopoczucie.

Dzięki unijnej dotacji właściciele obiektu rozbudowali go, znacznie podnosząc jego atrakcyjność. Zwiększono liczbę pokoi o podwyższonym standardzie (typ Standart Comfort Deluxe oraz Studia Rodzinne - wszystkie pokoje wyposażono w łazienki, TV, bezprzewodowy Internet), wybudowano multimedialną salę konferencyjną, mogącą pomieścić do 80 osób, powiększona została restauracja. Celem projektu była nie tylko rozbudowa ośrodka, ale i wprowadzenie nowych usług: odnowa biologiczna, sauna, masaże, siłownia.

Rozbudowa Ośrodka to także nowe miejsca pracy - mówi współwłaściciel, Barbara Wierzbicka - zwiększyliśmy zatrudnienie pracowników w sezonie zimowym do 25 osób. Cieszy nas też, że z obiektu chętnie korzystają znani polscy sportowcy (medaliści olimpijscy) oraz czołówka światowa narciarzy przygotowująca się do zawodów Pucharu Świata.

WELLNESS AND SPA WERONA SPÓŁKA CYWILNA WIOLETTA I KRZYSZTOF ONYSZCZUK

57-340 Duszniki-Zdrój, Miejska Górka 2A

Tytuł projektu: Przebudowa i rozbudowa warsztatu na kompleks rekreacyjno-zdrowotny Wellness and SPA WERONA w Dusznikach-Zdroju.

Wartość projektu: 4 201 530,48 PLN
Dotacja: 1 705 472,44 PLN

O projektach z unijnym dofinansowaniem pisze się i mówi, podkreślając innowacyjność przedsięwzięcia, konsekwencje dla gminy, dla regionu; stawiając nacisk na wysokość dotacji, na ilość nowo utworzonych miejsc pracy. Nierzadko zdarza się, że za suchymi faktami i wyliczeniami nie widać człowieka. Tego, którego plany ziściły się dlatego, że miał odwagę je tworzyć i szukać sposobów na zrealizowanie.

Stworzenie własnego pensjonatu było naszym wielkim marzeniem od wielu lat - opowiadają państwo Wioletta i Krzysztof Onyszcukowie, właściciele WELLNESS AND SPA WERONA S.C. w Dusznikach-Zdroju - W roku 2009 pojawiła się szansa na urzeczywistnienie tych marzeń, wtedy właśnie został ogłoszony nabór do projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. Ostatecznie podpisaliśmy umowę w sierpniu 2011. W grudniu 2013 uruchomiliśmy nasz wymarzony obiekt Wellness and SPA WERONA w Dusznikach-Zdroju.

W jego skład wchodzi baza noclegowa, restauracja, sala VIP, 4-torowa kręgielnia, 2 stoły bilardowe, kącik zabaw dla najmłodszych, SPA oraz sala fitness. Wszystko tworzy zintegrowaną całość, dzięki czemu Werona może zaoferować Gościom zarówno możliwość relaksu i wyciszenia, jak również i dobrej zabawy. Werona specjalizuje się w organizacji imprez na wyłączność (wesela, komunie, konferencje, bankiety itp.) dla grup liczących nawet do 120 osób. W niepowtarzalnej atmosferze Goście mogą skosztować znakomitych potraw kuchni polskiej i włoskiej.

Dzięki dotacji z Unii Europejskiej spełniliśmy nie tylko swoje marzenia, ale również dajemy możliwość rozwoju naszemu młodemu i kreatywnemu personelowi, co sprawia nam ogromną satysfakcję - podkreślają właściciele.

PAŁAC JUGOWICE SPÓŁKA Z O.O.

58-321 Jugowice, ul. Główna 4

Tytuł projektu: Utworzenie hotelu Pałac Jugowice w gminie Walim.

Wartość projektu: 11 612 167,45 PLN
Dotacja: 3 936 639,01 PLN

Pałac Jugowice położony jest na łagodnym wzniesieniu, w malowniczej dolinie Bystrzycy. XIX-w pruski pałacyk myśliwski, niegdyś zdewastowany i podupadły, został przez spółkę gruntownie wyremontowany i odrestaurowany. Elementy nowoczesnej architektury zestawiono z historyczną bryłą, uzyskując efekt elegancji, komfortu. Takie też są i hotelowe wnętrza, gdzie umiejętnie połączono dwie jakości: stylowość oraz wysoki standard nowoczesnego wykończenia. 28 komfortowych, klimatyzowanych pokoi, z 56 miejscami noclegowymi, to oferta, z jakiej chętnie korzystają tzw. goście biznesowi. Odpowiedzią na potrzeby tej grupy klientów jest sala konferencyjna, przewidziana na 100 osób i z wyposażeniem obejmującym m.in. rzutnik multimedialny, tablicę interaktywną, ekran projekcyjny, flipcharty, bezprzewodowy Internet.

Ważnym elementem działalności hotelu są imprezy zamknięte - poza konferencjami także wesela, czy inne uroczystości. Wielkość sali bankietowej umożliwia organizację przyjęć na 220 osób. Jednym z atutów hotelu jest restauracja; w roku 2012 uznana za Najlepszą Restaurację Pałacową w Polsce.

Dodatkiem do działalności hotelowo-restauracyjnej jest możliwość korzystania z usług prozdrowotnych: SPA, sauny, zabiegów kosmetycznych.

Pałac Jugowice stanowi kolejny przykład ratowania architektonicznej spuścizny, która odcisnęła trwałe i wyraźny znak na charakterze tego regionu. Właściciele spółki realizację tę oceniają jako trafioną inwestycję. O jej wadze zaświadcza dodatkowo fakt, że stworzyła ona 21 miejsc pracy.

ATAR SPÓŁKA Z O.O.

50-451 Wrocław, ul. Komuny Paryskiej 19

Tytuł projektu: Przebudowa i rozbudowa istniejącego obiektu kamienicy na hostel we Wrocławiu.

Wartość projektu: 5 128 892,63 PLN

Dotacja: 2 051 920,13 PLN

W okresie poprzedzającym realizację projektu Spółka prowadziła działalność hotelarsko-gastronomiczną - Hotel Relaks *** Wellness & SPA w Karpaczu. Firma specjalizowała się w organizacji dłuższych pobytów turystyczno-wypoczynkowych i pakietów SPA dla gości indywidualnych oraz szkoleń, konferencji, eventów dla grup zorganizowanych.

Na podjęcie decyzji o nowej inwestycji, paradoksalnie, wpłynął kryzys gospodarczy oraz mocno rozwijająca się konkurencja. Firma, której niekwestionowanym kapitałem było kilkuletnie doświadczenie w sektorze usług turystycznych, uznała, że stworzenie nowego obiektu noclegowego w stolicy Dolnego Śląska, oferującego przyjeźdnym tanie miejsca noclegowe będzie najlepszym pomysłem na trudny gospodarczo okres. Co ważne, Spółka dysponowała 100-letnią, zrujnowaną kamienicą znajdującą się w ścisłym centrum Wrocławia. Zakres prac objętych projektem był ogromny: od pogłębienia piwnic i dobudowania dwóch pięter, poprzez wymianę wszystkich instalacji i zainstalowanie windy, aż po pełne wyposażenie obiektu. Stąd wsparcie w postaci zaangażowania unijnych dotacji było kluczowe dla powodzenia przedsięwzięcia.

W wyniku realizacji projektu powstał Hostel Wratislavia oferujący ponad 160 miejsc noclegowych w wygodnych pokojach 2- 6- osobowych i apartamentach. Każdy pokój wyposażony jest w łazienkę. Do dyspozycji gości jest całodobowa recepcja, ogólnodostępna świetlica, pralnia, kafejka internetowa, kuchnia i jadalnia. Obiekt jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach.

Efekty? Hostel przyjął w 2013 r. 13,5 tysiąca gości (w tym ponad 4 tys. z zagranicy), a w I połowie 2014 r. gościło już 8,5 tys. osób (w tym ponad 1,5 tys. z zagranicy).

Do bezpośredniej obsługi gości zatrudnionych jest 10 osób.

CHRIS TURYSTYKA I REKREACJA MAGDALENA ALCHIMOWICZ

05-500 Piaseczno, ul. Kilińskiego 8/2

Tytuł projektu: Stworzenie unikalnej oferty wypoczynku dla dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę campu w Radkowie.

Wartość projektu: 7 440 991,69 PLN

Dotacja: 3 578 056,63 PLN

Pięciohektarowy teren ośrodka Camp Radków jest zlokalizowany w miejscu wymarzonej dla wypoczynku i rekreacji: to otulina Parku Narodowego Gór Stołowych. Celem, jaki przyświecał modernizacji i rozbudowie infrastruktury ośrodka, było dostosowanie go do potrzeb dzieci i młodzieży, poprzez wprowadzenie nowych usług, jak również podniesienie standardu. Inwestycja przeprowadzona przy zaangażowaniu unijnych funduszy polegała na budowie budynku dydaktyczno-szkoleniowego z częścią mieszkalną, zagospodarowaniu terenu wokół budynku, zakupie wyposażenia budynku dydaktyczno-szkoleniowego, tj. wyposażenia pokoi, łazienek, pracowni multimedialnych, pracowni filmowej, pracowni fotograficznej nowo wybudowanego obiektu oraz kuchni.

Ponadto w ramach projektu zbudowano ściankę wspinaczkową i wielofunkcyjne boisko. Zadbano także o energooszczędność. Znaczna poprawa efektywności energetycznej w ośrodku Camp Radków to efekt przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych, jakie objęły budynek hotelowy oraz zakupu nowej kotłowni. Dzięki tym rozwiązaniom aż o 65% zmniejszono zapotrzebowanie energetyczne obiektu, co nie pozostało bez wpływu na środowisko.

Inwestycja w infrastrukturę dydaktyczno-sportową opłaciła się: Począwszy od sezonu 2011 na Campie Radków w każdym turnusie wypoczywa łącznie ponad 300 dzieci. Taka sama ilość uczestników gości u nas podczas zielonych szkół - podsumowują właściciele ośrodka – bez udziału środków unijnych z pewnością realizacja przedsięwzięcia byłaby znacznie trudniejsza, musiałaby zostać rozłożona w czasie. Być może nie udałoby się zrealizować jej w tak szerokim zakresie.

IML-INTERNAL JEANS PAWEŁ JANERKA

53-605 Wrocław, ul. Braniborska 13

Tytuł projektu: Budowa obiektu pensjonatowego typu aparthotel w Świeradowie-Zdroju.

Wartość projektu: 9 627 187,57 PLN
Dotacja: 4 464 852,09 PLN

IML-Internal Jeans jest znanym producentem i sprzedawcą odzieży pod własną marką handlową IML. Początki działalności sięgają roku 1978. Firma specjalizowała się w produkcji odzieży dżinsowej, w szczególności spodni, zaznaczając swoją obecność na terenie całego kraju.

Planując działania rozwojowe, zarząd firmy postanowił rozszerzyć zakres działalności o usługi turystyczne. W oparciu o program unijny pozyskał dotacje na budowę i wyposażenie apartotelu FLINSKI, położonego w Świeradowie-Zdroju. Inwestycja miała charakter innowacyjny poprzez nową formułę oferowanych usług - wynajem apartamentów mieszkalnych w systemie hotelowym, jak również dzięki pełnej informatyzacji obiektu oraz zastosowaniu nowoczesnych technologii, wpływających na poprawę stanu środowiska naturalnego (pompa ciepła). W wyniku pełnej i terminowej realizacji projektu powstało 11 nowych miejsc pracy na terenie dotkniętym znacznym bezrobociem (23,10% - dane z roku 2009). Nowy hotel to też powiększenie i udoskonalenie bazy turystycznej w Świeradowie-Zdroju - miejscowości znanej głównie z walorów turystycznych, krajobrazowych i uzdrowiskowych.

Ze względu na swoje wyjątkowe położenie - FLINSKI znajduje się bezpośrednio przy dolnej stacji nowoczesnej kolei gondolowej SKI&SUN - nasz hotel cieszy się od początku swojej działalności dużym i stale rosnącym zainteresowaniem klientów, niezależnie od pory roku. W zimie oferujemy pobyty narciarskie, z kolei w lecie chętnie odwiedzają nas m.in. rowerzyści, korzystający z wyjątkowych tras rowerowych Singltrekk - mówi Filip Janerka, dyrektor hotelu.

USŁUGI GASTRONOMICZNE I NOCLEGOWE LESZEK MROCZKOWSKI

55-100 Trzebnica, ul. Leśna 8

Tytuł projektu: Budowa hotelu wraz z restauracją w Trzebnicy przy ul. Leśnej
- centrum pobytowe dla drużyn finalistów UEFA Euro 2010.

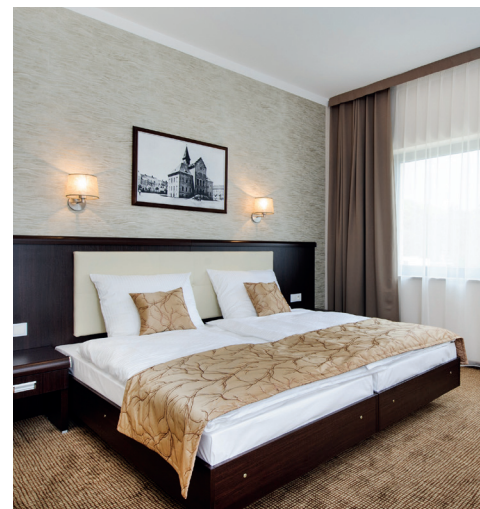
Wartość projektu: 9 776 926,82 PLN
Dotacja: 4 708 218,85 PLN

Współcześni turyści są bardzo wymagający wobec rynku, oczekując wysokiej jakości usług turystycznych. Naprzeciw tym oczekiwaniom staje Hotel Trzebnica, pierwszy tak komfortowy obiekt położony w Trzebnicy, w bezpośrednim sąsiedztwie dawnego kompleksu zdrojowego. Podstawowym przeznaczeniem obiektu było centrum pobytowe dla drużyn finalistów UEFA Euro 2010, jednak został on zbudowany również z myślą o tym, że będzie przyjmował gości także i po mistrzostwach, tym bardziej, że Trzebnica zlokalizowana jest w niewielkiej odległości od stolicy Dolnego Śląska.

Hotel o nowoczesnej bryle, której przeszklona elewacja lustrzanie odbija otaczającą zieleni, tworzy luksusową przestrzeń dla odpoczynku, proponując najnowocześniejsze rozwiązania cenione przez ludzi biznesu. Urządzone ze smakiem wnętrza, ceniona w okolicy kuchnia, profesjonalnie wyposażone sale konferencyjne i efektowna sala bankietowa - to wszystko tworzy tło dla wyjazdów rodzinnych, biznesowych spotkań czy uroczystych przyjęć i bankietów.

Hotel Trzebnica oferuje 60 komfortowo wyposażonych pokoi typu Standard, 4 pokoje o podwyższonym standardzie typu Superior oraz 3 luksusowe apartamenty. Wszystkie pokoje posiadają łóżka z materacami rehabilitacyjnymi, są klimatyzowane, wyposażone w telewizory i odbiorniki telewizji satelitarnej, telefony, łącza internetowe, łazienki z toaletami i prysznicami.

Tak nowoczesna i komfortowa baza noclegowa, jaką jest Hotel Trzebnica, wywiera pozytywny wpływ na miasto. Prężnie działający obiekt hotelowy bywa motorem napędowym dla rozwoju miejscowości, w której jest zlokalizowany, generując nowe miejsca pracy, podnosząc jakość życia lokalnych społeczności, przyczyniając się wreszcie do odkrywania najcenniejszych zasobów kulturowych i środowiskowych, które wpływają na wizerunek regionu.

INTERNATIONAL FREELANCE CONSULTANTS JOANNA WOJNOWSKA

59-411 Paszowice, Nowa Wieś Wielka 45A

Tytuł projektu: Storczykowe Wzgórze jako inwestycja promująca aktywną turystykę konną i rowerową w malowniczej Krainie Wygasłych Wulkanów.

Wartość projektu: 2 513 589,37 PLN
Dotacja: 829 080,86 PLN

Z dala od zgiełku i szumu wielkiego miasta, w Krainie Wygasłych Wulkanów, w otoczeniu pięknie kwitnących dzikich storczyków, Pani Joanna Wojnowska postanowiła stworzyć ośrodek agroturystyczny inny niż wszystkie! Efektem jej zamierzeń jest kameralny ośrodek jeździecki, budowa którego została ukończona w 2014 roku. Architektura całego obiektu nawiązuje do dawnego stylu sudeckiego. Budynek stajni z charakterystycznym i rozpoznawalnym tzw. murem pruskim, oferuje na parterze 16 przestronnych boksów. Poddasze zaaranżowano, wydzielając 3 komfortowo urządzone apartamenty z aneksami kuchennymi. Pozostałe budynki stworzone w ramach projektu, to kryta ujeżdżalnia oraz wiata gospodarcza. Pozyskane fundusze unijne przeznaczono także na zakup wyposażenia obiektu oraz zakup rowerów, wypożyczanych gościom na parę godzin lub na cały dzień, jako że właśnie z turystyki rowerowej słynie Pogórze Kaczawskie.

Ośrodek graniczy z Parkiem Krajobrazowym Chełmy; otaczająca przyroda z pewnością dodaje magii temu miejscu, co z dumą podkreśla Joanna Wojciechowska. To tutaj, na Pogórze Kaczawskim, można spotkać jedyne w Polsce stado muflonów, salamandrę, borsuki i dziki. Jeźdźcom o zaawansowanych umiejętnościach ośrodek proponuje rajdy konne po Krainie Wygasłych Wulkanów. W przyszłości Storczykowe Wzgórze planuje organizację amatorskich zawodów jeździeckich oraz zawody towarzyskie i regionalne w dyscyplinie ujeżdżania oraz skoków przez przeszkody.

Realizacja inwestycji Storczykowe Wzgórze to stworzenie nowych miejsc pracy, ale przede wszystkim nadanie marzeniom realnego kształtu.

Uzdrowiska

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.1 „Inwestycje dla przedsiębiorstw”, w ramach SCHEMATU 1.1.D2 został ogłoszony konkurs:

„Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw prowadzących działalność uzdrowiskową zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych”.

Podstawowy cel Działania 1.1 stanowi wsparcie procesu inwestycyjnego przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, wzrost nakładów na sferę badawczo-rozwojową przedsiębiorstw oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-uzdrowiskowego regionu.

Lecznictwo uzdrowiskowe Dolnego Śląska ma bogatą i wieloletnią tradycję. Wykorzystywało ono i wykorzystuje w dalszym ciągu ogromny potencjał, na który składają się specyficzne właściwości klimatu; występujące tu surowce lecznicze (bogate i różnorodne złoża wód mineralnych i leczniczych - także radoczynnych i termalnych) oraz zaplecze w postaci istniejącej infrastruktury uzdrowiskowej. Infrastruktury nierzadko tworzącej historyczne dziedzictwo regionu. O potencjale uzdrowiskowym województwa dolnośląskiego najdobitniej mówią fakty: funkcjonuje tu ¼ z ogólnej liczby uzdrowisk statutowych w Polsce. Piąta część wszystkich polskich placówek lecznictwa uzdrowiskowego to placówki dolnośląskie.

Modernizacja istniejącej infrastruktury to nierzadko warunek przetrwania dla niektórych z dolnośląskich obiektów uzdrowiskowych. Z dotacjami unijnymi, zmienione nie do poznania, śmiało wkraczają w XXI wiek. Konkurencja na rynku usług komercyjnych w zakresie pobytów uzdrowiskowych i nowoczesnej oferty usług rekreacyjno-

-leczniczych wymusza na przedsiębiorcach zdecydowane działania modernizacyjne, podnoszenie standardu świadczonych usług. Stąd np. budowa nowoczesnego kompleksu w Uzdrowisku Cieplice, z dużym, leczniczym basenem termalnym, z urządzeniami do hydromasażu. Stąd modernizacja infrastruktury żywieniowej w sanatorium w Dusznikach-Zdroju i wdrażanie w ofercie nowych programów dietetyczno-terapeutycznych. Wszystkie te działania mają jeden cel: podnieść atrakcyjność dolnośląskiego potencjału uzdrowiskowego. **Bowiem zwiększenie atrakcyjności w tym obszarze wpływa także na potencjał turystyczny i kulturowy, podnosząc konkurencyjność całego regionu.**

29
UMÓW

SCHEMAT 1.1.D2
Dotacje przyznawane w Schemacie 1.1.D2 miały na celu poprawę jakości usług sektora lecznictwa uzdrowiskowego oraz wsparcie konkurencyjności Dolnego

Śląska przez wykorzystanie potencjału turystyczno-uzdrowiskowego regionu. Wsparcie przyznawane w ramach Schematu 1.1.D2 trafiło do przedsiębiorców, którzy otrzymane dofinansowanie przeznaczyli na budowę i modernizację uzdrowiskowej infrastruktury. Przedmiotem wsparcia były również projekty zmierzające do wprowadzenia nowej oferty usługowej i produktowej lub poszerzenia już istniejącej. Projekt

dofinansowany ze środków UE może polegać na zwiększeniu bazy noclegowej uzdrowiska, zakupie urządzeń służących bezpośrednio do świadczenia usług w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego w jednym z wymienionych uzdrowisk, położonych w województwie dolnośląskim: Cieplice Śląskie-Zdrój, Czerniawa-Zdrój, Długopole-Zdrój, Duszniki-Zdrój, Jedlina-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Łądek-Zdrój, Polanica-Zdrój, Przerzeczn-Zdrój, Szczawno-Zdrój, Świeradów-Zdrój.

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

62 945 412,50 PLN

Wspierane były także nowe inwestycje (tzw. inwestycje początkowe), związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa lub rozbudową już istniejącego.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.D2

Dla Schematu 1.1.D2 DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 trzy konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **124 818 882,30 PLN**. Złożono 40 wniosków na kwotę dofinansowania **84 225 964,99 PLN**, z czego podpisano 29 umów o łącznej wartości **62 945 412,50 PLN**.

SCHEMAT 1.1.D2					
Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw prowadzących działalność uzdrowiskową zlokalizowanych w miejscowościach uzdrowiskowych					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2010	82 498 000,00	15	28 014 821,98	10	21 073 427,59
2012	24 687 058,81	15	40 125 281,19	11	28 810 951,04
2013	17 633 823,49	10	16 085 861,82	8	13 061 033,87

UZDROWISKO CIEPLICE SPÓŁKA Z O.O.

58-560 Jelenia Góra, ul. Piotra Ściegiennego 5/5

Tytuł projektu: Przebudowa działu basenowego w Zakładzie Przyrodolecznictwem w Jeleniej Górze przy ul. Piotra Ściegiennego 2.

Wartość projektu: 3 424 600,35 PLN

Dotacja: 1 118 542,06 PLN

W Domu Zdrojowym Uzdrowiska Cieplice mieści się dzisiaj Uzdrowskie SPA Marysieńka. To innowacyjna inwestycja w branży uzdrowskiej, która w zdecydowanym stopniu poprawiła konkurencyjność cieplickiego zdroju. Ten nowoczesny kompleks, który został oddany do użytku w 2011 roku, wyposażony jest w liczny basen termalny oraz urządzenia do hydromasażu, a także nowoczesne gabinety: kapsułę kosmetyczną SPA, saunę, solarium, gabinety do masażu, katedrę biczy szkockich oraz gabinety do zabiegów borowinowych.

Uzdrowskie SPA Marysieńka to również efekt skutecznego wykorzystania środków unijnych, o które wystąpiło Uzdrowisko Cieplice.

Wsparcie środków unijnych przy realizacji Uzdrowskiego SPA Marysieńka dało nam możliwość szybkiej realizacji inwestycji, a co za tym idzie skutecznego konkurowania na rynku usług komercyjnych w zakresie pobytów uzdrowskich i nowoczesnej oferty usług rekreacyjno-leczniczych. Kluczowa była również budowa dużego basenu, który dzisiaj cieszy się ogromną popularnością naszych gości. Warto również zaznaczyć, że dobrze wykorzystane środki unijne wpływają nie tylko na rozwój ich beneficjentów, ale i regionu, w którym działają - mówi Maciej Markowski, Prezes Zarządu Uzdrowiska Cieplice - Grupa PGU.

Nowoczesne centrum odnowy biologicznej - Uzdrowskie SPA Marysieńka - powstało w miejscu dawnych basenów, tzw. koniczynek, w Uzdrowisku Cieplice.

SANATORIA DOLNOŚLĄSKIE SPÓŁKA Z O.O.

58-351 Sokołowsko, ul. Parkowa 3

Tytuł projektu: Modernizacja pawilonu II sanatorium uzdrowskiego Zimowit w Dusznikach-Zdroju wraz z budową bazy zabiegowej.

Tytuł projektu: Wprowadzenie nowych programów dietetyczno-terapeutycznych oraz modernizacja infrastruktury żywieniowej w Sanatorium Uzdrowskim Zimowit - Pawilon I w Dusznikach-Zdroju.

Wartość projektu:
2 681 422,34 PLN
Dotacja: 1 072 568,94 PLN

Wartość projektu:
1 048 990,68 PLN
Dotacja: 419 596,27 PLN

Spółka „Sanatoria Dolnośląskie” istnieje od 2008 roku, prowadząc działalność leczniczą w pięciu miejscowościach na terenie Dolnego Śląska. Jednym z należących do niej obiektów jest Sanatorium Uzdrowskie „Zimowit” w Dusznikach-Zdroju.

Dzisiejsza obecność na dynamicznie zmieniającym się rynku usług medycznych i sanatoryjnych wymaga nieustanne podejmowanie działań, które mają na celu poprawę oferowanych usług i w efekcie wzmocnienie pozycji. Do takich działań należy zaliczyć otwarcie zmodernizowanego Sanatorium Uzdrowskiego ZIMOWIT w Dusznikach-Zdroju. Inwestycja, warta ponad 6,7 mln zł, pozwoliła na otwarcie wyremontowanego pawilonu oraz jadalni z zapleczem kuchennym. Modernizacja możliwa była dzięki dwóm projektom, współfinansowanych przez Unię Europejską.

Oddanie do dyspozycji kuracjuszy doskonale wyposażonego pawilonu z bazą zabiegową i nowoczesnym sprzętem, pozwoli na sprostanie rosnącym oczekiwaniom stawianym przez klientów firmy, a także instytucje sektora publicznego i prywatnego - mówi prezes Spółki Barbara Grzegorzcyk.

Nowego oblicza doczekała się również elewacja budynku oraz dach, którego pokrycie wymieniono w całości.

Realizacja projektu umożliwi nie tylko świadczenie usług hotelowych na wysokim poziomie, ale przede wszystkim pozwoli na realizację nowych programów dietetyczno-terapeutycznych, które są nowatorskim elementem w usługach leczniczych naszego sanatorium. Programy te dotyczą zasad racjonalnego żywienia w różnorodnych stanach chorobowych i fizjologicznych. Zakup wyposażenia profesjonalnego gabinetu dietetycznego oraz modernizacja zaplecza gastronomicznego, to część poczynionych przedsięwzięć w celu ich wdrożenia - wyjaśnia Pani Prezes.

Trzeba przyznać, że obecna sala restauracyjna zachwyca wyjątkową aranżacją i niecodziennym klimatem.

UZDROWISKO SZCZAWNO-JEDLINA

58-310 Szczawno-Zdrój, ul. Sienkiewicza 1

Tytuł projektu: Modernizacja obiektu Dom Zdrojowy w celu podniesienia standardu usług Uzdrowiska Szczawno-Jedlina.

Wartość projektu: 9 244 743,04 PLN

Dotacja: 2 903 769,01 PLN

Dom Zdrojowy zlokalizowany w Szczawnie-Zdroju przy ul. Kolejowej 14 powstał na przełomie 1909 i 1910 roku. W momencie oddania do użytku był to największy i najnowocześniejszy hotel na Śląsku, o wyniosłej monumentalnej bryle, górującej nad uzdrowskim zespołem urbanistycznym. Obecnie obiekt pełni funkcję sanatoryjno-uzdrowską, posiadając własne zaplecze zabiegowe i rehabilitacyjne oraz gastronomiczne.

Modernizacja Domu Zdrojowego została dokonana przy wydatnym zaangażowaniu unijnych funduszy. To kolejny przykład dolnośląskich działań, które - przywracając blask historycznym budynkom - z szacunkiem pochylają się nad przeszłością i dziedzictwem, jakiego nasze czasy są depozytariuszami. W ramach całej inwestycji wyznaczono sobie następujące zadania:

1. Adaptacja i przebudowa pomieszczeń niskiego parteru dla potrzeb Centrum Rehabilitacji i Balneologii (Fitness-Zdrój)
2. Dostosowanie obiektu do obowiązujących przepisów ppoż.
3. Rekonstrukcja i renowacja gzymsów, rynien, dachu, balustrady i tarasów.
4. Kompleksowa modernizacja bazy hotelowej Szpitala Uzdrowskiego „Dom Zdrojowy” w celu dostosowania do wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej.
5. Budowa stacji transformatorowej i modernizacja głównej rozdzielni elektrycznej.

Całkowita wartość projektu wyniosła 9 244 743,04 PLN z czego dofinansowanie objęło blisko 1/3 całej sumy. Pozostałą część kosztów Spółka pokryła ze środków własnych oraz ze środków finansowych, pochodzących z kredytu inwestycyjnego.

Realizacja projektu to przede wszystkim podniesienie standardu świadczonych usług, które wpłynęło na poprawę konkurencyjności Uzdrowiska. To także widomy dowód działań, wynikających z poszanowania przestrzeni zastanej i historii.

UZDROWISKO ŚWIERADÓW-CZERNIAWA SPÓŁKA Z O.O. GRUPA PGU

59-850 Świeradów-Zdrój, ul. Zdrojowa 2

Tytuł projektu: Rozbudowa i wyposażenie sanatorium Słoneczko w Świeradowie-Zdroju.

Wartość projektu: 9 804 410,46 PLN
Dotacja: 1 572 801,31 PLN

Hotel Zdrojowy SANUS to nowoczesny obiekt należący do Uzdrowiska Świeradów-Czerniawa - Grupa PGU, wyposażony w 120 miejsc w pokojach o podwyższonym standardzie, z atrakcją w postaci pijalni wód, wykorzystującą wody radonowe, które są atutem regionu. W bezpośrednim sąsiedztwie hotelu znajduje się także orczykowy wyciąg narciarski. Na dzisiejszy standard i wielkość Hotelu Zdrojowego Janus niebagatelny wpływ miało dołączenia doń zrewitalizowanego ośrodka sanatoryjnego Słoneczko I. Modernizacja obiektu objęła m.in. korektę instalacji, przebudowę i nowe wyposażenie łazienek, zmianę przeznaczenia niektórych pomieszczeń na części wspólne oraz całkowitą wymianę umeblowania i aranżacji pomieszczeń.

Hotel Zdrojowy SANUS, powstały dzięki wsparciu funduszy unijnych, to dla Uzdrowiska Świeradów-Czerniawa poszerzenie oferty o nowoczesną bazę zabiegów rekreacyjnych z wygodnymi jacuzzi oraz sauną, a także komfortowe miejsca do rekreacji z przestronną salą zabaw dla rodziców z dziećmi. Nie bez znaczenia jest fakt, że zwiększenie liczby miejsc noclegowych to nowe miejsca pracy dla kilkunastu osób.

Poprzez sięganie po środki unijne i realizacje takie jak Hotel Zdrojowy SANUS, zapewniamy sobie dynamiczny rozwój, wzrost konkurencyjności jako podmiotu uzdrowiskowego oraz promocję i poprawę oferty Miasta Świeradów-Zdrój w zakresie nowoczesnych miejsc hotelowych i bazy rekreacyjnej. Co więcej, stworzenie tak nowoczesnego obiektu wpisuje się w naszą strategię rozwoju i gwarantuje nam możliwość dostarczania klientowi usługi i produktu o jak najwyższej jakości, zgodnie z jego oczekiwaniami - mówi Wojciech Krasoń, prezes zarządu Uzdrowiska Świeradów-Czerniawa - Grupa PGU.

UZDROWISKO ŁĄDEK-DŁUGOPOLE S.A.

57-520 Długopole-Zdrój, ul. Wolna 4

Tytuł projektu: Unowocześnienie bazy noclegowej, rozwój usług gastronomicznych oraz wprowadzenie innowacyjnych metod leczenia w Szpitalu Uzdrowskim Dąbrówka w Długopolu-Zdroju.

Wartość projektu: 3 419 919,47 PLN

Dotacja: 1 081 740,02 PLN

Ten szeroko zakrojony projekt zakładał gruntowną przebudowę wnętrza Szpitala Uzdrowskiego Dąbrówka. Pracami modernizacyjnymi objęte zostały wszystkie pomieszczenia budynku. Główny cel inwestycji to pozyskanie, dzięki przebudowie, 29 nowych pokoi 1-, 2- i 3-osobowych, z łazienkami. Ponadto przedsięwzięciu przyświecał jeszcze jeden cel: dostosowanie całości obiektu do obecnie obowiązujących przepisów oraz stworzenie nowoczesnej części rehabilitacyjnej, wykorzystującej elektrolecznictwo i światłolecznictwo, wspomaganą masażem klasycznym.

Na zewnątrz obiekt otrzymał nową elewację z termomodernizacją oraz nową izolację przeciwwilgociową części zagłębionej w gruncie. Co ważne - budynkowi przywrócono formę XIX-wiecznego obiektu uzdrowskiego: z tą myślą przedsięwzięto dobudowę od strony frontowej drewnianego tarasu stanowiącego zadaszenie nad głównym wejściem, a nad tarasem węższego balkonu, zwieńczonego przydaszkiem mansardowym.

Prace modernizacyjne dały obiektowi tzw. drugie życie, podniosły również komfort użytkowania: np. dźwigiem osobowym połączono wszystkie kondygnacje budynku. Budynek został przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych także poprzez zniwelowanie różnicy poziomów w strefie wejściowej, wymianę drzwi obrotowych na drzwi automatyczne. Wykonano nowe instalacje: wentylacyjną wraz z klimatyzacją, elektryczną, gazową, teletechniczną (w jej ramach w każdym pokoju zainstalowano gniazdo internetowe, jak również instalację przyzywową, umożliwiającą udzielenie pomocy pacjentowi w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia), wodno-kanalizacyjną, grzewczą.

Nowoczesny obiekt, wykorzystujący historyczne dziedzictwo regionu, zdecydowanie podnosi atrakcyjność świadczonych tu usług w sektorze uzdrowskim.

Mikroprzedsiębiorstwa

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.1 „Inwestycje dla przedsiębiorstw”, w ramach SCHEMATU 1.1.E został ogłoszony konkurs:

„Dotacje inwestycyjne wspierające rozwój mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność do 2 lat”.

Podstawowy cel Działania 1.1 stanowi wsparcie procesu inwestycyjnego przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, wzrost nakładów na sferę badawczo-rozwojową przedsiębiorstw oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-uzdrowiskowego regionu.

W ramach Schematu 1.1.E RPO WD przewidziano dofinansowanie projektów mających na celu wspieranie mikroprzedsiębiorstw w ich początkowej fazie rozwoju. Stąd szanse na dotacje inwestycyjne wspierające rozwój miały mikroprzedsiębiorstwa, działające do dwóch lat. Mogły one otrzymać fundusze na utworzenie nowego przedsiębiorstwa, rozbudowę istniejącego albo rozszerzenie zakresu działalności gospodarczej.

Mikroprzedsiębiorstwa, o liczbie pracujących poniżej 10 osób, zdecydowanie dominują wśród ogółu polskich przedsiębiorstw. Ich udział w skali kraju wynosi ok. 95%. Nie inaczej jest na Dolnym Śląsku - tu również jest faktem tak duża reprezentacja mikroprzedsiębiorstw w strukturze podmiotów gospodarczych.

Podobnie jak przy innych inwestycjach prowadzonych przy realizacji Priorytetu 1, tak i w przypadku mikroprzedsiębiorstw, **szczególną uwagę kieruje się na te z inwestycji, które prowadzone są na terenach o wysokim bezrobociu oraz na obszarach wiejskich i małych miast.** Jest to podyktowane dążeniem do zrównoważonego rozwoju regionu oraz promocji tych obszarów

Dolnośląskiego, gdzie wsparcie przedsiębiorczości jest najbardziej potrzebne ze względu na lokalny charakter warunków na rynku pracy. Respektowanie tej zasady stanowiło jedno z założeń RPO WD 2007-2013. Zrealizowane zadania, inwestycje mają prowadzić do zmniejszenia dysproporcji ekonomicznych, społecznych i terytorialnych w regionie.

SCHEMAT 1.1.E

Ze środków działania wsparcie otrzymały projekty polegające na nabyciu ruchomych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także specjalistycznych szkoleń ściśle związanych z realizacją projektu oraz usług doradczych związanych z realizacją projektu.

Warunkiem - jak w przypadku innych konkursów - była realizacja projektu, inwestycji na terenie województwa dolnośląskiego. Pozostałe kryteria, których spełnienie było niezbędne dla otrzymania dofinansowania, precyzyjnie określał dokument - Kryteria wyboru operacji finansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013, zatwierdzony przez Komitet Monitorujący RPO WD oraz Przewodnik po Kryteriach wyboru operacji finansowanych w ramach RPO WD na lata 2007-2013. I tak kryterium kluczowym, jakie musiały spełnić projekty biorące udział w konkursie, było utworzenie co najmniej jednego etatu w danym

mikroprzedsiębiorstwie. **Zgodnie bowiem z celem konkursu premiowano te z projektów, których wkład w rozwój gospodarczy Dolnego Śląska był najbardziej znaczący:** właśnie w aspekcie walki z bezrobociem (tworzenie nowych miejsc pracy w ilości większej niż określone minimum - 1 etat) oraz innowacyjności.

Z uwagi na tę pożądaną jakość - innowacyjność - zwiększały się szanse projektów dotyczących planów wdrożenia innowacji produktowej i/lub procesowej nieznannej i niestosowanej w Polsce bądź obecnej w naszym kraju w czasie krótszym niż 3 lata.

Z tych samych powodów na wyróżnienie mogły liczyć projekty wykorzystujące elementy

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

52 975 344,10 PLN

prowadzonych lub zakupionych przez przedsiębiorstwo prac badawczo-rozwojowych; zakładające wdrożenie patentu, posiadanego przez przedsiębiorstwo obejmujące współpracę pomiędzy przedsiębiorcą, a jednostką naukową.

Rozpisanym, w ramach Schematu 1.1.E, konkursom, przyświecała także troska o środowisko naturalne. Jeden z wymogów określał, iż projekty powinny być neutralne dla środowiska lub mieć na nie pozytywny wpływ.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.1.E

Dla Schematu 1.1.E DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 trzy konkursy.

*Ogólna suma alokacji wyniosła **69 212 694,05 PLN**. Złożono 554 wnioski na kwotę dofinansowania **150 378 142,58 PLN**, z czego podpisano 186 umów o łącznej wartości **52 975 344,10 PLN**.*

SCHEMAT 1.1.E					
Dotacje inwestycyjne wspierające rozwój mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą do 2 lat					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2008-2009	13 874 400,00	157	37 347 787,62	53	15 178 580,35
2010	20 519 470,56	255	73 040 249,73	63	17 691 578,17
2013	34 818 823,49	142	39 990 105,23	70	20 105 185,58

186
UMÓW

AKADEMIA MALUCHA RENATA TREDEWICZ

59-800 Lubań, ul. Armii Krajowej 9

Tytuł projektu: Uruchomienie w Lubaniu Prywatnego Przedszkola Językowego AKADEMIA MALUCHA i innych usług.

Wartość projektu: 989 575,87 PLN

Dotacja: 391 075,57 PLN

Akademia Malucha, pierwsze prywatne przedszkole językowe w Lubaniu, działa od września 2011 roku. Placówka dla setki dzieci mieści się w pięknym, odrestaurowanym budynku z 1890 roku. Prace remontowe prowadzone były z dbałością o to, aby zachować tak charakterystyczny i rozpoznawalny dla przełomu wieków styl. Jest to obecnie najpiękniejszy budynek w Lubaniu - mówi z przekonaniem pani Renata Trendewicz, dyrektor przedszkola - starosta i burmistrz dziękują nam, że taką perełkę architektoniczną uratowaliśmy.

Zajęcia w Akademii Malucha odbywają się w przestronnych, jasnych, nowoczesnie umeblowanych i doskonale wyposażonych w różnorodne pomoce dydaktyczne salach. Chlubą jest sala gier i zabaw. To w niej organizowane są przedszkolne uroczystości, występy filharmonii, zajęcia rytmiki, przedstawienia. Sala wyposażona jest w fortepian oraz nowoczesny sprzęt nagłaśniający i audiowizualny. Przedszkole dysponuje także salą komputerowo-językową. Zajęcia prowadzone są z wykorzystaniem najnowszych technologii informatycznych.

Dopełnieniem oferty Akademii Malucha jest zagospodarowany plac zabaw oraz nowoczesnie wyposażona kuchnia z piecem konwektorowo-indukcyjnym, w której przygotowywane są urozmaicone posiłki, jako że przedszkole nie korzysta z cateringu.

W przyziemiu budynku funkcjonuje też restauracja, klimat której budują znakomicie zachowane łuki sklepienia; organizowane są w niej komunie, chrzciny i inne imprezy. Dodatkowo wygospodarowano miejsce dla prozdrowotnych i kosmetycznych usług. Po odwiezieniu dziecka do przedszkola rodzice na miejscu mogą zadbać o swoje potrzeby, odwiedzając gabinet masażu, korzystając z fitness czy solarium - podkreśla Renata Trendewicz.

BONA FIDE MICHAŁ KORNASZEWSKI

59-225 Chojnów, Jaroszkówka 5

Tytuł projektu: Mobilna cyfrowa radiografia dla koni. Szybka i dokładna diagnoza bezpośrednio u klienta.

Wartość projektu: 138 000,00 PLN
Dotacja: 82 800,00 PLN

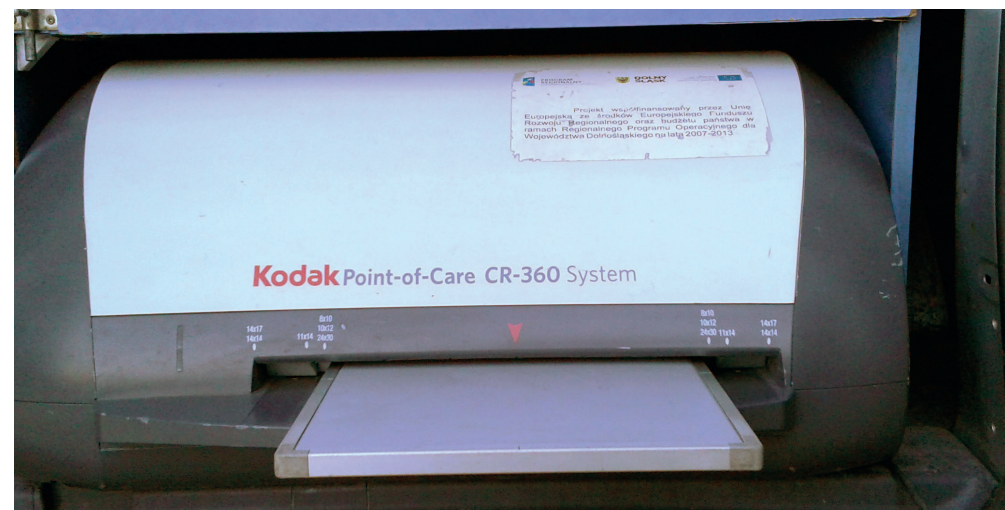
Bona Fide to firma prowadzona przez małżeństwo lekarzy weterynarii, państwo Michała i Julię Kornaszewskich. Podstawowa działalność firmy związana jest z diagnostyką i ortopedią, m.in. koni sportowych, szczególnie narażonych na kontuzje.

Zajmujemy się nie tylko końmi wyczynowymi i sportowymi - opowiada pani Julia Kornaszewska - chociaż przy kontuzjach i urazach, jakich doznają, diagnostyka rentgenowska jest nieodzowna. Badania RTG to praktyka stosowana także przy kupnie koni oraz w medycynie ogólnej: np. przy problemach stomatologicznych, chorobach układu oddechowego.

Projekt z unijnym dofinansowaniem z jednej strony był odpowiedzią na zapotrzebowanie rynku - wzrost popularności jeździectwa obserwowany w ostatnich latach oraz rozwój hodowli koni - z drugiej jednak strony stanowił konsekwencję zainteresowań i pasji państwa Kornaszewskich. Pani Julia, wychowana w stadninie koni, sama wyczynowo uprawiała jeździectwo.

O sensowności inwestycji związanej z zakupem mobilnej cyfrowej radiografii dla koni najlepiej świadczy dzisiejsza kondycja firmy. 2 osoby odbywają właśnie staż w Bona Fide, z czego jedna znajdzie tu zatrudnienie.

Kiedy zaczynaliśmy, było zaledwie kilku lekarzy w Polsce, którzy dysponowali cyfrową radiografią. To nam pozwoliło mocno wejść na rynek i nieomal od razu zaistnieć. Dziś rozszerzamy działalność firmy. Oprócz usług terenowych świadczymy także usługi stacjonarne: przede wszystkim hospitalizacyjne. Tworzymy miejsce, gdzie konia można operować i obserwować przez 24 godziny.

ARCHIGEO GEODEZJA I KARTOGRAFIA DARIUSZ SZCZECIŃSKI

59-500 Złotoryja, ul. Lipowa

Tytuł projektu: Wzrost jakości usług świadczonych przez firmę ArchiGeo Geodezja i Kartografia Dariusz Szczeciński dzięki zastosowaniu wielofunkcyjnego systemu precyzyjnego pozycjonowania ASG-EUPOS.

Wartość projektu: 167 532,53 PLN
Dotacja: 67 079,97 PLN

ArchiGeo Geodezja i Kartografia Dariusz Szczeciński to jednoosobowa działalność gospodarcza, prowadzona od września 2008 roku w Złotoryi przez Dariusza Szczecińskiego, absolwenta inżynierskich studiów - kierunek: Geodezja i Kartografia na wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji na Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu oraz Uzupełniających Studiów Magisterskich na kierunku Geoinformatyka.

Firma oferuje pełny zakres usług geodezyjnych na terenie powiatu złotoryjskiego oraz Dolnego Śląska. Obejmują one w szczególności następujące pozycje: mapy do celów projektowych oraz opiniodawczych; pomiary realizacyjne budynków, urządzeń infrastruktury technicznej, sieci uzbrojenia terenu oraz dróg i autostrad; geodezyjną obsługę inwestycji; inwentaryzacje powykonawcze; pomiary kontrolne obiektów inżynierskich; podziały działek i wznowienia granic - wyjaśnia właściciel ArchiGeo. Dzięki doświadczeniu Dariusza Szczecińskiego firma ArchiGeo z powodzeniem wykorzystuje nowe trendy w geodezji informatycznej. Profesjonalizm firmy i jakość świadczonych usług zostały dostrzeżone na rynku: ArchiGeo była jedną z geodezyjnych firm podwykonawczych, obsługujących największą inwestycję w infrastrukturę miejską na terenie powiatu i miasta Wrocław tj. budowę Autostradowej Obwodnicy Wrocławia - A8 w odcinku realizowanym przez Budimex - Dromex S.A. oraz Mostostal Warszawa S.A. - opowiada o sukcesach pan Dariusz Szczeciński.

Firma, dzięki dotacji, wykorzystuje innowacyjną technologię opartą na Satelitarnej Technologii Pomiarowej GPS z wykorzystaniem wielofunkcyjnego systemu precyzyjnego pozycjonowania ASG-EUPOS, co pozwala świadczyć jej nową usługę w postaci pomiarów satelitarnych w tym systemie.

Dzięki realizacji projektu ArchiGeo mogła dołączyć do niewielu firm w Polsce świadczących pomiarowe usługi satelitarne. Ten rodzaj działalności kwalifikowany jest jako nowy typ usług. Dla klientów najważniejsze jest, że pomiary satelitarne, oparte na punktach odniesienia w postaci osnów I stopnia, gwarantują bezbłędne pomiary.

PERFECTVISION - INDYWIDUALNA SPECJALISTYCZNA PRAKTYKA LEKARSKA SONECKA ALEKSANDRA

53-030 Wrocław, ul. Przyjaźni 34C/U1

Tytuł projektu: Wdrożenie innowacyjnej w skali kraju technologii laserowych badań i zabiegów okulistycznych.

Wartość projektu: 568 981,64 PLN
Dotacja: 264 321,70 PLN

Centrum Okulistyki Perfectvision to istniejąca od 2008 roku specjalistyczna placówka medyczna zajmująca się kompleksową diagnozą i leczeniem chorób oczu. Centrum oferuje zarówno leczenie zachowawcze z wykorzystaniem preparatów, szkieł i soczewek najnowszej generacji, jak i szereg zabiegów, wykonywanych na miejscu i pod okiem doświadczonych okulistów.

Głównym celem projektu była inwestycja w rozwój: poszerzenie zarówno zakresu świadczonych usług diagnostycznych, jak i zabiegów ambulatoryjnych. Zakup specjalistycznego sprzętu najwyższej klasy - m.in. aparatury do wykonywania optycznej koherentnej tomografii, perymetru automatycznego, laserów wykorzystywanych podczas zabiegów ambulatoryjnych - pozwolił na diagnozowanie problemów ze wzrokiem już w początkowej fazie ich powstania, co znacznie ułatwia leczenie i redukuje dyskomfort pacjenta, związany z długotrwałą diagnozą.

Dzięki wczesnemu wykrywaniu takich schorzeń, jak jaskra czy też zwyrodnienia plamki żółtej, możliwe jest szybkie wdrożenie odpowiedniej metody leczenia. Nieoceniony jest w tych przypadkach bardzo precyzyjny i dokładny laser, zmniejszający do minimum ryzyko powikłań po zabiegu. Pozwala on na wykonywanie takich zabiegów ambulatoryjnych jak kapsulotomia (usuwanie zaćmy wtórnej), zabiegów laserowych siatkówki, jak również wykonywanie irydotomii laserowej i innych przeciwjaskrowych zabiegów terapeutycznych.

Dzięki realizacji projektu stworzyliśmy miejsce, gdzie najważniejsze jest poczucie bezpieczeństwa i zdrowie pacjenta - mówi dr Aleksandra Sonecka, właściciel Centrum Okulistyki Perfectvision.

BAVARIA JĘDRZEJ STANEK JANUSZ STANEK

58-540 Karpacz, ul. Sarnia 1a

Tytuł projektu: Wykreowanie innowacyjnego, markowego produktu turystycznego bez barier - Parku Bajek wraz z torem pontonowym oraz stworzenie podstawowej infrastruktury turystycznej - pensjonatu Bavaria.

Wartość projektu: 792 238,70 PLN
Dotacja: 302 748,39 PLN

Pensjonat PrzyStanek Bavaria, mieszczący się w zabytkowym, odrestaurowanym obiekcie z 1907 roku, turysta znajdzie w jednej z ładniejszych dzielnic Karpacza. Wnętrza komfortowych apartamentów z aneksem kuchennym, łazienką, TV zostały zaaranżowane w stylu bawarskim. Pensjonat wyposażony jest także w małą strefę SPA, która pozwala na relaks po wędrownkach po górach lub jeździe na nartach.

Na naszym terenie zarówno zimą jak i latem możemy zapewnić gościom pensjonatu atrakcje - podkreślają właściciele - W sezonie zimowym są to darmowe zjazdy na stoku narciarskim Relaks a latem wejście do Parku Bajek i zjazdy na torze pontonowym. Dla rodzin z dziećmi to bajeczne miejsce. Miejsce, które pozwoli wrócić do dzieciństwa.

Park Bajek to doskonały pomysł na spędzenie czasu na świeżym powietrzu, doceniany szczególnie przez grupy dzieci i całe rodziny. W scenerii leśnych ścieżek wędrowka wiedzie przez kolejne bajkowe chatki, z których każda opowiada inną bajkę. Wyobraźnię dzieci uruchamia głos narratora, czytający bajkową historię. Dodatkową ilustracją stanowi inscenizacja ruchowa.

Park Bajek nie wyczerpuje wszystkich atrakcji. Letni tor pontonowy Sommertubing to zjazd na specjalnych pontonach po wyznaczonej trasie. Mogą nim zjeżdżać zarówno małe dzieci jak i dorośli. Projekt zrealizowany przy pomocy DIP i unijnej dotacji stworzył to innowacyjne miejsce i wpłynął na rozwój firmy.

TARA WROCŁAW SPÓŁKA Z O.O.

54-530 Wrocław, ul. Rdestowa 17

Tytuł projektu: Uruchomienie kompleksu restauracyjnego w sąsiedztwie wrocławskiego Portu Lotniczego.

Wartość projektu: 5 286 168,27 PLN
Dotacja: 397 190,74 PLN

Restauracja VillaBianco powstała w 2012 roku. Na początku menu oparte było na kuchni włoskiej z tradycyjną pizzą, makaronami i przystawkami śródziemnomorskimi. W 2014 roku oferta restauracji została wzbogacona o nowe produkty. Wprowadziliśmy kuchnię amerykańską ze stekami z dojrzewającej wołowiny, a także z niezmiernie rzadką na rynku gastronomicznym w Polsce ofertą homarów, które wyławiane są przez Gościa wprost z restauracyjnego słonowodnego akwariarium. Menu uzupełniają ryby w wielu odmianach, autorskie desery, przystawki zimne i ciepłe z owocami morza, mięsem oraz bardzo bogata oferta win - opowiada o restauracji Paweł Glibowski, Prezes Zarządu Tary Wrocław.

Sama restauracja mieści się w nowo wybudowanym, stylowym budynku nawiązującym swym charakterem do willi śródziemnomorskiej. W części parterowej, oprócz samej restauracji, znajduje się przestronna sala bankietowo-konferencyjna mogąca pomieścić nawet 200 gości. Nad parterem znajdują się dwa piętra z przeznaczeniem na hotel. Budowa i wyposażenie restauracji wsparte zostało unijną pomocą finansową. Dofinansowanie dotyczyło między innymi systemu klimatyzacyjno-wentylacyjnego części parterowej budynku, wyposażenia kuchni, wyposażenia sali konferencyjno-bankietowej i sali restauracyjnej. Uzyskanie takiego wsparcia znacznie przyspieszyło i ułatwiło dokończenie inwestycji oraz oddanie obiektu do użytku - podkreśla Paweł Gilbowski.

W przyszłości Spółka zamierza rozszerzyć swoją ofertę o świadczenie usług hotelowych.

NA WZGÓRZACH MARCIN KAPUŚCIK

58-330 Jedlina-Zdrój, ul. H. Sienkiewicza 5

Tytuł projektu: Uruchomienie pensjonatu wraz z całoroczną stacją narciarską w Jedlinie-Zdroju.

Wartość projektu: 574 236,71 PLN

Dotacja: 238 377,93 PLN

Impulsem dla realizacji projektów z unijnym dofinansowaniem bywa troska o rozwój firmy, o wzrost konkurencyjności na rynku, decyzja o dywersyfikacji działalności - ale zdarza, że machiną uruchamiającą projekt jest po prostu marzenie. Tak właśnie stało się w przypadku Willi Kwiaty Polskie w Jedlinie-Zdroju.

Marzyliśmy o własnym pensjonacie, ale nie wiedzieliśmy, czy sobie poradzimy z takim wyzwaniem - wspomina Marzena Kapuściak, prowadząca w stuletnim, dwupiętrowym domu w Jedlinie-Zdroju pensjonat.

Wymagający solidnego remontu dom został kupiony przez małżonków w 2005 roku. Oszacowany ponad półmilionowy koszt inwestycji, obejmującej remont oraz wyposażenie pokoi, przerósł możliwości właścicieli. - Postanowiliśmy napisać projekt i postarać się o unijne wsparcie finansowe; do tego potrzebny był szczegółowy kosztorys, ciekawy pomysł i coś, co znawcy tematu nazywają „elementem innowacji” - opowiada właścicielka pensjonatu, która jest zarazem autorką „kwietnej” koncepcji pensjonatu i charakteru wystroju wnętrz. Cechę wyróżniającą odnowionych, jasnych, doświetlonych wnętrz - willa stoi na zboczach - stanowi nowoczesność i prostota.

Elementem innowacji, będącym wizytówką pensjonatu, jest jedyny w Polsce symulator jazdy na nartach: połączenie komputera ze specjalnymi programami z urządzeniami zewnętrznymi, pomagającymi imitować szusowanie po ośnieżonych zboczach - Ta propozycja to, poza noclegami, ważny atut turystyczny, tym bardziej, że nasz pensjonat znajduje się blisko wyciągu i szkółki narciarskiej - mówi Marzena Kapuściak. Do użytku gości jest też w pełni wyposażona kuchnia, sauna, jacuzzi, parking i ogród, czyli przylegający do domu teren rekreacyjny z zadaszeniem i grilllem.

SEBASTIAN SADOWSKI SKY-YACHT

55-080 Smolec, ul. Chłopska 5

Tytuł projektu: Uruchomienie produkcji laminatów poliestrowych opartej na innowacyjnych rozwiązaniach technologicznych przez firmę SKY-YACHT Sebastian Sadowski.

Wartość projektu: 980 810,49 PLN
Dotacja: 437 813,33 PLN

Działalność przedsiębiorstwa SKY-YACHT obejmuje projektowanie oraz budowę jachtów i innych nowoczesnych jednostek pływających, w przeważającej mierze rekreacyjnych, wykorzystywanych na akwenach śródlądowych. SKY-YACHT wykonuje także prototypy oraz gotowe elementy z laminatów poliestrowo-szklanych oraz innych materiałów kompozytowych. Firma dysponuje nowoczesnym parkiem maszynowym CNC, w tym pięcioosiową frezarką wielkogabarytową. W procesie produkcyjnym korzysta z agregatów do natrysku żelkotu, agregatów do ciętego rowingu oraz instalacji do próżniowej infuzji żywicy.

Z uwagi na położenie geograficzne firma jest przede wszystkim zainteresowana stworzeniem floty jachtów umożliwiających bezpieczne rodzinne pływanie po Odrze, którą już w chwili obecnej, przez Niemcy i Francję, można dopłynąć nawet do Morza Śródziemnego. Oferta firmy kierowana jest nie tylko do klientów indywidualnych - także do wypożyczalni jednostek sprzętu pływającego, hoteli, ośrodków wypoczynkowych. Obejmuje ona m.in. JoyBoat - Innowacyjny Jacht Spacerowy: brak hałaśliwych silników spalinowych czyni zeń wymarzoną jednostkę do żeglowania w miejscach, gdzie można w ciszy korzystać z uroków przyrody; komfortowy Optymax: rekreacyjny jacht żaglowy z wbudowanym napędem elektrycznym; jacht Omega - najpopularniejszy wciąż typ żagłówek w Polsce, z podwójnym dnem, co czyni tę jednostkę niezatapialną.

Jednym z efektów projektu z unijnym wsparciem jest także nowy produkt, który ma pojawić się na rynku od stycznia 2015. To Chillboat - ekologiczny jacht turystyczny.

MAREK SZACIŁO "JUPITER SPORT"

52-411 Wrocław, ul. Wiejska 15A

Tytuł projektu: Budowa i wyposażenie pierwszego we Wrocławiu profesjonalnego centrum do gry w squasha przez firmę „Jupiter Sport” Marek Szaciło.

Wartość projektu: 1 093 852,57 PLN

Dotacja: 389 222,14 PLN

JUPITER SPORT squash&fit to nowoczesny i doskonale wyposażony obiekt o charakterze klubowym. Dysponujący kortami do squasha, salą fitness, siłownią z oddzielną strefą treningu funkcjonalnego oraz sauną fińską, jest jednym z najbardziej kompleksowych klubów sportowych na terenie Wrocławia i okolic.

Dzięki zrealizowanemu przy pomocy unijnych funduszy projektowi JUPITER SPORT mógł zostać wyposażony w cztery najwyższej jakości korty do squasha, wyprodukowane przez niemiecką firmę ASB. Inwestując w nie, firma zainwestowała w bezpieczeństwo i komfort użytkownika, jako że zapewniają one obniżony poziom hałasu w czasie gry. Specjalna podłoga gwarantuje doskonałą amortyzację. Ma to niebagatelne znaczenie, ponieważ zapobiega dodatkowym obciążeniom stawów.

Zakończony z sukcesem projekt pozwala nam obsługiwać miesięcznie około 1000 Klientów, którzy regularnie korzystają z możliwości, jakie daje im JUPITER SPORT - podsumowuje właściciel, pan Marek Szaciło - Intensywnie rozwijający się squash to nie tylko zadowoleni każdego dnia indywidualni gracze, ale też świetnie rozwinięta Liga Squasha Jupiter Sport, Liga Firmowa oraz liczne turnieje! Nasza oferta skierowana jest do całych rodzin. Dbamy również o rozwój najmłodszych klubowiczów! Pozwala na to prężnie działająca i stale rozwijająca się szkoła squasha, w której uczestniczą dzieci już od 5. roku życia.

Dzięki współpracy z Urzędem Marszałkowskim Dolnego Śląska udało się nie tylko z powodzeniem zakończyć realizację projektu, ale również rozwinąć go, tworząc przy tym miejsce, jakiego we Wrocławiu dotychczas nie było - przyjazne dla każdego, ukierunkowane na ludzi i ich potrzeby - przekonuje Marek Szaciło.

PAULINA RADWAŃSKA PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWE KAPELLANKA

59-550 Wojcieszów, Podgórkki 6A

Tytuł projektu: Utworzenie nowego przedsiębiorstwa rozlewni wody źródlanej w systemie galonowym PPH „Kapellanka” w Podgórkach.

Wartość projektu: 726 882,92 PLN
Dotacja: 313 872,65 PLN

Nowe przedsiębiorstwo rozlewni wody źródlanej w Podgórkach powstało z pomocą środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Już po roku od zakończenia inwestycji, firma - prowadząc produkcję i sprzedaż - zaczęła przynosić stale wzrastające zyski. Realizując konsekwentnie poszczególne punkty biznes planu, „Kapellanka” opanowała 70% lokalnego rynku. Jest postrzegana jako firma bardzo rozwojowa. Mamy świadomość, że nasza pozycja na rynku i rentowność to nie tylko ciężka praca osób zarządzających i „dobra naturalna woda”. Wsparcie finansowe z UE to dla „Kapellanki” namacalna rzeczywistość: nowa piękna hala, zbudowana wg standardów unijnych, wraz z nowoczesną linią do rozlewu - wlicza pozytywy pani Paulina Radwańska - Dzięki temu możemy produkować szybko, wydajnie i ekonomicznie. Rutynowe kontrole, np. Sanepidu, przebiegają bez zastrzeżeń, a jakość gotowego wyrobu jest najwyższa, na co ma wpływ sterylność w hali i linii produkcyjnej. Poza tym w tej chwili firma nie wymaga żadnych dodatkowych nakładów finansowych.

Oferta firmy jest konkurencyjna, głównie dzięki niskiej cenie wyrobu przy jego wysokiej jakości. Jednak na sukces złożyła się też strategia, możliwa do zrealizowania dzięki zakupionym urządzeniom: Funkcjonalne urządzenia do dozowania wody w ilości 400 sztuk, które udostępnia się klientom bezpłatnie, umożliwiły już na starcie pozyskanie dużej części rynku. Wartość jednej sztuki to kwota ok. 350 zł. Ta oferta zadziałała marketingowo: klientom zależało na nowych dozownikach. Dodatkową wartość stanowiła dobra jakościowo regionalna woda w niskiej cenie - mówi właścicielka firmy.

W ramach projektu zakupiono także dostawcze auto.

Otrzymana pomoc przyczyniła się do powstania nowoczesnej, rentownej i bardzo konkurencyjnej firmy. I to, co ważne, na obszarze dotkniętym dużym bezrobociem strukturalnym. Dzięki temu stworzono 3 pełnoetatowe miejsca pracy oraz 3 dodatkowo na umowy zlecenie.

GDW WOJCIECH SIWIEC

58-250 Pieszycy, Rościszów 52

Tytuł projektu: Dom Tkacza - modernizacja i przystosowanie budynku w Rościszowie do celów wynajmu pokoi gościnnych z zapleczem turystycznym.

Wartość projektu: 520 618,40 PLN

Dotacja: 204 040,60 PLN

Dom Tkacza wzniesiony został w drugiej połowie XVIII wieku. Parter wymurowano z kamienia, tam też ustawiono warsztaty tkackie. Wyższe kondygnacje, przeznaczone dla domowników, wykonano w konstrukcji drewnianej szachulcowej, funkcjonującej niezależnie, aby nie przenosić drgań z pracujących krosien. W XIX stuleciu budynek został rozbudowany, niestety dwudziestowieczne przeróbki miały charakter dewastacyjny.

Kompleksowe działania rewitalizacyjne odsłoniły dawną urodę tego niezwykłego obiektu: zatynkowaną kamieniarkę okienną i drzwiową, drewniane stropy, polichromowane drzwi wewnętrzne oraz drewniany szachulec, a także usunęły skutki wielu deformujących obłożeniem elewacji eternitem. Mimo przypisania Domowi Tkacza nowej hotelowej funkcji, z pietysmem i znanstwem odtworzono pierwotny osiemnastowieczny stan budynku, rekonstruuując także wszystkie detale architektoniczne przy użyciu historycznych materiałów budowlanych. Wnętrze wyposażono w oryginalne polichromowane meble ludowe występujące na Dolnym Śląsku w latach funkcjonowania zabytku oraz wiekowe przedmioty codziennego użytku. Inwestor odtworzył także dziewiętnastowieczną kuźnię wystawioną obok Domu Tkacza, w późniejszych latach zamienioną na komórki gospodarcze.

W efekcie tych działań powstało niezwykle miejsce, pełne magii, przechowujące z pieczołowitością ślady przeszłości. Już same nazwy pokoi, oferowanych turystom, urzekają: Pokój Sukien, Śpiewająca Szafa, Tkacz Adamaszku.

Dom Tkacza jako jedyny obiekt ze Śląska otrzymał nagrodę w konkursie firmy Baumit - Fasada Roku 2012.

ALEKSANDER MAJER WEST

54-404 Wrocław, ul. Belgijska 89

Tytuł projektu: Wdrożenie innowacyjnej technologii produkcji stolarki otworowej PCV w firmie WEST poprzez zakup linii produkcyjnej.

Wartość projektu: 772 613,45 PLN
Dotacja: 335 802,34 PLN

ALEKSANDER MAJER WEST to jeden z liderów wśród producentów okien i drzwi na rynku stolarki okiennej. Firma posiada duże doświadczenie w budowie stolarki energooszczędnej, dzięki któremu oferuje najlepsze rozwiązania konstrukcyjne. Stolarkę okienną produkuje na automatycznych i tradycyjnych liniach produkcyjnych. Wykonuje także specjalne konstrukcje i gięcie profili PVC.

W wyniku wdrożenia innowacyjnej technologii produkcji stolarki otworowej PCV poprzez zakup linii produkcyjnej, WEST oferuje stolarkę PCV o własnościach eksploatacyjnych, odpowiadających wymaganiom, jakie występują chociażby w strefach obciążeń wiatrem. Stolarkę tę charakteryzuje wysoki poziom bezpieczeństwa w użytkowaniu, co zostało potwierdzone badaniami w zakresie nośności urządzeń zabezpieczających, wytrzymałości mechanicznej, odporności na wielokrotne zamykanie i otwieranie.

Stosowany proces produkcyjny daje możliwości uwzględnienia wymagań projektowych oraz życzeń klienta w zakresie takich własności fizycznych stolarki okiennej, jak izolacyjność dźwiękowa. Oferta firmy jest przeznaczona także do domów pasywnych i energooszczędnych, jak również obejmuje konstrukcje specjalne, co istotnie wpływa na konkurencyjność przedsiębiorstwa. W przypadku konstrukcji specjalnych - związanych z niestandardowymi sytuacjami (drzwi HST, konstrukcje łukowe itp.) - wszystkie elementy konstrukcyjne PCV wytwarzane są z profili ALUPLAST i GEALAN.

Wdrożenie innowacyjnej technologii to w tym przypadku nie tylko poprawa jakości usług oraz zwiększenie zysku przedsiębiorstwa czy wzrost pozycji na rynku. To także, dzięki zainwestowaniu unijnych dotacji, tworzenie nowej jakości w kulturze budowlanej i wyznaczanie wyższych standardów.

RADIOLAB SPÓŁKA Z O.O.

52-116 Iwiny, ul. Polna 1

Tytuł projektu: Wprowadzenie mobilnej usługi pomiarów parametrów polowych anten.

Wartość projektu: 418 439,12 PLN

Dotacja: 186 594,10 PLN

Firma Radiolab Sp. z o.o. powstała w 2010 roku. Założeniem jej działalności było świadczenie innowacyjnych usług pomiarowych, projektowych, a także wdrożeniowych - głównie w sektorze telekomunikacyjnym. Dziś firma oferuje usługi w zakresie pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych (PEM), pomiarów torów antenowych, pomiarów widma elektromagnetycznego, lokalizacji źródeł zakłóceń, pomiarów parametrów polowych anten.

Podstawowe założenie projektu dotyczyło pomiarów parametrów polowych anten tzw. metodą w dziedzinie czasu (w odróżnieniu od standardowej metody w dziedzinie częstotliwości). Pozwala ona na wykonywanie pomiarów bez użycia specjalistycznych komór bezodbiornych. Realizacja projektu umożliwiła beneficjentowi wykonywanie pomiarów parametrów polowych anten w różnych lokalizacjach, bez dzierżawy komory bezodbiornych w specjalistycznych laboratoriach. Pozwala to firmie wykonywać testy porównawcze anten, a przede wszystkim prototypów anten w fazie projektowej.

Dzięki tej inwestycji powstały 2 nowe miejsca pracy, zaś realizacja projektu przyczyniła się do zwiększenia potencjału badawczo-rozwojowego firmy i pozwoliła świadczyć nowy rodzaj usług.

Targi i misje gospodarcze

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.2 „Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu”, w ramach SCHEMATU 1.2.C został ogłoszony konkurs: „Dotacje dla MŚP w zakresie nawiązywania kontaktów gospodarczych (targi, misje)”.

Podstawowym celem Działania 1.2 było **wzmocnienie potencjału dolnośląskich przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, poprzez udzielanie im specjalistycznego wsparcia doradczego, ułatwianie nawiązywania nowych kontaktów gospodarczych oraz wzmocnienie potencjału usługowego Instytucji Otoczenia Biznesu.**

Jednym z wyzwań, jakie stają przed MŚP Dolnego Śląska jest zwiększenie udziałów na rynku, ale także działanie ekspansyjne: zwiększenie zdolności do zdobywania nowych rynków. Można to realizować na wiele sposobów: poprzez działania w zakresie rozwoju produktów i ich promocji; w wyniku nawiązywania kontaktów gospodarczych i tworzenia lub wzmacniania powiązań sieciowych. Z uwagi na przygraniczne położenie Dolnego Śląska, dla przedsiębiorstw funkcjonujących na tym terenie międzynarodowe kontakty gospodarcze mogą być jednym z ważniejszych narzędzi służących rozwojowi firmy. W Dolnośląskim od lat obserwuje się przybierający na sile napływ zagranicznego kapitału, który lokowany jest tu przez znane i rozpoznawalne zachodnie przedsiębiorstwa i korporacje, m.in.

Volvo, Toyota, Bosch, IBM. Tworzy to sprzyjający klimat także dla eksportu efektów dolnośląskiej przedsiębiorczości, ukazując, że wspólna gospodarcza Europa jest faktem.

87
UMÓW

SCHEMAT 1.2.C

Uwzględniając powyższe przesłanki, uznano, że w ramach Priorytetu 1, przy realizacji Działania 1.2 na wsparcie mogły liczyć inicjatywy i projekty nastawione na nawiązywanie gospodarczych kontaktów, stawiające na przyspieszenie internacjonalizacji

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

3 096 359,00 PLN

dolnośląskich przedsiębiorstw, dostrzegając konieczność promocji regionu za granicami naszego kraju. Wsparcie miało na celu ułatwienie przedsiębiorcom dwóch rodzaju aktywności: nawiązywania kontaktów z przyszłymi kontrahentami oraz działalności eksportowej. Dla osiągnięcia powodzenia w tym obszarze niezbędna jest prezentacja oferty przedsiębiorstw podczas różnych imprez targowo-wystawieniowych. **Stąd w ramach Schematu 1.2.C**

przedmiotem dofinansowania mógł być udział przedsiębiorców w targach i wystawach międzynarodowych oraz międzynarodowych misjach gospodarczych. Także uczestnictwo w targach i wystawach krajowych o znaczeniu co najmniej regionalnym spełniało warunek działania zmierzającego do nawiązywania kontaktów, a tym samym przewidzianego do finansowego wsparcia. O dotacje na organizację misji gospodarczych, adresowanych do przedsiębiorców z sektora MŚP ubiegały się również Instytucje Otoczenia Biznesu. Liczba wystaw, targów, misji, w których wzięli udział beneficjenci w wyniku realizacji projektów wynosi 148.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.2.C

Dla Schematu 1.2.C DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 dwa konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **6 015 791,51 PLN**. Złożono 125 wniosków na kwotę dofinansowania **4 228 266,66 PLN**, z czego podpisano 87 umów o łącznej wartości **3 096 359,39 PLN**.

SCHEMAT 1.2.C					
Dotacje dla MŚP w zakresie nawiązywania kontaktów gospodarczych (targi, misje)					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2011	3 962 172,00	125	4 228 267,00	87	3 096 359,00
2013	2 053 620,00	Nie złożono wniosków	-	-	-

ZIETA PROZESSDESIGN SPÓŁKA Z O.O.

51-610 Wrocław, ul. Stanisława Moniuszki 29/2

Tytuł projektu: Promocja marki i rozwój potencjału sprzedażowego przez firmę Zieta Prozesdesign sp. z o.o. poprzez udział w międzynarodowych imprezach meblarskich w Paryżu w styczniu oraz we wrześniu 2012 r.

Wartość projektu: 96 613,51 PLN
Dotacja: 31 966,61 PLN

Założone przez dr. Oskara Ziętę interdyscyplinarne studio projektowo - inżynieryjne Zieta Prozesdesign zajmuje się rozwojem nowych technologii stabilizacji blachy różnych metali oraz poszukiwaniem ich aplikacyjności m.in. w sztuce oraz designie, architekturze, przemyśle meblarskim, grzewczym, motoryzacyjnym, budownictwie, a nawet kosmicznym. Zastosowanie technologii autorskich FIDU i 3+ pozwala wykorzystać wszystkie możliwości materiału, a każdy produkt posiada unikatową, bioniczną formę.

Działalność projektowa Zieta Prozesdesign była wielokrotnie nagradzana najważniejszymi wyróżnieniami w dziedzinie designu, m.in. Designpreis der Bundesrepublik Deutschland Award, Red Dot Award oraz Audi Mentor Preis, nominacja do Schweizer Design Preis. Z Zieta Prozesdesign współpracowały takie marki jak: Audi, Architonic, Ballantine's, Pirelli, Victoria & Albert Museum. Ikona design - stół PLOPP z kolekcji ZIETA - znajduje się w stałej ekspozycji między innymi monachijskiej Pinakoteki czy paryskiego Centrum Pompidou, wśród dwunastu krzeseł, które zmieniły współczesne projektowanie.

Otrzymanie dotacji unijnej pozwoliło Zieta Prozesdesign na udział i organizację własnego stoiska wystawienniczego na jednym z najbardziej prestiżowych targów designu i meblarstwa na świecie Maison et Objet w Paryżu w roku 2012 w ramach edycji zimowej oraz letniej. Prezentacja firmy umożliwiła nam nawiązanie wielu intratnych kontaktów branżowych oraz szeroką promocję przedsiębiorstwa na rynkach europejskich ale także światowych - twierdzi prezes Spółki, dr Oskar Zięta.

BELLISSIMA S.C. ANDRZEJ DZIADOWICZ, ANDRZEJ WENCEL

53-676 Wrocław, ul. Sokolnicza 7/17/37

Tytuł projektu: Wejście na rynek angielski firmy Bellissima poprzez targi British Bridal Exhibition w Harrogate.

Wartość projektu: 101 191,63 PLN
Dotacja: 44 806,34 PLN

Firma Bellissima, działająca w branży ślubnej, istnieje na rynku od 2002 roku. Obecnie firma prowadzi własne salony ze sprzedażą sukni ślubnych, zajmuje się projektowaniem i dystrybucją marki Annais Bridal oraz projektowaniem, produkcją i dystrybucją sukien by Ola La.

Udział w największych w Europie targach branżowych firma rozpoznawała jako szansę zdobycia nowego rynku i, tym samym, rozwoju. Dofinansowanie obejmowało dwie trzydniowe imprezy targowe. Na rynek angielski wprowadzane były wysokiej jakości suknie ślubne Annais Bridal, których charakterystyczną cechą są bogate koronki. Ta oferta wydawała nam się atrakcyjna dla europejskiego rynku - opowiadają o projekcie właściciele firmy - Podczas Targów w 2011 roku pozyskanych zostało 11 salonów ślubnych. Działania współfinansowane przez Program wzmacnialiśmy też innymi - wyjazdami handlowymi, reklamą w mediach. Dzięki temu z końcem 2012 roku na rynku angielskim współpracowaliśmy z 20 salonami ślubnymi. Zgodnie z naszymi przypuszczeniami w pierwszej piątce wybieranych sukien znalazły się suknie koronkowe, podkreślające kobiecą figurę.

Udział w British Bridal Exhibition w Harrogate zapewnił Bellissimie przede wszystkim prestiż. Kontrahenci angielscy doceniają marki, które pokazują swoje kolekcje podczas tych Targów. Wydaje się, że jest to warunek rozpoczęcia działalności na rynku angielskim.

Zapoczątkowane w 2011 r. działania są kontynuowane. Marka Annais jest obecnie rozpoznawalna na rynku angielskim. Czteroletnie doświadczenie ułatwia nam projektowanie modeli zgodnych z zapotrzebowaniem tamtejszych klientek. Z roku na rok odnotowujemy wzrost sprzedaży. Uważamy, że refinansowanie środków w ramach Projektu pomogło nam w zrealizowaniu tego celu - wyrażają przekonanie szefowie firmy.

Doradztwo dla MŚP

Przy realizacji PRIORYTETU 1 „Przedsiębiorstwa i innowacyjność”, w obszarze Działania 1.2 „Doradztwo dla firm oraz wsparcie dla Instytucji Otoczenia Biznesu”, w ramach SCHEMATU 1.2.A został ogłoszony konkurs: „Dotacje na doradztwo dla MŚP”.

Podstawowym celem Działania 1.2 jest **wzmocnienie potencjału dolnośląskich przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, poprzez udzielanie im specjalistycznego wsparcia doradczego, ułatwianie nawiązywania nowych kontaktów gospodarczych oraz wzmocnienie potencjału usługowego Instytucji Otoczenia Biznesu.**

Dzisiejszą gospodarkę charakteryzuje duża dynamika zmian warunków gospodarowania. Uważa się, że najlepiej radzą sobie z tą sytuacją mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Sektor MŚP to największy i najdynamiczniej rozwijający się segment gospodarki globalnej; w Polsce obejmuje największą liczbę przedsiębiorstw, odgrywając w polskiej gospodarce bardzo ważną rolę. Przede wszystkim MŚP jest najliczniejszym polskim pracodawcą, tworząc blisko połowę polskiego PKB. Problemy, z jakimi borykają się mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa Dolnego Śląska (jak również i w całej Polsce), dotyczą trudności w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania, co przy ograniczonym nierzadko zasobie własnych środków działa hamująco na inwestycje

w nowe, innowacyjne rozwiązania. Zagroženiem jest też konkurencja ze strony dużych, korporacyjnych firm. Warunkiem przetrwania jest nierzadko tzw. „ucieczka do przodu”, sięgnięcie ku nowym rozwiązaniom, podjęcie działań zmierzających ku temu, aby okazać się bardziej konkurencyjnym. Pomocne rozwiązanie stanowi wyspecjalizowane doradztwo dla MŚP. Pozyskaniu środków unijnych na ten cel służy Schemat 1.2.A.

34
UMOWY

SCHEMAT 1.2.A

W ramach Schematu 1.2.A przewidziano **dofinansowanie projektów, realizowanych przez przedsiębiorców z sektora MŚP, polegających na zakupie usług doradczych, mających na celu zwiększenie ich konkurencyjności.**

Dofinansowaniu w ramach Schematu 1.2.A mogą podlegać wyłącznie usługi stanowiące czynność doradczą. Dotacją na doradztwo dla MŚP może zostać objętych kilka rodzajów projektów doradczych. Należą do nich projekty w zakresie jakości, które w szczególności odnoszą się do projektowania, wdrażania i doskonalenia systemów zarządzania jakością; zajmują się problematyką uzyskiwania

ŁĄCZNA WARTOŚĆ PODPISANYCH UMÓW

2 081 130,90 PLN

i odnawiania certyfikatów zgodności dla wyrobów, usług, maszyn, aparatury kontrolno-pomiarowej lub kwalifikacji personelu; projekty dotyczące wykorzystania zaawansowanych technologii informatycznych w przedsiębiorstwie; projekty zawierające opracowanie strategii rozwoju przedsiębiorstwa. Wsparciem może zostać objęte również doradztwo dotyczące projektowania,

wdrażania, doskonalenia nowego produktu czy usługi lub opracowania planów marketingowych, zwiększających szanse produktu na rynku. Doradztwo dla MŚP mogło być związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa na terytorium UE; z wprowadzeniem przez przedsiębiorcę produktów na nowe rynki zagraniczne (z wyłączeniem udziału w targach, wystawach i misjach gospodarczych - podlegającym wsparciu w ramach innego schematu Działania 1.2). Wreszcie dotacje na doradztwo mogły obejmować projekty w zakresie pozyskiwania zewnętrznego finansowania na rozwój działalności gospodarczej.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 1.2.A

Dla Schematu 1.2.A DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 jeden konkurs. Alokacja wyniosła 7 337 470,57 PLN. Złożono 108 wniosków na kwotę dofinansowania 9 509 049,13 PLN, z czego podpisano 34 umowy o łącznej wartości 2 081 130,90 PLN.

SCHEMAT 1.2.A Dotacje na doradztwo dla MŚP					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2012	7 337 470,57	108	9 509 049,13	34	2 081 130,90

CENTRUM DORADZTWA I SZKOLEŃ EUROPROJEKT JOANNA JUSZCZYŃSKA, DOROTA JUSZKO SP. J.

59-300 Lubin, Stary Lubin 29B

Tytuł projektu: Wprowadzenie nowoczesnych usług fitnessowych oraz prozdrowotnych do oferty firmy EUROPROJEKT drogą do wzmocnienia marki i konkurencyjności na rynku.

Wartość projektu: 99 630,00 PLN
Dotacja: 36 450,00 PLN

Firma Centrum Doradztwa i Szkoleń Europrojekt powstała w 2007 roku. Głównym przedmiotem działalności jest doradztwo w zakresie projektów dofinansowanych z UE. Współpracując z przedsiębiorcami - zarówno posiadającymi ugruntowaną pozycję, jak i stawiającymi pierwsze kroki - mogliśmy obserwować problemy firm na rynku regionalnym i krajowym. Nasi kontrahenci i uczestnicy projektów reprezentowali różnorodne branże i zawody, co pozwoliło nam zaobserwować, które z nich są rozwojowe i mają szansę na osiągnięcie przewagi nad konkurencją - wyjaśniają właścicielki firmy - Kilkuletnia współpraca z firmą zajmującą się fizjoterapią, rehabilitacją oraz wszelkimi aspektami aktywności sportowej sprawiła, że zainteresowaliśmy się branżą prozdrowotną, obserwując duży popyt na tego rodzaju usługi, szczególnie w mniejszych ośrodkach, poza Wrocławiem.

Dzięki pozyskanej dotacji Europrojekt skorzystał z usługi doradczej firmy, specjalizującej się od lat w pomocy przy otwieraniu tego typu placówek. W wyniku przeprowadzonej usługi doradczej udało nam się otworzyć fitness klub w Lubinie. Dokładnie przeprowadzona analiza rynku potwierdziła, że największe zapotrzebowanie istnieje na usługi prozdrowotne oraz klub przeznaczony tylko dla kobiet. W ten sposób powstała Manufaktura Fitnessu.

Pomysł okazał się być strzałem w dziesiątkę.

Dzisiaj klub współpracuje z ponad 20 osobami: to instruktorzy fitness, trenerzy, fizjoterapeuci oraz masażyści, jak również zatrudnieni w dziale sprzedaży i obsługi klienta. Oferta klubu jest stale rozszerzana o nowe usługi.

Odnawialne źródła energii / Ciepłownictwo i kogeneracja

PRIORYTET 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku - „Energetyka” swój główny cel definiuje następująco: jest nim poprawa stanu infrastruktury energetycznej regionu poprzez modernizację sieci dystrybucji energii w celu zmniejszenia strat i zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii.

Schemat 5.1: Odnawialne źródła energii

W obszarze Działania 5.1 PRIORYTETU 5 były ogłoszone dwa typy konkursów:

1. TYP A: „Projekty dotyczące budowy, modernizacji jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych opartych o energię wodną (w tym geotermalną) wraz z infrastrukturą służącą do przyłączenia do najbliższej istniejącej sieci”.
2. TYP B: „Projekty dotyczące budowy, modernizacji jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych opartych o biomasę wraz z infrastrukturą służącą do przyłączenia do najbliższej istniejącej sieci”.

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 5.1

*Dla Typu A i Typu B w Działaniu 5.1 DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 trzy konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **120 481 167,22 PLN**. Złożono 38 wniosków na kwotę dofinansowania **90 291 131,65 PLN**, z czego podpisano 15 umów o łącznej wartości **26 609 584,47 PLN**.*

DZIAŁANIE 5.1 ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII					
Typ A: Projekty dotyczące budowy, modernizacji jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych opartych o energię wodną (w tym geotermalną) wraz z infrastrukturą służącą do przyłączenia do najbliższej istniejącej sieci					
Typ B: Projekty dotyczące budowy, modernizacji jednostek wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych opartych o biomasę wraz z infrastrukturą służącą do przyłączenia do najbliższej istniejącej sieci					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2011	66 633 095,20	14	34 778 380,65	4	12 136 500,65
2012	36 213 112,02	13	31 521 412,59	5	4 651 459,54
2013	17 634 960,00	11	23 991 338,41	6	9 821 624,28

Podstawowy cel Schematu 5.1 to zwiększenie udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych. Coraz powszechniejsze staje się przekonanie, że w przyszłości wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych będzie miało zdecydowanie większe znaczenie. Dziś w Unii Europejskiej średnia produkcja energii „ekologicznej” jest prawie dwa razy większa niż w Polsce. Na Dolnym Śląsku, pomimo tego, że zajmuje on 5. miejsce w kraju pod względem produk-

wanej energii, zaledwie jej znikomą część pochodzi z elektrowni wodnych i źródeł niekonwencjonalnych. W związku z tym **dofinansowanie obejmowało projekty z zakresu wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, ze szczególnym uwzględnieniem elektrowni wodnych**, jako że właśnie w tym zakresie można najskuteczniej wykorzystać naturalne atuty Dolnośląskiego.

Schemat 5.3: Ciepłownictwo i Kogeneracja

Celem Działania 5.3 jest poprawa stanu środowiska poprzez udzielenie wsparcia przedsięwzięciom obejmującym produkcję energii cieplnej oraz produkcję ciepła i energii elektrycznej w układzie kogeneracji. Problemem Dolnego Śląska jest osłabione bezpieczeństwo energetyczne obszarów wiejskich

i małych miast, spowodowane nienajlepszą kondycją sieci elektroenergetycznych. Ma to konsekwencje dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Dlatego też w ramach Działania 5.3 założeniem było wsparcie projektów, dotyczących przebudowy istniejącej sieci dystrybucji energii elektrycznej niskiego i średniego napięcia – głównie na obszarach wiejskich i małych miast – oraz budowy nowych sieci – na terenach inwestycyjnych oraz objętych społecznym budownictwem mieszkaniowym. Przewagę wśród funkcjonujących na Dolnym Śląsku źródeł ciepła stanowią te o niekorzystnym wpływie na środowisko (głównie kotły węglowe, indywidualne urządzenia grzewcze opalane paliwem stałym). Aby zmienić tę niekorzystną tendencję, w ramach Działania 5.3 na dofinansowanie mogły liczyć inwestycje zmierzające do budowy ciepłowni oraz ich przebudowy, wykorzystujące odnawialne źródła energii (biomasa, energia geotermalna).

Dotacje inwestycyjne dla Schematu 5.3

*Dla Działania 5.3 DIP przeprowadziła w latach 2007-2013 dwa konkursy. Ogólna suma alokacji wyniosła **42 200 162,50 PLN**. Złożono 16 wniosków na kwotę dofinansowania **24 061 944,56 PLN**, z czego podpisano 9 umów o łącznej wartości **13 914 404,58 PLN**.*

DZIAŁANIE 5.3 CIEPŁOWNICTWO I KOGENERACJA					
Rok/nabór	Alokacja/PLN	Ilość złożonych wniosków	Wartość wnioskowanych dofinansowań/PLN	Ilość podpisanych umów	Wartość podpisanych umów /PLN
2011	15 876 362,50	9	14 747 175,16	5	9 260 344,18
2012	26 323 800,00	7	9 314 769,40	4	4 654 060,40

INSTYTUT ZARZĄDZANIA I SAMORZĄDNOŚCI SPÓŁKA Z O.O.

51-160 Wrocław, ul. T. Boya-Żeleńskiego 24

Tytuł projektu: Budowa biogazowni w Łągiewnikach na potrzeby produkcji energii elektrycznej przez IZIS.

Wartość projektu: 9 732 222,13 PLN
Dotacja: 4 830 491,25 PLN

Instytut Zarządzania i Samorządności Sp. z o.o. posiada kilkunastoletnie doświadczenie w kompleksowym zarządzaniu projektami inwestycyjnymi. Klientami firmy są jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, instytucje kultury, publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe i uczelnie wyższe. W ramach dywersyfikacji działalności Spółka podjęła inwestycje m.in. w branży odnawialnych źródeł energii w zakresie biogazowni rolniczych oraz fotowoltaiki.

W wyniku realizacji projektu została wybudowana biogazownia rolnicza o mocy 0,8MWe, zlokalizowana w miejscowości Łągiewniki na terenie Strefy Aktywności Gospodarczej, utworzonej przez władze gminy. Zakład wytwarza biogaz i - jako produkt finalny - energię elektryczną, która jest sprzedawana do sieci Tauron.

W działalności produkcyjnej biogazownia funkcjonuje w oparciu o substraty pochodzenia rolniczego. W procesie technologicznym zagospodarowuje się również surowce niewykorzystane przez firmy zajmujące się przetwórstwem rolno-spożywczym (np. nienormatywne wymiarowo warzywa, obierki ziemniaków).

Oprócz energii elektrycznej, w biogazowni powstaje poferment - bardzo dobry nawóz organiczny wzbogacający glebę, w miejsce stosowanych dotychczas nawozów sztucznych.

Dodatkowa korzyść to stworzenie 5 nowych miejsc pracy. Ponadto biogazownia, jako dostawca energii elektrycznej oraz ciepła technologicznego, stanowi fundament pod rozwój Strefy Aktywności Gospodarczej, jako że kolejne zakłady produkcyjne, zlokalizowane w sąsiedztwie, będą mogły zakupić energię elektryczną oraz ciepło na korzystnych warunkach.

PRZEDSIĘBIORSTWO ENERGETYKI CIEPLNEJ LUBAŃ SPÓŁKA Z O.O.

59-800 Lubań, Plac 3 Maja 11

Tytuł projektu: Rekonfiguracja systemu grzewczego miasta Lubań.

Wartość projektu: 4 506 121,41 PLN
Dotacja: 1 212 012,94 PLN

PEC Lubań Sp. z o.o. jest branżowym przedsiębiorstwem, od 1997 roku prowadzącym działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrzenia w ciepło na terenie miasta Lubań. Firma jest w 100% własnością gminy Lubań.

PEC Lubań od lat prowadzi sukcesywną rozbudowę i modernizację systemu zaopatrzenia w ciepło. Skutkiem tych działań jest zlikwidowanie wszystkich większych lokalnych źródeł opalanych węglem i stworzenie warunków do wyłączenia z eksploatacji jednej z dwóch ciepłowni PEC Lubań położonej w centrum miasta.

Przedsiębiorstwo wykorzystało do tego celu szansę stworzoną w ramach RPO WD Priorytet 5, Działanie 5.3. „Ciepłownictwo i Kogeneracja” i w ramach projektu inwestycyjnego „Rekonfiguracja Systemu Grzewczego Miasta Lubań” dokonało gruntownej przebudowy struktury sieci ciepłowniczych i technologii kotłowni Piast, dostosowując je do zasilania miasta w ciepło z jednego źródła. Działania inwestycyjne to budowa 3 302 mb preizolowanych sieci ciepłych, zwiększających możliwości przesyłowe; przebudowa pompowni sieciowej oraz zabudowa akumulatora ciepła o pojemności 160 m³ stabilizującego pracę kotłów.

Podstawowy cel realizacji projektu można zamknąć w dwóch słowach: ekologia i oszczędność. Ekologia - ponieważ ograniczono negatywne oddziaływanie na środowisko w centrum miasta przez wyłączenie z eksploatacji kotłowni Śródmieście. Oszczędność - dzięki redukcji zużycia energii pierwotnej o około 3,3% oraz utrzymania konkurencyjności ciepła sieciowego na lokalnym rynku w stosunku do lokalnych kotłowni węglowych i gazowych.

Projekt stworzył warunki łatwego dostępu do ciepła dla mieszkańców i inwestorów.

WOJEWÓDZKIE PRZEDSIĘBIORSTWO ENERGETYKI CIEPLNEJ W LEGNICY S.A.

59-500 Złotoryja, ul. Jerzmanicka 2

Tytuł projektu: Rozbudowa kotłowni w Złotoryi o układ kogeneracyjny.

Wartość projektu: 3 109 440,00 PLN
Dotacja: 888 000,00 PLN

Kluczowym zadaniem zrealizowanym przez WPEC w Legnicy S.A., w ramach inwestycji w nowoczesne technologie, jest kompleksowa modernizacja systemu ciepłowniczego Złotoryi. Inwestycja ma przełomowe znaczenie, głównie pod względem ekologicznym.

Projekt WPEC w Legnicy S.A. ma celu ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń do atmosfery poprzez likwidację jednej z dwóch kotłowni węglowych i rozbudowanie drugiej, która stanowi wysokosprawną jednostkę kogeneracyjną, pozwalającą zaspokoić potrzeby wszystkich odbiorców na terenie miasta Złotoryja. Modernizacji i rozbudowie uległa kotłownia przy ul. Jerzmanickiej, która została doposażona w silnik spalinowy zasilany gazem do produkcji energii elektrycznej i ciepła. Oprócz rozbudowy ciepłowni o nowoczesny układ kogeneracyjny, WPEC prowadzi gruntowną modernizację i rozbudowę sieci ciepłych.

Efekty działań prowadzonych w ramach projektu obejmują nie tylko modernizację infrastruktury, przekładającą się na poprawę bezpieczeństwa energetycznego i zmniejszenie strat przy produkcji i dystrybucji energii ciepłej. Ważna jest oczywiście możliwość pozyskania nowych odbiorców, jednak beneficjenci nie kryją, że projekt ma daleko bardziej idące konsekwencje. Dzięki zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń do środowiska (pyły, SO_2 , NO_2 , CO) zostaną osiągnięte efekty proekologiczne, które - wpływając na poprawę jakości powietrza w mieście - mają podstawowy wpływ na nasze zdrowie i jakość życia. Troska o czystość powietrza, jakim oddychamy, środowiska, w którym żyjemy i w którym będą żyć nasze dzieci - to dziś podstawa myślenia o przyszłości.

Wydawca:

Dolnośląska Instytucja Pośrednicząca
ul. Strzegomska 2-4; 53-611 Wrocław
tel. +48 71 776 58 02; sekretariat@dip.dolnyslask.pl
www.dip.dolnyslask.pl

Realizacja:

DTP - Oficyna Wydawnicza Liber Novum
www.libernovum.pl

Teksty:

Ewa Kujawska

Redakcja:

Marzena Wiśniewska

Projekt graficzny:

Dariusz Przywitowski

Zdjęcia:

Bogusław Korski + archiwa Beneficjentów

Publikacja bezpłatna

ISBN: 978-83-64829-04-8

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz ze środków Samorządu Województwa w ramach Pomocy Technicznej Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego 2007-2013